

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KARL OVE KNAUSGAARD

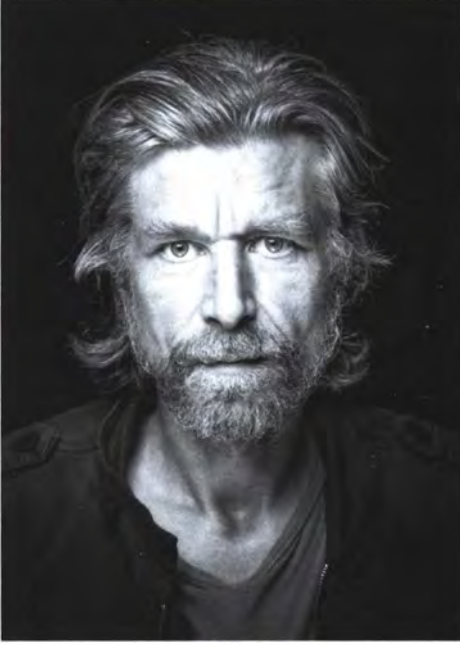
İLKBAHAR

Çeviren: Haydar Şahin

KOK

ilkbahar

Karl Ove Knausgaard'ın ilk romanı olan *Dünyanın Dışında*, çıkış kitabı olarak Norwegian Critics' Prize'ı (Norveçli Eleştirmenler Ödülü) kazanan ilk kitaptır. İkinci kitabı "*Her Şeye Bir Zaman*" edebiyat çevrelerinin yoğun ilgisini çekti. Kavgam Serisi'nin ilk kitabı olan *Kavgam* ile de en önemli ödüllerden Brage Ödülü'nü aldı. Kavgam Serisi yayımlandığı her ülkede bir başyapıt olarak selamlandı.

İlkbahar, Anna Bjerger tarafından resimlendirildi.

İLKBAHAR

İLKBAHAR

Karl Ove Knausgaard

Norveççeden Çeviren:
Haydar Şahin

MonoKL Edebiyat

Yapıtın Özgün Adı: *Om Våren*
İlkbahar

© Forlaget Oktober as, Oslo, 2016
Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency aracılığıyla alınmıştır
© Monokl Yayınları, 2019

Bu çeviri, NORLA'nın çevirmen destek fonlarından yararlanılarak yayımlanmıştır.

Sertifika Numarası: 22834

ISBN: 978-605-5159-88-7

Birinci Basım: 2019 Nisan
Editör: Rasim Emirosmanoğlu
Düzeltili: Ayşegül Ergül Aslan
Çeviri: Haydar Şahin
Kapak Uygulama: Yeşim Ercan Aydın
Kapak Resmi: Anna Bjerger
İçerik Resimleri: Anna Bjerger
Dağıtım: Arasta-Emek

Baskı: Optimum Basım San. Ve Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1
39295 Küçükçekmece-İstanbul
Sertifika Numarası: 41707

MonoKL Yayınları
Uğur Mumcu Mah. Serçe Sok. No:33 D:3
Kartal - İstanbul
e-posta: editor@monokl.net
www.monokl.net
www.monoklkitap.com

Karl Ove Knausgaard (1968) Norveç Oslo'da doğmuş olan yazar Karl Ove Knausgaard, tüm dünyada edebî bir sarsıntı yaratan KAVGAM adlı 6 kitaptan oluşan romanlar serisi ile tanınmaktadır. *Kavgam*'ın ilk kitabı 2009'da basıldıktan hemen sonra beş milyon nüfuslu Norveç'te büyük bir sansasyon yaratarak yarım milyonluk bir satış hacmine ulaşmıştır. Serinin etkileri dalga dalga yayılarak Amerika ve Avrupa'yı derinden sarsmıştır. *Kavgam* kısa bir süre içinde 30'un üzerinde dile çevrilmiş ve Knausgaard'ı dünyanın en sıra dışı edebiyat fenomeni hâline getirmiştir.

İLKBAHAR

Karl Ove Knausgaard

Norveççeden Çeviren:

Haydar Şahin

BİR

Hava nedir bilmesen de soluk alıyorsun. Uyku nedir bilmesen de uyuyorsun. Gece nedir bilmesen de içinde yatıyorsun. Kalp nedir bilmesen de göğsünde düzenli çarpıyor kalbin, gündüz gece, gündüz gece, gündüz gece.

Üç aylık oldun ve rutinler ile sarılıp sarmalanmış bir hal-desin, âdeta bir değişmezlik beşiğinde geçiriyorsun günlerini, çünkü larvalar gibi bir kozan yok, kangurular gibi bir kesen yok, aylar veya su samurları gibi bir inin yok. Biberonun var, bezler ve ıslak mendillerle alt değiştirme masan var, yastık ve battaniyeyle pusetin var, annenin ve babanın büyük ve sıcak bedenleri var. Bütün bunların arasında öyle yavaş büyüyorsun ki kimse fark etmiyor, hele sen hiç; çünkü çevrendekileri ellerinle, ağzınla, gözlerinle ve düşüncelerinle tutup kavrayarak, böylece onları var ederek ilkin dışa doğru büyüyorsun, buna birkaç yıl devam ettikten ve dünyayı oluşturduktan sonra ancak seni kavrayanları keşfetmeye başlayacak, içeri, kendine doğru büyüyeceksin.

Yeni doğmuş bir bebeğin gözünden dünya nasıl görünür? Aydınlık, karanlık. Soğuk, sıcak. Yumuşak, sert.

Evdeki bir dizi öteberi, bir aile içindeki ilişkilerin yarattığı anlam, orada oturan her bireyin önemi, tüm bunlar, karanlıkla değil de farklılaşmamış olanın aydınlığıyla gizlenir.

Bir defasında bana eroinin fevkalade olmasının çocukluk-takine benzer duygular uyandırmasından ileri geldiği söylen-mişti; her ihtiyacımızın karşılandığı o yıllarda tadını çıkardı-ğımız eksiksiz güven duygusu gerçekten çok güzeldir. Eroin kafasını yaşayan herkes o duyguyu yeniden hissetmek ister, zira onun mevcut ve mümkün olduğunu bilir.

Benim sürdüğüm hayat seninkinden bir uçurumla ayrılı-yor. Sorunlar, çatışmalar, yükümlülükler, düzenlenmesi veya tamir edilmesi gereken şeyler, karşılanması gereken istekler, direnme ve bir ihtimal tersleme gerektiren istekler ile dolu ve tüm bunlar hemen hiçbir şeyin sabit durmadığı, her şeyin hareket ettiği ve her şeyin savuşturulması gerektiği sürekli bir akış içinde.

Kırk altı yaşına geldim ve şunu anladım ki hayat savuş-turulması gereken olaylardan ibaret. Ve hayattaki mutluluk anları bunun tam tersi demek.

Bir şeyi savuşturmanın tersi nedir?

Gerilemek, senin aydınlık ve karanlık, sıcak ve soğuk, yumuşak ve sert dünyana çekilmek değil. Ne farklılaşmamış olanın aydınlığı, ne de uyumak veya dinlenmek. Savuşturma-nın tersi yaratmak, yapmak, daha önce orada bulunmayan bir şey eklemek.

Sen daha önce burada değildin.

Sevgi sıklıkla kullandığım bir sözcük değil; sürdüğüm haya-tın, bildiğim dünyanın yanında fazlasıyla büyük kalıyor. So-nuçta kelimelere dikkat eden bir kültürde yetiştim. Annem hiçbir zaman beni sevdiğini söylemedi, ben de hiçbir zaman onu sevdiğimi söylemedim. Aynısı abim için de geçerli. Abi-me veya anneme onları sevdiğimi söyleseydim dehşete ka-pılırlardı. Omuzlarına yük bindirmiş, aramızdaki dengeyi

korkunç biçimde altüst etmiş olurdum, bir çocuk vaftizinde sarhoş naraları atmaya benzerdi bu neredeyse.

Doğduğunda seni hiç tanımasam da sana dair duygularla dolup taşıyordum, ilkin eziciydi bu; zira doğum, izlemekle yetinen biri için bile ezicidir – odadaki her şey âdeta yoğunlaşır, sanki tüm anlamları kendisinde toplayan bir tür çekim gelişir, birkaç saat boyunca anlam yalnızca orada bulunur, daha sonra giderek daha eşit dağılmaya başlar, günün onca saatinin olaysız hâliyle seyrelip gündelik yaşamın denetimi altına girer ama hep yerindedir.

Ben senin babanım, yüzümü, sesimi ve seni tutuş biçimi mi tanıyorsun, fakat bunlar dışında senin gözünde herhangi bir şeyle dolu herhangi biri olabilirim. Benim babam, yani senin vefat etmiş büyükbaban, son yıllarını annesiyle geçirdi ve bunlar çok acımasız yıllardı. Kendisi alkolikti ve içine kapanmıştı, herhangi bir şeyi savuşturacak gücü yoktu, her şeyi boş vermiş bir hâlde oturup içmekten başka bir işle uğraşmıyordu. Bunu annesinin evinde yapması çok çarpıcı. Annesi onu doğurmuş, sağa sola taşımış, onun bakımını üstlenip sıcak, kuru ve tok olmasını sağlamıştı. Bu durumun onlar arasında yarattığı bağ asla kopmadı. Babam denedi, bunu biliyorum, fakat asla başaramadı. Bu yüzden orada kaldı. Orada kendisini mahvolmaya bırakabiliyordu. Ne kadar sakat, ne kadar çirkin olursa olsun sevgiydi bu. Derinde bir yerde sevgi, koşulsuz sevgi vardı.

O sıralar çocuklarım olmadığından bunu anlamamıştım. Yalnızca çirkinliği, tutsaklığı ve içe kapanmayı görüyordum. Şimdi biliyorum. Sevgi pek çok şey; aldığı biçimlerin çoğu uçucu ve olan biten, gelip geçen, ilkin bizi dolduran, sonra boşaltan her şeyle bağlantılı; fakat koşulsuz sevgi sabit, kişinin yaşamı boyunca belli belirsiz ısıldıyor ve bilmeni

istiyorum ki sen bu sevgiye doğdun, annenle ben yaşadığımız sũrece ne olursa olsun bu sevgi seni kucaklayacak.

Belki sen bunu istemeyebilirsin. Ondan yũz evirebilirsin. Ama gũnũn birinde anlayacaksın ki bu önemli değil ve hiçbir şeyi değiştirmiyor, koşulsuz sevgi seni bağlamak yerine zgũr kılan tek sevgi.

Kişiyi bağlayan sevgi başka bir şey, sevginin başka bir biçimi, koşulsuz sevgi kadar saf değil, seven kişiyile i içe geçmiştir ve çok daha gũlũdũr, her şeyi glgeleyebildiği gibi mahvedebilir de. İşte o zaman savuşturulması gerekir.

Hayatının nasıl geçeceğini, bize ne olacağını bilmiyorum; fakat şimdi senin nasıl yaşadığını ve bizim ne hũlde olduğumuzu biliyorum, sen bunların hiçbirini, en kũkũk bir şeyi bile hatırlamayacağına göre hayatımızdan, senin aramıza katıldığın ilkbahardan bir gũnũ anlatacağım. Işıkta kızılımsı parlayan saçların seyrekli ve dũzgũn uzamıyordu; başının arkasında, daire biçimindeki bir bölgede hiç sa çıkmıyordu, muhtemelen sũrekli bir şeye, yastıklara, halılara, kanepelere ve koltuklara bastırıldığın içindi, fakat yine de tuhaf buluyordum bunu, sonuçta saın, ancak gũneřin parladığı ve hava akımının bulunduğu yerlerde bũyũyen imen gibi olamazdı, öyle değil mi?

Yũzũn tombul, ağzın kũũktũ, öte yandan dudakların nispeten genişti ve gözlerin de iri ve yuvarlağtı. Evin bir köşesindeki beşikte, Afrika hayvanlarından oluşan hareketli oyuncadığının altında uyuyordun, bense beşiğinin yanındaki yatakta uyuyordum, annen uyku konusunda hassas olduğu için senin gece bakımını ben ũstlenmiřtim, ũnkũ etrafımda ne olursa olsun bir ocuk gibi deliksiz uyuyabiliyordum. Bazen gece acıkıp uyandığın ve ağladığın oluyordu, fakat ben

ya uyanmadığım ya da bunu çok ama çok uzaktan gelen bir ses olarak işittiğim için acımasız bir yöntemle karanlıkta bir şey beklememeyi yaşayarak öğrendin ve yalnızca birkaç hafta içinde gece boyu uyumaya başladın; akşam saat altıda seni yatırıyorlardı, ertesi sabah altıda kalkıyordun.

O sabah da ötekiler gibi başladı. Karanlıkta uyanıp ağlamaya koyuldun.

Saat kaçtı?

El yordamıyla başımın üzerindeki pencere pervazında olması gereken telefonumu arandım.

İşte oradaydı.

Elimden daha büyük olmayan ekranın ışığı karanlık odanın neredeyse tamamını cılız bir ışıltıyla doldurdu.

Altıya yirmi vardı.

“Ah, daha erken, minik kız,” deyip doğruldum. Hareket etmek göğsümde hırıltılı ve hışırtılı bir sese neden olduğundan bir süre öksürdüm.

Sen de ağlamayı bıraktın.

İki adım atıp beşiğin yanına geldim ve senin üzerine eğildim, ellerimle minik kaburganı iki yandan kavrayıp seni kaldırdım ve kafanı kendi başına dik tutmayı şimdiden başarsan da bir elimle boynunu ve kafanı destekleyerek seni kucağıma aldım.

“Günaydın,” dedim. “İyi uyudun mu?”

Sakince soluyordun ve yanağını göğsüme bastırır gibiydin.

Koridoru geçip banyoya götürdüm seni. Pencereden bakınca, doğu ufkunun hemen üzerinde, karanlık gökyüzü ile siyah arka planda kızılımsı parlayan, dar bir ışık şeridi gördüm. Ev soğuktu, yıldızlı bir geceydi, sıcaklıklar düşmüş olmalıydı, neyse ki çamaşır kurutma makinesi gece boyunca

çalışmıştı ve kimi zamanlar neredeyse tropik düzeye ulaşan sıcaklığının birazı hâlâ duruyordu.

Seni küvetle lavabo arasına sıkıştırdığımız bez değiştirme masasına özenle yatırırken tekrar öksürdüm. Boğazımdan çözülüp gelen bir balgam topağını lavaboya tükürdüm, akıtmak için musluğu açtım ve iki yanından sular akan pürüzsüz ve yapışkan balgamın deliğin metal duvarlarına tutunduğunu gördüm, derken bir yana doğru kaymaya başladı ve kendi iradesiyle hareket ediyormuş gibi delikte birdenbire kayboldu. Lavabonun üzerindeki aynaya şöyle bir baktım ve maskemsi yüzümün beni izlediğini gördüm, ardından musluğu kapatıp senin üzerine eğildim.

Bana baktın. Bir şey düşünüyorsan bile bunu kelimelere veya kavramlara dönüştüremezdin, kendine formüle ettiğin bir şey değil ancak hissettiğin bir şey olabilirdi. Bana bakarken *işte geldi*, duygusuna kapılmış olabilirsin ve tanıdığın bu suratla birlikte, genellikle benim seninle yaptıklarım ve onları yapma biçimimle ilişkilendirilmiş bir dizi başka duygu su yüzüne çıkmıştır. Senin içinde hâlâ pek çok şey, tıpkı gökyüzündeki değişken ışık gibi açık ve belirsiz olmalı, öte yandan arada sırada her şey birbirine bağlanıp kesin ve kaçınılmaz hâle geliyordur, temel bedensel duygulardır bunlar: Açlık dalgası, susuzluk dalgası, yorgunluk dalgası, üşüme veya sıcaktan bunalma dalgası örneğin. İşte bu zamanlarda ağlamaya başlıyorsun.

Beyaz pijamanın üst düğmelerini açarken biraz dikkatini dağıtmak için “Ne düşünüyorsun?” diye sordum. Yine de alt dudağını büzdün ve ağzın titremeye başladı. Bez değiştirme masasının üzerindeki minik ahşap uçaklardan biri dönmeye başlasın diye işaret parmağımla kuyruğuna dokundum. Ardından ötekilere de aynısını yaptım.

“Bugün de şu eski numaraya kanacağını söyleme bana,” dedim.

Ama kandin. Ben pijamalarını çıkarırken sen tepedeki tüm o harekete gözlerini kocaman açarak baktın. Ben üstündekileri kirli çamaşır sepetine atarken üst katta ayak sesleri duyuldu. Küçük ablan olmalıydı bu, çünkü büyük ablan olabildiğince çok uyurdu ve abin de muhtemelen çoktan kalkmıştı. Yapışkan bantlarını çözdüğüm bezini çekip çıkardım. Çöp kutusuna taşırken beklenmedik bir ağırlığı vardı, malzemeleri bir hafiflik beklentisi yarattığı için çocuk bezleri sıklıkla böyle bir duygu uyandırır. Güzeldi bu ağırlık duygusu, senin sağlıklı olduğunu, bedeninin iyi işlediğini haber veriyordu. Başka her şey ise kırılıp dökülüyor gibiydi: Ocağın üzerinde bir yılı aşkın süredir yanıp sönen floresan lamba sonunda büsbütün bozulmuştu ve soketinde işe yaramaz hâlde durmayı sürdürüyordu, araba belli bir hızı geçtikten sonra birdenbire titremeye başlamıştı ve çekiciyle tamirhaneye götürülmüştü – küflenip bozulan onca yiyeceğin, kopan gömlek düğmelerinin, sıkışan fermuarların, bozulan bulaşık makinesinin ve tamire gelen tesisatçının söylediğine göre bahçede bir yerde muhtemelen donan yağlarla tıkanan mutfak gider borusunun sözünü bile etmiyorum. Fakat evimizdeki çocukların, dışı bir hayli pürüzsüz ve yumuşak, içi tüm makineler veya mekanik cihazlardan alabildiğine daha çapraşık olan bedenleri her zaman mükemmel çalışageldi, hiçbir zaman bozulup kalmadı.

Bezini değiştirdim, ellerimle açıklığını genişlettiğim tulumu başından geçirdim. Bir sürünge gibi usulca kımıldattın kollarınla bacaklarını. Seni kucaklayıp mutfağa götürürken yalın ayakları ve mahmur gözleriyle küçük ablan girdi içeri.

“Günaydın,” dedim. “İyi uyudun mu?”

Başını öne salladı.

“Ben tutabilir miyim?”

“Evet, iyi olur,” dedim. “Ben de biraz mama hazırlarım. Şuraya, banka otur.”

Banka oturdu, seni ona verdim. Ben parlak sarı su ısıtıcısını doldururken ve biberonla mamayı çıkarıp ılık suya altı kaşık mama karıştırırken, sen ablanın kucağında yarı yatar yarı oturur pozisyonda ayaklarını sallıyordun.

“Bence çok mutlu,” dedi ablan ve senin minik yumruklarını avuçlayınca onun elleri birdenbire büyük göründü.

Dokuz yaşındaydı ve kendisinden çok başkalarını düşünmeye eğilimliydi, bu karakter özelliğini ve bunun nereden kaynaklandığını hep merak etmişimdir. Apaydınlık bir ruhu vardı, hayat onun içinden akıp giderken hiçbir engelle karşılaşmıyordu ve belki de kendisini kuşkuyla ele alıp sorgulamıyor oluşu, benliğinin çaba ve zorlama gerektirmemesi, onun, içinde başkaları için bir hayli alan bırakması anlamına geliyordu her nasılsa. Ona kızacak ve sesimi biraz yükseltecek olduğumda çok sert tepki veriyor ve sefaletiyle baş başa kalmayı istediği evin sayısız köşelerinden birinde öyle çaresizce ağlamaya başlıyordu ki dayanamıyordum ve her şeyi derhâl geri almaya çalışıyordum. Fakat bu hemen hiçbir zaman olmayan bir şeydi, birincisi yanlış yapması çok enderdi, ikincisi yanlışların sonucu onun için çok ağırdı.

“Evet, bu tamam,” dedim ve kapağını kapatıp süt fışkırmasın diye kauçuk memesini başparmağımla büküğüm biberonu çalkaladım. Doğu göğünde kızıl şerit büyümüştü; renk artık eskisi kadar yoğun değildi, seyreltilmiş gibiydi, tepedeki gökyüzü de solmuştu. Ne dört bir yana dümdüz uzanan yerler ne de bahçedeki ağaçlar başlamıştı henüz ılık

yansıtmaya; aksine, ışığı âdeta içlerine çekiyorlardı, öyle ki siyahlık, karanlıkla şişmiş gibi grimsi taneciklerle doluyordu usulca.

“Kardeşini doyurmak ister misin?” diye sordum.

Başını öne salladı.

“Ama önce tuvalete gitmem gerek.”

Seni kucağıma alıp oturma odasına gittim, abin kucağında bilgisayarıyla kanepeye uzanmış oyun oynuyordu. Üzerinde ona küçük gelen yeşil pijamaları vardı ve saçları dağınıktı.

“Burada mıydın sen,” dedim. “Uyanalı çok oldu mu?”

“Evet,” dedi, gözlerini ekrandan ayırmadan.

“Sabahları bilgisayar oyunu oynamana izin olmadığını unuttun mu?”

“Hayır,” dedi.

Bana bakıp gülümsedi. Sen kitaplıktaki lambaya bakıyordun.

“Ama yapacak başka bir şey yok,” dedi.

“Kitap okuyabilirsin,” dedim.

“Sıkıcı,” dedi.

“Öyleyse üzerini değiştirebilirsin,” deyip oturdum. “Yoksa onu da mı sıkıcı buluyorsun?”

“Evet,” dedi, gülerek. “Her şey sıkıcı!”

Seni kucağıma yatırdım ve hemen hemen oturur duruma getirmek için kafanı yasladığım dizlerimi kaldırarak gözlerine baktım.

Kollarını sallayıp kıkırdadın.

“Ne düşünüyorsun şimdi?” diye sordum.

Hevesle bana baktın.

“Bugün ne yapacağız biliyor musun?” dedim.

Kafanı çevirmek istiyor gibiydin, fakat henüz tam kontrol edemediğin için kafan biraz yana düştü.

“Helsingborg’ta anneni ziyaret edeceğiz,” dedim. “Ötekileri okula bıraktıktan sonra oraya gideceğiz.”

“Ben de annemi ziyaret etmek istiyorum,” dedi abin, yanımıza sokularak. Sen kocaman açılmış gözlerinle bana bakmayı sürdürdün. Günde birkaç kez böyle oturuyorduk, birlikte yaptığımız bir tür egzersizdi bu ve korkudan kaynaklanmıştı, çünkü yeni doğduğunda seninle bir türlü bağlantı kuramamıştım. Hayatının ilk ayını neredeyse sürekli uyuyarak geçirdin, uyumadığın zamanlarda da gözlerini kaçırıyordun. Kardeşlerinden hatırladığım bir davranış değildi bu; tersine, bakışlarıma açık ve meraklı gözlerle karşılık verdikleri kalmıştı aklımda. Bu bağlantıyı unutamazdım, çünkü onları, oldukları kişiyi o zaman görmüş gibiydim ve sanki gözlerinden ortaya çıkmışlardı. İç dünyaları farkına varılmayan duygulardan oluşan bir ormansa bu anılar oradaki bir düzlük, beklenmedik bir açıklık gibiydi. Senin gözlerinde bunu görememiştım, bakışların hiçbir zaman tam olarak burada değildi ve bu beni ürkütmüştü. Bir şeylerin ters gittiğini düşünmüştüm. Beyninde hasar bulunduğunu veya otistik olduğunu düşünmüştüm. Bundan kimseye söz etmedim, çünkü söze dökülenlerin gerçekleşeceğine inanıyorum. Söze dökülmezse yokmuş gibi olur. Yokmuş gibiyse sabitlenmemiş demektir ve sabitlenmemişse hâlâ silinip gidebilir.

Başka bir deyişle nahoş her şeye karşı gözlerimi kapatıyorum. Bu nahoştan fazlasıydı, vahimdi.

Bize bakmıyordun.

Bir ay sürdü. Ardından usulca ortaya çıktın, giderek yalnızca içinde değil dışında da bulunmaya başladın. Bunu, yani gözlerinden ortaya çıktığını ve bakışlarında peyderpey neşe bile belirmediğini görünce endişelerim silindi. Bir ay erken doğmuştun, belki nedeni oydu, belki o fazladan haftalar sana

gerekiyordu. Fakat bana verdiği korku seninle konuşmaya, sohbet etmeye, şakalaşmaya ve sana bakmaya fazladan özen göstermemi sağladı.

Beyin hasarından veya otistik olmaktan korkmamın nedeni annenin hamilelik sırasında güçlü ilaçlarla tedavi görmesiydi. Bunu yapmak zorundaydı ve ona yardım eden bu ilaçlar sana göre ayarlanmıştı, dolayısıyla gerçek bir tehlike yoktu, fakat güvenceye almak için özel bir yerde dünyaya getirildin ve ilk hafta boyunca gözlem altında tutuldun. Herhangi bir soruna dair hiçbir belirti yoktu, sapasağlam ve sağlıklıydın, yine de, bizimle göz göze gelmemen ve göz teması kurmaya çalıştığımızda bakışlarını kaçırman endişeye kapılmadan durabileceğim bir konu değildi.

Öte yandan bebeklerin ne kadar sağlam ve dayanıklı olduğunu, onları fizyolojik yaşam rotalarından çıkarmak için çok fazla sorun gerektiğini biliyordum. Mesela, bebek rahmin ılık suyu içinde ine çıka yataarken annenin değişen ruh durumlarının onu etkileyeceğine hiç inanmıyordum. Anne ile simbiyoz hâlinde yaşasalar bile gelişimlerini belirleyen genetik kodların dölleme ânında sabitlenmesi bağlamında özerkler. İnsanlar erken dönemlerden itibaren bunun bilincinde diye düşünüyorum, eski yazgı kavramı, olacakların çoğunun çocuk doğar doğmaz belirlendiği inancı da bunu dile getiriyor.

“Hepimiz yakında annenizi ziyaret edeceğiz,” dedim. “Ancak bugün okula gitmen gerek.”

“Peki ya gitmek istemezsem?” diye sordu.

“O zaman seni zorla götürmem gerekir,” dedim.

O sırada ablan gelip usulca yanımıza oturdu, üzerinde hâlâ mahmurluk vardı.

“Eve döndüğünüzde büyükanneniz karşılayacak sizi,” dedim.

“Öyle mi?” diye sordu ablan.

“Yaşasın!” dedi abin, birdenbire hevesle bana bakarak. “Onun yanında uyuyabilir miyim?”

“Sanırım,” dedim. “Ama bu gece Aziz Valborg Gecesi, unuttun mu? Muhtemelen her zamankinden daha geç yatacaksınız.”

“Büyükannem de bizimle gelecek mi?”

“Orasını bilmiyorum,” deyip kalktım. “Kardeşinizi biraz tutabilir misiniz? Gidip kendime biraz kahve koyayım.”

Ablan başını öne salladı, seni kollarına aldı ve ona verdiğim biberonu hemen senin ağzına soktu.

“Yardım gerekirse gelip beni çağırabilirsin,” dedim, abine bakarak. “Bunu yapabilirsiniz değil mi?”

“Elbette,” dedi ablan, bana bakamayacak kadar odaklanmıştı elindeki işe.

“Gerekirse gelip beni çağırın,” dedim yeniden ve mutfağa gidip kendime bir kahve yaptım, fincanımla koridora çıktım, ayakkabılarımı ayağıma geçirip kapıyı açtım. Serin ilkbahar havası bir zar tabakası gibi yüzümü kapladı. Güneş ufukta yükselmişti artık. Yukarıdaki göğe berrak ve yoğun alevler hâlinde uzanan turuncu ışık güneşin akıl almaz uzaklığıyla dağılmış, buradaki havanın içine çözülmüş gibiydi, parlak ve hafif olarak her yüzeyin üzerine düşüyor ve yumuşak renkler hâlinde yansıyor, fakat güneş ışınlarının doğrudan düştüğü yerler başkaydı, örneğin elma ağacının tepesinde, yeşermeye durmuş yapraklar minik aynalar gibi ışıltıyordu.

Sigara içebilmek için, bahçeyi boydan boya geçip ofis olarak kullandığım kulübeye girdim. Bu gayrimenkulü aldığımızda orası atölyeydi ve ben tüm duvarları kitapla kaplasam da hâlâ eski işlevinden izler taşıyor – ne yere serilen halıların ne duvara asılan resimlerin asıl kimliğini örtbas etmenin

ötesine geçebildiği garajları andırıyor ve kaba mekanik işlere ev sahipliği yapmak için tasarlanmış gibi görünüyor tarif edilemez bir biçimde.

Köşedeki koltuğa oturdum. Yandaki sehpa da duran faturalarla dolu zarf yığını vicdanımı sızlatıyordu, onları ödeme işini bir türlü aradan çıkaramıyordum ve bunu başardığımda her zaman o kadar geç kalıyordum ki hatırlatıcılar ve icra bildirimleri çoktan gönderilmiş oluyordu. Oysa çok kolaydı, tek yapmam gereken ödemektir, param vardı, fakat ancak çok büyük çabayla üstesinden gelebiliyordum. Yığının üzerindeki fatura Kronofogden'den gelmişti, bu ciddi bir meseleydi, zamanında ödenmezse gelip kapıya dayanırlardı. Bir defa Malmö'de otururken, bir defa da buraya taşındıktan sonra başımıza gelmişti bu.

Ah!

Zarfı alıp açtım, faturayı sehpa ya koyup bilgisayarını çalıştırdım, bankanın internet sayfasına girdim, arka cebimden çıkardığım cüzdanımı da sehpa ya koydum ve kod oluşturucuyu aramaya başladım. İşte, oturduğum yerin hemen yanındaki kitaplıkta, William Blake'in bir kitabının üzerinde duruyordu. Kartı soktum, şifreyi girdim, oluşturulan kodu bankanın sayfasına yazdım ve faturaların ödendiği sayfayı açtım.

Bu iş bitince bir yudum kahve içtim ve Blake'in altındaki rafta, Sven Nykivist'in *Vördnad för ljuset/Işığa Saygı* kitabının ve daha önce hiç okumadığım Klaus Mann'ın bir kitabının üzerinde duran sigara paketini aldım. Bu kitapları alalı çok uzun zaman geçmişti, yıllardır yerlerinden kımıldamadıkları için onlarla aramdaki tanıdıklık duygusu kitaplardan çok bahçedeki çiçeklere karşı duyulacak türdendi. Her ikisine bakmak da beni mutlu ediyordu –şurada leylaklar duruyor, şurada İzlanda Efsaneleri, şurada kardelenler duruyor, şura-

da Jayne Anne Phillips– ve bir kitabı çekip okumaya başlamam çiçekleri eve getirip vazoya koymaya benziyordu.

Hatırlıyorum da bir defasında masamda oturmuş çalışırken arkamda bir gümbürtü koptu. Hızla dönüp baktım. Yerde bir kitap duruyordu, raftan düşmüş olmalıydı. Fakat nasıl? Dümdüz bir rafın üzerinde, diğer kitapların arasında sımsıkı duruyordu. Meraka kapılıp ayağa kalktım ve kitaplığa gittim.

Bir hayvan düşürmüş olabilir miydi? Bir fare veya sıçan?

Hayır. Çünkü düşen kitabın bıraktığı yerde bir sarmaşık dalı duruyordu. Sarmaşık, kulübenin dış duvarı boyunca büyümüş, çatıya ulaşmış, orada, kiremitlerin altında bulunduğu bir açıklıktan çatı iskeletine girmiş ve kirişlerle kaplamaların arasından geçerek iç duvardan aşağı inmiş, kitaplıkla karşılaşmış, Bret Easton Ellis’in *Amerikan Sapığı* romanına abanmış ve inanılmaz bir yavaşlıkla onu milim milim itmeye başlamıştı ve sonunda o gün kitap yer çekiminin onu aşağıya çektiği noktaya ulaşıp iki metre aşağıya gürültüyle düşmüştü.

Bunu hâlâ akıl almaz buluyorum. Ve büyümenin bu kaba gücünü de biraz ürkütücü. Daha sonra, kulaç kulaç ipi andıran sarmaşıkları duvarlardan çekip attığımda çatının altında büyüyenlerin, karanlıkta yaşayan başka her şey gibi büsbütün beyaz olduğunu keşfetmiştim.

Öne eğilip sigaranın minik külünü bir fincanın kenarına silkeledim. Oturduğum yerden öteki evi, oturma odasının pencerelerini ve kapıyı görebiliyor ve orada olan biteni böylece gözleyebildiğimi hayal ediyordum. Seni kardeşlerinin ellerine teslim ederek çaldığım bu anlar tam olarak öyle geliyordu bana, yani hak edilmemiş ve çalınmış. Sorun çıkmayacağını, tehlikeli hiçbir şey olmayacağını biliyordum, dolaşısıyla koltuğuma yaslanmış, bir başka öksürük nöbetine yol açmayayım diye dikkatlice içime çektiğim dumanı üfler ve

bir yudum daha kahve içerken beni rahatsız eden duygu bunun başkalarına kötü görünecek olmasından kaynaklanıyordu. Biri gelse ve yeni doğmuş bebeğimi küçük çocuklarımla bakıma bırakıp burada sigara içtiğimi görse ne olurdu? Ne düşünürdü?

Geçen yaz, sen doğmadan altı ay önce, Çocuk Esirgeme Kurumu'nun bir toplantısına çağrıldım. Rutin bir görüşmeydi, burada olan o şey olduğunda böylesi görüşmeler yapılıyordu; fakat yine de kötü etkilenmiştim, ikisi de yirmili yaşlarında iki genç kızın, çocuklarım ve yaşamımız konusundaki sorularına yanıt vermenin küçük düşürücü olması bir yana aile olarak başkalarına bize müdahale etme, tavsiyede bulunma, hatta yaşamlarımıza girip denetimi eline alma hakkı veren noktaya geldiğimizi gösterdiği için aynı zamanda utanç vericiydi. Her ne kadar iş asla o noktaya varmayacak olsa da nihayetinde tehlike vardı ve bu görüşmenin muhtemel en kötü sonucu buydu.

Bu nedenden ötürü oraya kendim olarak gitmedim, her zaman yaptığım gibi haftalardır üzerimden çıkarmadığım giysilerimle ve dağınık saçlarımla yıkanmadan gitmedim, aşırı büyük bir risk almak olurdu bu, çocukları da dağınık saçlar, haftalardır çıkarmadıkları giysilerle pis dolaştırdığımı düşünürlerdi. Hayır, o sabah duş aldım, saçımı yıkadım, dişlerimi fırçaladım, temiz ve düzgün elbiseler giydim ve arabaya atlayıp kente gittim.

Harikulade bir yaz olmuştu; gök günbegün açılmıştı, hava durgun, güneş parlaktı ve durum o gün de farklı değildi. Arabayı park ederken kenti yıkayan güneş ışıkları çevremdeki kaputlardan ve araba tavanlarından, camlardan ve cephelerden göz kırpıyordu, ayrıca henüz erken olmasına rağmen şortlar ve tişörtler, kolsuz bluzlar ve etekler, sandaletler ve spor ayak-

kabılar giymiş insanlarla doluydu sokaklar. Meydanın yanında, toplantının yapılacağı işlevsel tasarımı binanın önündeki kaldırımın üzerine çöken gölgenin havası bile sıcak ve yakındı.

Danışmaya kendimi tanıttım, oturup beklemem söylendi. Her bekleme salonunda olduğu gibi burada da sehpanın üstünde dergiler yığılıydı ve ayrıca, tıp merkezleri, hastaneler, araba tamircileri gibi en azından benim gidip beklediğim yerlerde bugünlerde hemen hep bulunan, birkaç bedava gazete de vardı. Birini alıp tarihine baktım, haftalar öncesindendi, fakat önemi yoktu, çünkü içerdiği haberlerin bomboş olmak gibi ilginç bir özellikleri vardı, tek bir iz bile bırakmıyorlardı. Onları okumakla okumamak birdi.

İçeri iki genç kadın girdi. Doğrudum ve tokalaştık, onlarla birlikte ikinci kata gitmemi istediler. Büyük bir odaya girdik, masada karşılıklı oturduk. Önlerinde belgeler vardı. Bunun bir rutin olduğunu ve evimizde olan şeyin olması durumunda bu görüşmenin yapıldığını söylediler. Elimden geldiğince yumuşak başlı ve normal görünmeye çalışarak anladığımı belirtip gülümsedim. Pencereilerin altında küçük bir park vardı; ışık dolu yapraklarla gürleşmiş kımıltısız ağaç doruklarına, gelip geçen insanlara, güneşte parlayan arabalara bakakaldım bir an.

Ardından iki kadına kısaca göz attım.

“Sizin çocuğunuz var mı?” diye sordum.

“Hayır, ne yazık ki,” dedi biri. Öbürü başını iki yana sallayıp gülümsedi.

Hiçbir şey bilmiyorlar demek, diye düşündüm ve kendi deneyimleri olmayan, okudukları ve onlara söylenenler dışında hiçbir şey bilmeyen böylesi iki gencin beni ailemle ilgili sorguya çekmesinden rahatsızlık duydum.

Olan biteni sordular, anlattım.

Çocuklarımı onlara tarif etmemi istediler. Ettim; ilkin en büyüğünden söz açtım, ardından ortancası, son olarak da en küçüğünden. Çocuklarımla bağlantım bulunduğundan, onların kim olduğunu “gördüğümden” emin olmaya çalıştıklarını biliyordum ve kendileri ebeveyn olmadıkları, söylediğim hiçbir şeyi kendi deneyimleriyle ilişkilendiremeyecekleri için zoruma gitse de onlara istediklerini vermek için var gücümle uğraştım. Aynı zamanda gergindim, kelime seçmekte zorlanıyor ve söylediklerimin yetersiz kaldığı veya bizi ele verdiği duygusuna kapılıyordum.

Konuşurken biri gülümsemesini bastırmaya çalışır görünüyordu.

Şu veya bu şekilde saçmalıyor muydum?

Çocuklarımdan söz ediş biçimimde bir terslik mi vardı?

Birdenbire gözlerim yaşardı.

Bakışlarımı kaçırdım, ağlamak yapabileceğim en kötü şey olurdu, “dengesiz” veya “uygunsuz” yazarlardı önlerindeki kâğıda. “Baba duygusal açıdan dengesiz.”

“Çocuklarımı tarif etmek kolay değil,” dedim. “Aynı anda çok fazla şeyler.”

“Anlıyoruz,” dedi biri gülümseyerek.

“Şimdi onlara kim bakıyor?” diye sordu öbürü.

“Konuğumuz olan iki arkadaşımız. Onlar da çift ve üç çocukları var. Üç yetişkin çocuk. En genç olanları evden yeni taşındı.”

“Ne güzel,” dedi biri. İkisi de gülümsedi.

Toplantı yarım saatten uzun sürmedi ve hiçbir şey olmadı, fakat sokağa çıktığımda sarsılmıştım. Şok kurumun adındaydı, yani çocukların bizden başkası tarafından esirgenmesinin gerekebileceğinde. Evet, belki de bizden esirgenmesi gerekebileceğinde.

O andan itibaren sanki bıçak sırtında yaşıyormuşuz gibi, çocukların tüm duygusal patlamaları, evdeki tüm dağınıklıklar ve ilişkilerimizdeki tüm düzensizlikler düşüncelerimi Çocuk Esirgeme Kurumu'na kaydırırdı.

Mantığım bana durumun böyle olmadığını söylüyordu, fakat bu imge beni kötü etkisi altına almıştı. Bıçak sırtında yaşıyorduk. Akşamları bir bira içmek gibi küçücük bir şey bile düşünülemezdi. Üç küçük çocuğun bakımı üzerimdeyken habersiz bir ev ziyaretinde kanepede bira içerken yakalandığımı düşünüyordum.

Ne var ki çocuklar olan bitenin hiç farkında değildi. Bazen işimin, onlar ışıktaki büyüyebersin diye gölgelerin icabına bakmak, o gölgeleri yutmak olduğunu düşünüyordum.

Yine de bir şeyler sezmiş olmalılardı. Sindiremediğim kimi gölgeler vardı. Belki ben kendim bile onların gözünde gölgeydim.

Masadaki fincanlardan birinin içine attığım sigara kısa, cılız bir tıslamayla sönünce kalkıp eve döndüm.

Bir süre sonra abinle küçük ablanı anaokuluna götürürken sen pusette berrak mavi gökyüzünü izliyordun. Oradaki yol, komşu çiftliğin bahçesinin ortasından, hem ahır hem samanlık işlevi gören devasa bir tuğla yapı ile yolun biraz ilerisinde, içerilerde, yapraklı ağaçlar öbeğinin altında duran bir çiftlik evinin arasından geçip, bir yanında ağaçlar yükselen, öbür yanında geniş tarlalar uzanan toprak bir yola bağlanıyordu. Kışın karanlıkta, hava bulutsuz olduğunda ufukta soluk bir şerit hâlinde seçilebilen ilk gün ışığından uzakta yürüyorduk ve evrenin ortasında bir yerde, yıldızlar ile gezegenlerin arasındaymışız gibi oluyordu; öte yandan yılın yaz yarısında ışık buradaki her şeyi, tarlalarla ağaçları, toprakla çimenleri

yükseltiyor, yaz ortasına yaklaştıkça onları yoğunlaştırıp zenginleştiriyordu sanki.

Şimdi her tarafta hâlâ bir mütevazılık vardı, arazi yazla gelen derin bolluktan yoksundu, ağaçların yeşili henüz uçucuydu, sonuçta nisan böyledir: tomurcuklar, sürgünler, belirsizlik, kararsızlık. Büyük uykuyla büyük sıçrama arasında yer alan nisan henüz ne olduğu bilinmeyen başka bir şeyi özlemektir.

Bir elimle puseti binaların arasındaki açıklıkta iterken öbür elimle abinin elini tutuyordum, hemen hemen yedi yaşındaydı ve hâlâ daha hiç düşünmeden babasının elini tutabiliyordu, ablan ise öteki tarafta yürüyordu; ikisinin de sırtından okul çantaları sarkıyordu. Benim o yaşlarda yaptığım gibi onların da okula kendi başlarına yürümesini istiyordum aslında, fakat şimdi, bu koşullarda, okulda çalışanların bunun tembellikten kaynaklandığını, benim çocukları ihmal ettiğimi düşüneceğinden korkuyor, dolayısıyla her sabah birkaç yüz metre ilerideki anaokulu binasına onlarla birlikte yürüyordum.

Yokuşun başına ulaştık, buradan uzaktaki hafif tepelere doğru uzanan tarlaları görebiliyorduk. Kolza yetiştirilen yerler sarıydı, bazı yerler yeşildi ve yeni sürülmüş bazı yerler ise kahverengiydi. Alçak ve parlak güneşin ışığında her şey ıslı ıslıldı.

“Bugün bizi almaya ne zaman geleceksin baba?” diye sordu ablan.

“Bilmiyorum,” dedim. “Dört civarında...”

“Babam annemi ziyarete gidecek,” dedi abin.

“Annemi özlüyorum,” dedi ablan.

“Biliyorum,” dedim. “O da seni özlüyor.”

“Ya beni?” diye sordu abin.

“Evet, elbette seni de özleyor,” dedim.

Beni, onu sevdikleri kadar çok veya yoğun sevmediklerinin her zaman farkındaydım. Anneleri benden daha sıcak ve içtendi, onlara benim veremediğim bir şey veriyordu. Fakat bana da ihtiyaçları vardı, yolculuklardan döndüğümde çocukların içinde ve evde bir şeyler yatışıyor gibiydi, sanki varlığımla onların hayatlarında az çok bir denge oluşturunuyordum.

Pusetin sarsıntısı senin gözlerini ağırlaştırmıştı, yarısı ihtiyarlar için bir tür kafe olarak kullanılan sarı binanın önünde durduğumuzda uykuya dalmıştın. Seni pusette uyumaya bırakıp çalışanlara kendimi göstermek için kardeşlerinin arkasından içeri girdim. O sırada bir görevli, süt kutuları, yoğurt ve kahvaltılık gevreklerle dolu bir servis arabasını, iki masada beş altı çocuğun oturup beklediği odaya doğru itiyordu.

“Merhaba,” dedim.

“Merhaba,” dedi görevli.

Ablanla abin ayakkabılarıyla paltolarını çıkarmıştı bile. Ablan, abinin arkasından içeri girmeden önce bana kısaca sarıldığında bunu kendisi için mi, benim için mi yaptığını hep merak ediyordum.

“Hoşça kalın!” dedim, onların, sandalyelerine yerleşip sabah sessizliğini üzerilerinden atmamış diğer çocuklarla bütünleşir gibi olmalarını izledim; benimle bir bağlantıları kalmamıştı. Arkamdan kapıyı kapar kapamaz bende de buna benzer bir şey olurdu: Bilincimden silinirdi çocuklar, onları aklıma bile getirmeden bütün bir günü geçirebilirdim ve ancak akşama doğru, onları alma saati gelince aklıma gelirlerdi.

Dışarıda sen hâlâ uyuyordun. Ayağımla pusetin frenini gevşettim, bir elimle demir kapıyı açıp puseti ittim, kapıyı arkamdan kapatıp dar asfalt patikadan yola yöneldik ve orada yaklaşık yirmi metre ilerledikten sonra toprak yola saptık.

Âdeta bir duvar gibi yola yakın büyüyen ağaçlar, köyün çoğunluğunun oturduğu büyük site ile bizim oturduğumuz, kilisenin çevresindeki eski köy arasında kare biçimli bir alan olan küçük bir koruya dâhildi. Orada terk edilmiş büyük bir taş konak ve yapay olduğunu düşündüğüm bir gölet vardı, tüm arazi çitlerle çevriliydi, dolayısıyla bir orman değil de ya bir park ya da büyük bir bahçeydi. Buranın karanlık ve kasvetli bir yanı vardı, yerler suya doymuş görünürdü ve sürekli gölge altındaydı; fakat bir zamanlar paranın su gibi akıtıldığı bir merkez vardı burada diye düşündüm. Yoksa kiliseye aitti ve aslında bir papaz evi miydi?

Yıllar önce köyde bir bira fabrikası, bir mandıra, çok sayıda dükkân ile atölye, bir banka, bir postane varmış ve trenler burada dururmuş; fakat altmışlı, yetmişli yıllarda tarım makineleşince tüm ikincil etkinlikler durmuş ve sakinler buradan göçmeye başlamış. Şimdi yalnızca bir bakkal var ve orada çalışan kadının söylediğine göre şimdiki sahipleri emekliye ayrılınca orası da muhtemelen kapanacakmış. Eski okul buraya taşınmamızın ilk yılında kapandı, anaokulu da çalışmayı sürdürmesine yetecek kadar çocuk bulmakta güçlük çekiyor.

Ağaçların arasındaki küçük bir düzlükte kocaman bir at durmuş bize bakıyordu. Toynaklarının üzerindeki kabarık tüyler sebebiyle yün botlar giymiş gibi görünüyordu. Ardenne atı olmalı, diye düşündüm. Geniş sırtına ve şişkin, kaslı sağrılarına güneş ışıkları düşüyordu. Başını eğip otlamaya dönmeden önce sakin ve düşünceli bir hâlde bizi izledi, bu sırada ben senin uyuduğun puseti iterek hafif yokuşun tepesine varınca, çiftlik evinden tulum giymiş bir adam çıktı ve bahçeyi geçip bir kamyonete bindi. Elimi kaldırdım, selamıma karşılık verdi. Komşu olmamıza rağmen merhabanın ötesinde sohbet etmemiştik ve onun hakkında hiçbir

şey bilmiyordum. Evinin –Orada yalnız mı yaşıyordu? Evli miydi? Çocukları var mıydı?– bizimkinin gerisinde yer almasından kaynaklanıyordu bu muhtemelen, biz öndeki yolla ve onun temsil ettiği kent bağlantısıyla ilişkiliydik, fiberoptik kablolardan akıp televizyon ve bilgisayar ekranlarında bize görünen dünyayla yakın bağlantı içindeydik; onun evi arkadaydı, tarlalara ve otlaklara bakıyordu, herhâlde kendisi ekip biçiyordu oraları, benim deneyiminin dışında kalan bu gerçeklik eski yapılarıyla –bir kilisenin çevresinde küçük bir ev öbeğiyle geniş tarlalar– arazide izini bırakmıştı. Tam ortasında oturuyorduk; birbiri ardına tarlalar, köyler, kiliseler görüyordum her gün, fakat yine de, hatta bazen oldukça yoğun, özlem duygusuna kapılıyordum. Neyi özlüyordum peki? Gördüklerime bakışlarımdan başka bir şeyle bağlantılı olmayı belki de.

Başka bir deyişle, bedenimle mi? Toprakta çalışmak mı? Hayatımda bunu yaptığım birkaç defasında kaçmayı, içerinin sıcağına, kitaplarıma veya televizyona dönmeyi istemiştim.

Aslında bu tam olarak doğru değildi. Geçtiğimiz yıllarda düzenli aralarla bahçede çalışmışım ve ilk birkaç saatin sıkıntısı ile direncini aştıktan sonra bir duvar geçmiş gibi oluyor, bir ritim tutturarak kendimi kaptırıyor ve neredeyse gece yarısına kadar çalışıyordum.

Öte yandan bu yalnızca bir bahçeydi!

Bahçe küçük, yapay ve yapmacık bir dünyaydı, içindeki doğa yapmacık bir doğaydı, ihtiyaçtan yoksundu, orada yaratılan hiçbir şey ruhsal doyumun ötesine geçmiyordu ki yapay bir şeyden kaynaklandığına göre hiç şüphesiz bu da yapmacık bir doyumdu.

Yükselen güneşin ışığı önümüzdeki barakanın tuğlalarına kızılımsı bir ısıltı veriyordu. Yaklaşık yüz metre uzakta,

köyün ortasından geçen yoldan küçük bir ev büyüklüğünde bir tır geçti. Motorun derin gürültüsü, kasvetli arazinin bir köşesindeki ağaç doruklarına tünemiş cüce kargaların gaklamaları arasında havada âdeta asılı kalınca, yetmişli yılların Volvo'larının çıkardığı o özel ses geldi aklıma birdenbire. Motorun vınıltısı ve asfaltta ilerleyen tekerleklerin hışırtısından başka ince, keskin, küçük bir flüt gibi neredeyse ağlak bir ses çıkarıyorlardı. Sitenin üzerindeki yolda yürürken, yaklaşık on metre aşağıdan geçen ana yolu göremesek de geçen araba Volvo muydu değil miydi, her zaman biliyordum.

Ahırın arkasındaki patikadan döndüm, puseti komşunun arazisinden bizim arka bahçeye ittim, bahçe kapısından geçirip evin kapısına geldim ve seni pencereden görebileceğim bir yere bırakıp koridora girdim.

“Uyandın mı?” diye bağırdım.

Üst katta ablan bir şeyler homurdandı.

“Artık kalkman gerekiyor,” dedim. “Otobüse yarım saat var!”

“Tamaaaaaam,” dedi.

“Hemen ama!”

“Tamam! Tamam dedim ya!”

“İyi! Hadi kalk öyleyse.”

“Baba! Kes şunu ya!”

Mutfağa gittim, ekmek kızartma makinesine iki dilim attım, su ısıtıcısını açtım, dolaptan margarin, biraz peynir ve dilimlenmiş jambon paketini çıkardım, hepsini bir tepsiye koyup yemek masasının durduğu odaya götürdüm, o sırada ablan omuzlarına pelerin gibi attığı yorganla merdivenden indi ve benimle göz göze gelmeden yanımdan geçip oturma odasına gitti.

“Çay istiyor musun?” diye sordum.

“Hayır, sağ ol,” dedi.

“Suyu koydum bile.”

“O zaman niye soruyorsun?”

“Haklısın,” dedim ve sen hâlâ uyuyor musun diye bakmak için pencereye gittim. Uyuyordun. Mutfğa döndüm, kutudan bir çay poşeti aldım, bir fincan bulup poşeti içine attım, sonra üzerine kaynar su döktüm.

“Gel de yemek ye,” dedim, fincanı altlığıyla birlikte ablanın masadaki yerine götürürken.

“Aç değilim,” dedi, oturma odasından.

“En azından bir dilim yemen gerek.”

Gidip kapı aralığında durdum. Üzerinde yorganla kanepeye yatmıştı. Oda loştu, güneş evin öbür tarafındaydı, fakat ağaçlar, çitler, ev duvarları ve çalılardan kurtulan ışınlar dışarıdaki gri ve kuru yolu yine de yer yer aydınlatıyordu.

“Hadi bakalım küçük hanım,” dedim. “Otobüs yirmi dakika sonra kalkıyor. Sen giyinmemişsin bile.”

“Daha çok zaman var.”

“Şimdi kalkarsan evet. Küçük kardeşin dışarıda pusette uyuyor. Ona göz kulak olabilir, uyanırsa bana haber verebilir misin?”

Kuşkulu gözlerle bana baktı.

“Sen nereye gidiyorsun?”

“Tuvalete?”

“O kadar ayrıntılı bilgi istememiştim,” dedi.

“Tam olarak bunu sordun!” dedim.

Gülümsemesini bastırmaya çalıştığını gördüm.

“Göz kulak olabilir misin?”

“Evet, peki tamam,” dedi, doğrularak. “Ama çay içmem.”

Tuvalete girdim, kapıyı arkamdan kilitleyip pantolonumu indirdim ve klozete oturdum. Annemin bizim için ördüğü

beyaz dantel perde ışıkla doluydu. Üzerindeki, hafifçe ileri geri sallanan küçük bir kafayla uzun bir boynu andıran bir gölge perdeye yansırken porselene çarpan idrar klozetin dibindeki suya aktı. Sanki perde güneş ışınlarını büsbütün emiyordu, çünkü beyaz ışık, içinden aydınlatılmış gibi görünen pamuğun kendisinden geliyordu âdeta. Buradaki tüm nesneler, örneğın küvette oturanlar kolayca erişebilsin diye bez değıştirme masasının altındaki rafta duran, biri açık mavi, neredeyse turkuaz, öbürü kum rengi olan ve üzerindeki marka kabartmaları henüz silinmemiş iki büyük kalıp sabun veya yanlarındaki katlanmış keselerden oluşan minik yığın, banyoya dikkat çekmeden girip eşit dağıldığı için neredeyse görünmez olmuş ışıktan bağımsızmış gibi kendi kendilerine duruyordu sanki, öte yandan her şeyi öne çıkaran yine ışıktı. Yeşil kapaklı şampuan ve saç kreminin plastik şişeleri, bebek bezleriyle dolup şişmiş mavi plastik torba, lavabonun üzerinde kırmızı, beyaz, yeşil, mavi diş fırçalarıyla dolu fincan. Tüm bu nesneler orada durmakla kalmıyor, alanı oluşturuyordu. Alanı özünde öteberiyle dolu boş bir küp olarak düşünmek kolaydır, fakat alan yalnızca aklımızda vardır ve düşünce biçimimize aittir. Tüm ressamlar bunu bilir ve işte bundan dolayı ilk öğrendikleri şeylerden biri nesneleri değıl onların arasındaki alanları çizmektir. Göze çarpmayacak bir şekilde alan ilişkisi kurmayı öğrenirler. Günde birkaç kez ziyaret edilen ve başka alanlardan daha tanıdık olan banyo bile gerçeklikle ilgili bir varsayım aracılığıyla bir arada tutulur ve kişi çaba gösterip bu varsayımın yarattığı alan algısına direnirse burası da, tam olarak el değımemiş doğı parçasına değılse bile, en azından kaotik bir şeye, biçimlerle dokuların, renklerle yüzeylerin müthiş bir bileşimine dönüşebilir.

Peki kişi bunu niye yapsın?

Karın kaslarımı sıktım ve dışkının, tıpkı doldurulan bir sosis gibi giderek daha fazla atıkla dolan bağırsağın son bölümünden kayıp anüsümünden çıktığını hissettim.

Bunun en hayvansı yanı bana verdiği hafif ve şaşırtıcı doyum duygusu değil, kokusunun güzel olmasıydı. Başkasının dışkısı korkunç kokarken kendimizinkinin yumuşak ve hoş kokmasında medeniyet öncesi bir yan var diye düşünmüştümdür hep.

Kalktım, bir parça tuvalet kâğıdı koparıp kıcımlı silindim. Kâğıdı atıp sifonu çekecektim ki klozetin kanla dolu olduğunu gördüm.

Beyaz porselenden solgun kırmızı çizgiler süzülüyordu ve aşağıdaki kan her nasılsa daha koyu ve ağırdı.

Kan? Hem de bu kadar çok?

Kan tehlike demektir, korkuya kapıldım.

Fakat sonra düşündüm, olan olur.

İyi bir düşünceydi bu.

İçeride kimsenin olmadığını bilsem de çabucak çevreme bakındım, sifonun düğmesine bastım ve kenardan akan taze, berrak suların kullanılmış kırmızı suyu atık borusuna itişini izledim. Ardından pantolonumu çektim, musluğun altında yıkadığım ellerimi lavabonun kenarındaki havluyla kuruldum. Muhtemelen yalnızca hemoroittir, diye düşündüm; yıllardır gün boyu kımıldamadan oturuyordum. Kaygılanacak bir şey yoktu.

Fakat büyükbabam iç kanamadan ölmemiş miydi? Hemoroit olduğunu düşünmüş ve doktora gitmemişti ve sonra babaannem onu banyoda yerde bulmuştu ve hastaneye vardığında aşırı kan kaybettiği ortaya çıkmıştı.

Peki bundan mı ölmüştü?

Hayır, bir süre daha yaşamıştı.

Neden ölmüştü peki?

Olayı anlatan babaannemin söylediklerini düşündüm. Büyükbabam banyoda yerde yatıyormuş, çok zayıf düşmüş ve ölümü yakınmış, ambulansı beklemişler, babaannemin elini tutmuş ve bir güney tatiline çıkacaklarını söylemiş. Belki onu yatıştırmak, bu belirsizliğin ortasında yüreklendirmek için söylemiştir bunu ve babaannem de onun elini sıkıp olur, gideriz demiş olabilir. Fakat bize, yani abimle bana, gülerek söylediği şey büyükbabamın başka türden bir güneye gittiği idi.

İyi bir yorumdu, gülümsemiş olduğuma eminim, fakat içim buz kesmişti.

Banyonun kapısını açıp yemek odasına gittim, ablan önündeki tabakta yarısı yenmiş bir dilim ekmekle masada oturuyordu.

“Hiç çıkmayacaksın sandım!” dedi.

“Geç kalan sensin, ben değilim,” dedim. “Yetişmek istiyorsan artık giyinmen gerek.”

“Hiç uyanmadı,” dedi.

“Dışarıda uyuması onun için iyi,” dedim.

“Niye?”

“Temiz hava. Sağlıklı. Göz kulak olduğun için sağ ol.”

Cebimden telefonu çıkarıp saate baktım.

“Otobüse on bir dakika var,” dedim.

“Daha yemeğim bitmedi.”

“Sandviçini yanına al. Hadi bakalım.”

Karşı koyacakmış gibi görünse de kendisini tuttu, ayağa kalkıp banyoya gitti, kapıyı arkasından kapadı.

Masaya oturdum. Dışarıdaki puset ışıqla dolmuştu, metal sapı parlıyordu, fakat senin yüzün gölgedeydi ve başını çepeçevre saran beyaz şapka yüzünden küçük bir yumru gibi

görünsen de uyuyuşunda vakur, neredeyse görkemli bir yan vardı: Dünya sana aitti sanki.

Öyleydi de aslında.

Göğsümde bir sevinç sancısıyla doğruldum, kirli tabakları topladım, mutfağa taşıyıp bulaşık makinesine yerleştirdim. Pencereden dışarı, hâlen soluk yeşil olan çimenlere, elma ağacının altına gelişi güzel saçılmış mavi çiçeklerin ışıltısına bakarken sanırım doktora gitsem iyi olacak, diye düşündüm. Fakat bu, yapmadığım şeylerden biriydi. Gidip muayene olmak ve hiçbir sorun olmadığını öğrenmekte utanç verici bir yan vardı.

Kapı açıldı, ablan kafasına kaldırdığı saç fırçası elinde koşar adım dışarı çıktı.

“Artık gidiyoruz,” deyip saate baktım.

Otobüse yedi dakika kalmıştı.

Büyük ablan ta senin yaşlarından başlayarak çevresinde olan biten her şeyi fark edegeldi ve ben de o zamandan beri merak edip durdum: Onun bu gelişmiş hassaslığı fazladan gelen, başkalarından daha çok sahip olduğu bir şey miydi, yoksa çoğu kişinin dünyayla arasına mesafe koymasını sağlayan şeyden onda daha az olduğu için mi durum böyleydi? Bir gün içinde pek çok şey olursa, pusette kentte uzun yürüyüşlere çıkarsak eve geldiğimizde ağlardı, hatta bazen yatıştıramazdık. Biraz büyüdüğünde, tanıdığımız birine rastlayınca pusette gözlerini yumup uyuyormuş gibi yapar veya eve ziyaretçi gelince saklanırdı. Bir bebeğin olayları savuşturma yöntemle-riydi bunlar.

Ah, dünyanın tüm izlenimlerine bağışkmış gibi yalnızca burada olabilmek ile savunmasız bir hâlde her şeyin farkına varmak arasında ne büyük fark var! Kişi korunuyorsa

özgürdür, dilediğini yapabilir. O sıralar duygulara karşı koruyucu bir zırh kuşanmış pek çok çocuk görmüştüm, insanlar arasında gidip gelen milyonlarca izlenim, güdü ve isteği umursamıyorlardı ve hiç kendilerini kısıtlamadan oyuncak arabaları yere vuruyor, çığlıklar atarak odada koşuyor veya öylesine sorgulanamaz bir doğallıkla yalnızca orada oluyorlardı ki minik güneşler gibi ışıldıyorlardı. Kardeşlerin yalnızca kendilerini büsbütün güvende hissettikleri, daha önce birçok kez gördükleri ve hâlihazırdaki herkesi tanıdıkları yerlerde böyle davrandılar. Dolayısıyla bizim çabalarımızın çoğu her gün aynı şeyi yapmaya, tutarlılık ve güvenlik duygusu oluşturmaya yöneldi.

Fakat boş yere çekirdek aile dememişler. Kardeşlerin, çocuğun kendi iradesini dayatmaya başladığı, duyguların özgürce aktığı, en küçük bir şeyin aşılmaz bir engel yaratabildiği inatçı yaşa gelince tutarlılık ve güven duygusu özellikle önem kazandı, yoksa sonra, duyguların denetimden çıktığı anlarda zincirleme bir reaksiyon oluşabilir, onların eylemleri benimkileri engelleyebilir ve nihayet öfke gözümü karartabilir ve çocukluğumdan bu yana başımdan geçmemiş biçimlerde patlayabilirim. Başkalarının yanındayken bile kendimi büsbütün kaybettığım oldu. Bir keresinde bir alışveriş merkezinin ortasında büyük ablana, “YETER ARTIK! YETER ARTIK!” diye kükredim, iki buçuk yaşında ya vardı ya yoktu, çığlıklar atıp tekmeler savurmasına aldırmandan onu bir çuval gibi omzuma atıp sokağa çıkardım, öfkeden köpürüyordum. Elbette herkes baktı, aldırmadım, istedikleri kadar bakabilirlerdi, başkalarının ve onların görüşlerinin önemli olmadığı bir noktadaydım. Daha sonra derin pişmanlıklar, derin kederler... Çocuk yetiştirmekle ilgili bir şey biliyorsam o da öngörülebilirliğin her şeyden önemli olduğuydu. Ve çocuğun

yaşamının ilk yıllarının sonraki kişilik gelişimini belirlediği. Peki ne yapıyordum ben? Kendimi tanıyamıyordum. En son böyle kızdığımda yirmili yaşlarımın başındaydım. Annem bazen bende saldırganlık sorunu olduğunu söylerdi, fakat kendisi öyle olduğu için bunu söylediğini düşünmüştüm, çünkü hep öyledir, başkalarında en kolay tanıdığımız sorunlar kendimizde farkına vardıklarımızdır. Kendi gözümde ben sakin biriydim, bir nedenim olduğunda, örneğin biri beni küçük düşürdüğünde bile kimseye öfkelenmiyordum. Çünkü suçlamayı, öfkeyi içime, kendime yöneltmişim ve bunu, istediğim için değil böyle biri olduğum için yapıyordum. Geceleri uykuya dalmadan önce tüm düşünce dizilerim ya utançla ya da derin bir suçluluk duygusuyla son buluyordu ve düşünce orada bitince, namluyu ağzıma sokarak veya şakağıma dayayarak kendimi vurduğumu getiriyordum gözlerimin önüne, daha sonra başka bir şey düşünmeye çalışıyordum, fakat biraz sonra yine aynı imgeye, yani kendimi vurma düşüncesine ulaşıyordum. Buna öyle alışmışım ki fark etmez olmuştum. İlk kez fark ettiğimde durdurmaya çalıştım, fakat yapamadım, imge reflekse dönüşmüştü. Aklımda namluyu ağzıma sokuyor, alnıma veya şakağıma dayıyordum ve bunu engelleyemiyordum. Saldırganlığı dışarı da yöneltemiyordum, hayalî silahı hayalî bir başkasına yöneltmek de mümkün değildi, yapamıyordum, düşüncelerimde bile kendimden başkasına el kaldıramıyordum. Niye kaldıracaktım ki? Başkalarının benimle hiçbir ilgisi yoktu.

İşte bu yüzden o yıllarda öfkenin bedenimde yeniden dolmaya başladığını hissetmek çok tuhaftı, çoktan ölmüş bir ağacın damarlarına su yürüdüğünü hissetmesi gibiydi. Olduğumu sandığım kişiye çok uzaktı. *Bu* ben miydim? Öfkem bunca yıl uykuda mıydı? Öteki duygular da uygun koşulları

görünce patlamaya hazır şekilde uyuyor muydu? Koşullar mı yönetiyordu bizi, gerçekten olduğumuz kişiyi onlar mı çıkarıyordu ortaya?

Bir defasında öyle öfkelen dim ki yumruğumu var gücüyle kanepenin kolçağına indirdim ve onu kırdım, bu sırada abla ların gözlerini kocaman açmış beni izliyordu.

Bunun onları öz saygılarında, öz güvenlerinde çatlaklar oluşturarak kalıcı olarak etkilediği endişesi içimi kemiriyor du. Öte yandan günler saymakla bitmezdi ve birlikte geçen zamanımızın çoğunda drama yoktu. Ayrıca küçük çocukla rın ihtiyaçlarının büyük çoğunluğu pratik niteliktedir – tüm yemekler, giysiler ve gezintilere ek olarak kurallarla işleyen, düzene önem veren anaokulu düşünülürse içsel kaosun or tasında dışsal bir denge, bir sistem, bir alan, bir umut ve bir ışık vardı. Bu işe yaradı, kardeşlerin büyüdü ve onların başka çocuklardan ne daha iyi ne daha kötü olduğunu düşünmeye yatkınım, çünkü her ailenin kendi sorunları vardır, benimki nin vardı, seninkinin ve tanıdığım tüm başka ailelerin de var; koşullarımızın bir parçası bu.

Ne var ki bunlar yalnızca mazeret, kendimi avutmak için söylenmiş şeyler olabilir. Çünkü hep öyledir, hatalarımızı ve başarısızlıklarımızı gizleriz, durumu lehimize değiştiren hikâyeler uydururuz. Kendini kandırmak en insansı özellik tir denilebilir.

Yıllar içinde anladım ki durum daha önce düşündüğüm gibi değil, çocuk gelişirken anne baba değişmeden kalmıyor, çocuk değişmeyen bir yönetim altında büyümüyor; ilişki çok daha dinamik, yani çocuklar yetiştirilişlerini bir noktaya ka dar kendileri belirliyorlar. Bunun nedeni çocuğun farklı ihti yaçlarının farklı biçimlerde karşılanması gerekm esi, anne babanın düşünceleriyle eylemlerinin kendini çocuğun rotası-

na göre ayarlayan, boş yerleri doldurup dolu yerlere uğramadan geçen bir nehir gibi akması.

Büyük ablan gururlu ve ürkekti, çenesini havaya diktiği zaman ona kimse boyun eğdiremezdi, hâlen bir çocuk olmasına rağmen sahip olduğu yetişkin ironisi dünya ile arasına mesafe koymasını sağlıyordu. Bu mesafe çok büyürse yakınlığın güçlendirilmesi gerekiyordu ve aynısı güvenlik için de geçerliydi, çünkü kendini güvende hissetmek onun için tüm sorunlardan kaçmak, uzaklaşmak anlamına geliyordu ki bu onun gelişmesini engellerdi. Tüm bunlar kendi başına olmadıysa bile en azından plansız gerçekleşmişti ve her şeyin olası en kolay ve zahmetsiz biçimde akması için yapılan binlerce günlük ayarlamayla hem çocuklarda hem anne babada dokular, girdaplar ve varoluş biçimleri ortaya çıktı.

Fakat bu yıl yalnızca hayatta kalmakla uğraştık.

Puseti arabaya yanaştırıp seni kaldırdım, gözlerini açtın ama ağlamadın, pek ağlamıyordun; sanki demek artık buradayım, diye düşünerek kendini, bulduğun ortamdakilerle dolmaya bırakıyor ve çevrene bakınmakla yetiniyordun. Arabanın sürme kapısını çektim, bir elimle destek alıp öteki elimle seni sıkıca tutarak yukarı tırmandım ve usulca bebek koltuğuna yerleştirerek kemerlerini bağladım. Ardından puseti katlayıp bagaja koydum ve koridorda hazır bekleyen bebek bezi, ıslak mendil, temiz giysiler ve mama torbasını almak için koridora koştum, bu sırada ablan omzunda çantasıyla arabaya doğru geliyordu. Onun dünyasında artık sırt çantası yoktu; etrafımda herkes omuz çantası kullanıyor dediği için ona da bir tane almıştık.

Arabayı çalıştırdığımda otobüsün kalkmasına üç dakika vardı.

“Yetişebilecek miyiz?” diye sordu ablan.

“Göreceğiz,” dedim ve çakıl taşlarında gıcırdayan tekerleklerle park yerinden çıkarken çitin ötesini görebilmek için öne eğildim.

Tarlaların üzerinde, engin açık mavi göğün altında rüzgâr türbinlerinin pervaneleri yavaşça dönüyordu.

Kavşaağaa doğru hızlandım, sol sinyalimi yaktım, yol müsa-itti, kültür merkeziyle itfaiye istasyonu arasından geçen yola döndüm ve o gizemli, ıslak ve ot bürümüş arazinin kıyısından geceleri cüce kargalara ev sahipliğii yapan büyük, geniş ama henüz tam yapraklanmamış ağaçlara ulaştım ve ana yol kavşaağından önce bir kez daha frene bastım.

“Aziz Valborg Gecesi’ne geliyor musun bizimle?” diye sordum.

“Şölen ateşii seyretmeye mi? Hayır, almayayım.”

“Küçükken severdin,” dedim, ana yola çıkarken.

“Sana şimdi küçük mü görünüyorum?”

“Pek değil.”

“Bence de öyle,” deyip camdan dışarı baktı. Kaldırımlar sonbahardan kalma yapraklarla örtölüydü ve bu meşin gibi kahverengi paçavraların, tepelerindeki dallarda büyüyen açık yeşil taze yapraklarla ortak bir yanları varmış gibi görünmüyordu.

Ablan yine bana döndü. “Beni ne zaman alacaksın?”

“Bilmiyorum,” dedim. “Çok erken olmaz herhâlde.”

“İki?”

“Ha ha.”

“Üç o zaman.”

“Bakarız.”

Büyük çitlerin oradan yine sola döndük. Otobüsün kalkmasına bir dakika vardı, fakat ana yolun önünde, yolun ke-

narında, yanıp sönen ışıklarıyla ve binmek için sıra bekleyen çocuklarla beklediğini gördüğümüz için kolayca yetiştirecektik.

“Üç diyelim öyleyse.”

“Söz veremem,” dedim.

“Verebilirsin,” dedi.

Tek katlı açık kahverengi taş binaları geçtik, hepsinin, parlak metallere camlar arasında güneşte yemyeşil ışıldaayan bahçeleri vardı, bu sırada otobüsün önüne döndük, otoparka girdik ve birer birer otobüse bindikleri için büyük bir hızla eriyen çocuk sırasının yanında durduk.

Ablan kapıyı açtı. “Saat üçte,” dedi.

“Güzel bir gün geçir,” dedim.

“Baba! Üç!”

“Yetişmeye çalışacağım,” dedim ve onun sıranın sonuna yürüyüşünü izledim, ötekilerden bir kafa daha uzundu.

Telefonumu çıkarıp açtım. Bir mesaj gelmişti, komşulardan biri kahve içebilir miyiz diye soruyordu. Beş dakika sonra orada olacağımı söyledim, otobüs büyük ve yaşlı bir hayvan gibi ağır aksak ilerlerken telefonu cebime koydum, motoru vitesine takıp yola çıktım.

“Arkada iyi misin?” diye sordum, aynaya bakarak; hâlbulki seni değil, yalnızca bebek koltuğunu görebiliyordum, sen kafan epey alçakta, âdeta bir muz gibi kıvrılmış oturuyordun orada.

Soruma ne bir kıkırdamayla ne de sayısız seslerinden herhangi biriyle karşılık verdin. Gökyüzüne, yol kenarındaki ağaçlara, evlerin çatılarına ve hafif yokuşun dibine baktığını düşündüm, belki yolun üst kısmını ve oradan geçen arabaları da izliyordun. Her şey senin ruhuna işliyordu, belki sessizlik içinde, benim düşüncelerimden çok daha temel biçimde

onları ayrı tutmaya çalışıyordun. Belki gökyüzünü gördüğünde neşeleniyordun, çünkü onu tanıyordun ve tanımak senin için iyi, öyle değil mi?

Ah gökyüzü, ah güneş, ah yeşil çayırlar!

Ah seni küçük masum bebek!

Henüz açılmamış bakkalın önünden geçtik, fakat orada müşteriler çok erken veya çok geç de gelse kapıyı çalıp içeri girebiliyordu; eski araba tamircisini de geride bıraktık, sola dönmünce Tayland restoranını önümüzde bulduk ve spor sahası bir yanımızda, köyün sakinlerinin çoğunun oturduğu büyük sitenin kenarını oluşturan alçak evler dizisi öbür yanımızda kaldı. Ziyaretine gittiğimiz komşu iki köy arasındaki bir düzlükte oturuyordu. Orası eskiden, muhtemelen bölgedeki en önemli mal sahiplerinden biri olan kiliseye aitti. Düzlüğe uzanan birkaç yüz metre uzunluğundaki yol sonbaharda ve kışın suyla dolan, fakat şimdi, geçtiğimiz haftaların kuru seyreden havalarıyla boş gri kraterlere dönüşen çukurlarla doluydu.

“Uyudun mu yoksa?” diye seslendim. Yeni sürgünlerle kısmen yeşil, yeni sürülmüş yerlerle kısmen kahverengi tarlaların yanından ilerlerken arabayı yolun kenarında tutuyordum.

Evlerin dar denilebilecek aralığından dönüp bahçeye girdiğimizde ve ortaya yeni dikilmiş ağacın çevresinden dönüp park ettiğimizde, komşu kapının önünde duruyordu.

“Nasılsın?” diye sordu, ben arabadan inerken.

“Çok iyi,” dedim. “Senden ne haber?”

“Ne olsun,” dedi. “Kahve ister misin?”

“Elbette,” dedim, uyuyor musun görmek için arabanın camından baktım. Uyuyordun.

Sevgilisi ve oğluyla birlikte bir buçuk yıl önce taşınmıştı buraya. Oğlu abinle sıkı dost olmuştu ve abini buraya getirdi-

ğim zaman komşunun mutfağında kahve içiyordum. Kendisi belgesel filmler yapıyor, kitaplar yazıyordu ve yıllar boyunca gazetecilik yapmıştı. Heyecanlı, arkadaş canlısı biriydi ve dünyada gezip görmediği yer yok gibiydi. Sevgilisi bir sanatçıydı ve savaştan sonra bir akşam, Stockholm'ün dışında bulunan Brommadaki bir villada kendisini ve çocuklarından ikisini vuran büyükannesiyile ilgili bir belgesel hazırlıyordu. Babası bu olayın gölgesi altında büyümüştü ve sanırım onun yüzünden kızı da öyle.

“Bugün hava güzel,” dedi komşum. “Yaz gibi.”

“Evet,” dedim, güneşe doğru kaldırdığı başıyla basamaklardaki duruşuna bakarak. Boynuna zarif bir fular takmıştı, ince süveteri bordoydu ve koyu kahverengi kumaştan bol kesimli pantolon giymişti, onda durum hep böyleydi, pejmürdeyle zarif el ele, nezihle düşkün, kararlıyla çekingen ve neşeliyle endişeli kol kola giderdi. Güneşe döndüğü yüzüyle merdivenlerde dururken dimdikti, bir tür yumuşak ve doğal bir otorite havası yayıyordu, öte yandan mutfığa girdiğimizde ve kahve yapmaya başlayınca beden dilinde belirsiz ve sakar yanlar ortaya çıktı; boynu bükük, sırtı kamburdu, bu işin nasıl yapıldığını belli belirsiz anımsıyormuş gibi hantal ve çekingen ellerle moka potu sökmeye girişti.

Kişiliğin ne olduğunu bilmiyorsun, ben de pek biliyorum diyemem, kişinin biçimlendirdiği bütünlüğe ve tüm özelliklerinin toplamına ilişkin tuhaf bir fenomen, tanıyanlar kişiyi gördüğünde veya düşündüğünde bunu dikkate alır. Kişilik bireyin içinde düşünceler, duygular ve irade biçiminde bulunur ki bunlar başlangıçta soyut unsurlar değildir, şaşırtıcı ölçüde somut bir şeyin üzerine, yani beyindeki farklı hücreler birbiriyle iletişim kurduğunda ortaya çıkan tepkilerin

oluşturduğu izlere yerleşmiştir. Beyin ameliyatıyla sağlıklı hücreler alınmışsa veya beyin travması söz konusuysa kişinin istekleri ve bununla birlikte tüm diğer kişilik özellikleri radikal ölçüde değişebilir ve önceden sakın ve mütevazı olan biri hemen parlayan ve kaba birine, düşünceli biri bencil birine, kibar biri terbiyesiz birine dönüşebilir. Söz konusu kişinin tanıdıklarından ona yakın olanlar değişimi hemen fark ederken kendisi algılamayacaktır, çünkü eski kişiliğine erişemez ve dolayısıyla karşılaştırma yapamaz. Bunun ürkütücü yanı, bireyin hangi tür kişiliği olduğunun hiçbir önemi yokmuş gibi görünmesidir; birdenbire yeni ve farklı bir kişiliğe bürünse bile kişi kendisidir ve her şeye rağmen kendi yaşamını sürer.

Öyleyse nedir kişilik? Benliği içeren bir kap gibi bir şey mi; benliğin doldurduğu ve asla ötesine geçmediği minik duvarlar, bölümler ve açıklıklardan mı oluşuyor; olası bir kaza veya hastalık bu duvarları, bölümleri ve açıklıkları değiştirince benlik yeni bir rota çizip yeni bir biçim mi kazanıyor?

Düşünceler, duygular ve irade bir noktaya kadar kontrol edilebildiğine, hatta yönlendirilebildiğine göre bireyin yaşamı boyunca kişiliğin çok kararlı, çok tutarlı ve kesin görünmesi şaşırtıcıdır. Tanıdığımız kişilerin sapıtması, onlardan hiç beklemediğimiz ve bizi hayretten hayrete düşüren bir şey söylemesi veya yapması enderdir. Şu da şaşırtıcıdır ki değişik kişilikler arasındaki farklar çok küçüktür ve yeni biriyle tanıştığımızda bu kişinin kim bilir ne yapacağı veya söyleyeceği konusunda merakla kapılmadığımız gibi aşağı yukarı bizim gibi olacağından hiç kuşku duymayız.

Bunun nedeni birbirimizin suretinden oluştuğumuzu kendimizin bile fark etmemesi olmalıdır; çünkü kişilik bireyin içinde mutlak hâkimdir, kimsenin iki veya üç kişiliği yok-

tur ve bu hâkimiyet, yani kişiliğin bireydeki eşsiz konumu, onun diğer kişilikler tarafından oluşturulduğunu ve aslında bir kuş, kurt veya maymun sürüsüne benzediğimizi görmemizi engeller.

Kişilik beyindeki belli tepki dokularının sonucu oluşuyorsa ve bunlar görsel olarak izlenebilseydi, belki dokular ağaçları andırırdı, sonuçta ağaçlar da aynı unsurlardan, yani gövde, dallar, doruk, kabuk ve yapraklardan oluşur, çevre koşullarına, toprağın kalitesine, ışık miktarına ve esinti durumuna göre gelişir, böylece aşağı veya yukarı uzanan dallar, eğik veya dik gövdelerle her ağaç eşsiz bir biçim kazanır, fakat aynı zamanda hepsi birbirine benzer ve birlikte bir orman meydana getirir.

Bu Bazarov'un insanlık imgesiydi; ona göre insanlar ormandaki ağaçlardan farksızdır, birbirimize o kadar benzeriz ki bireysel farklarımız önemsizdir. Bir yürek, bir yürektir; bir beyin, bir beyindir; bir ağız, bir ağızdır.

Fakat sen Bazarov'u da bilmiyorsun!

Turgenyev'in *Babalar ve Oğullar* romanında bir karakter ve nihilizmin vücut bulması olarak görülüyor. Aslında bir materyalist ve realist, yalnızca ölçülüp sayılabilenlerde değer görüyor ve ayrıca bir kinik, romandaki en vurucu laflarından biri şu: "Yalnızca hapsiirmam gerektiğinde yüzümü göğeye kaldırıyorum." *Babalar ve Oğullar*, Bazarov'un, soyutluğuna rağmen var olan, özgür iradeye üstün gelen ve onun durumunda kendisini takıntı olarak gösteren sevgiyi keşfedince, yalnızca somuta değer veren kinikliğin yerle bir olmasını ele alır. Bazarov'un istediği kadın, Anna Odintsova kimseyi sevmemiştir ve onu da reddeder. Bunun işlendiği sahne ilginçtir; Bazarov, Anna Odintsova'nın ikinci kattaki odasında onunla birlikte; dışarısı karanlık, içerisi loştur ve aralarında müt-hiş bir gerilim vardır. İlginçtir çünkü bu apaçık bir aşktır ama

iki sevgi yoksunu kişi arasında olduğu için yabancıdır, ne-redeyse onların dışında gelişmiştir ve anlayamasalar bile iç-lerini doldurur.

İradeyi aşır gelen, istenmediği hâlde denetimi eline alan sevgi nedir peki? Ağacın dışından gelen ve gücüyle onu eğ-en rüzgâr gibi kişinin dışında bir yerden mi gelir? Yoksa yalnızca bilincin ötesinde bir yerden mi? Zira bilinç yönlendirilebi-lir, idealler ve görüşler ile bize uygun biçimlendirilebilir. Öte-yandan duygular, özellikle en güçlü olanlar, yönlendirilemez; fakat uygun gördüğümüz biçimlerde açıklanabilir.

Bazarov aşka yenik düştükten ve sevgisi reddedildikten sonra anne babasının yanına gider. Onların biricik oğulları-nı canlarından çok sevdiği ortaya çıkar. Her şeyi, reddetmeyi bile kabullenen tapınmayı andıran bu koşulsuz sevgi iyi ola-rak, Bazarov'un onu reddetmesi ise kalpsizlik olarak betim-lenir. Bazarov'un kendisini baş tacı yapan iyi yürekli ve sevgi dolu anne babasını incitişini okumak yürek burkar. Kötü biri midir o?

Kötü insan nedir?

Ben kötü biri miyim?

Babam kötü biri miydi?

Babaannem kötü biri miydi?

Turgenyev romanı içimizde kontrol edebildiğimiz ve ede-mediğimiz şeylerin tam ortasına yerleştirir; genç ve tecrübe-siz Bazarov kinik ve disillüzyonist olmayı yeğlese bile tercihi-ni belirleyen koşulları kendisi seçmemiştir. Anne babasının sevgisi boğucudur ve böyle bir sevginin ortasında büyüyen birinin kendi kişiliğine kavuşması yolunda her şey ona di-renmeye bağlı olacaktır. Bağları koparmak, sırtını dönmek, reddetmek. Bu durumda her duygunun, kişinin kendi duy-gularının bile şüphe ile karşılanması işten bile değildir.

Peki bu kadar basit midir? Yani acımasızlık çok fazla veya çok az sevgiden mi kaynaklanır?

Belki bir romanda bu kadar basittir, sonuçta romanlar insan yaşamının bazı yönlerini aydınlatmak, var olan ama biçim kazanmamış bir şeyi biçimlendirip görünür kılmak için yazılır.

Yaşamın böyle bir biçimi yoktur.

Senin kişiliğinin nasıl olacağını henüz kimse bilmiyordu, sen bile bilmiyordun, fakat belli özellikler ortaya çıkmaya başlamıştı, örneğin sakindin, sağlamdın ve aydınlıktın.

Öte yandan altmış yaşına yaklaşan komşum huzursuzdu, çok zinde sayılmazdı ve çekingendi, belki sağlam olmayışını böyle karşılıyordu ve yumuşak görünmesine karşın köşeye sıkıştırılırsa sertleşip acımasızlaşabileceğini hissediyordum. Bunu niye düşündüğümü bilmiyorum. Bana karşı hep dost canlısı davranmıştır. Bazı ağaçların rüzgâra daha duyarlı olması gibi başkalarına karşı duyarlıydı, meraklıydı ama insanların kendilerinden çok fenomenler ve olaylara yönelikti bu merakı çünkü onlar çok fazla yaklaşmıyorlardı ona. Ne var ki en dikkat çeken özelliği çevresinde insanlara gerek duyuyor, uzun süreler yalnız kalamıyor gibi görünmesiydi. Bizim evde bir fincan kahve içip sohbet etmek için, konuşulanlar ilginç olmasa bile ve herhangi bir yakınlık istemeden veya beklemeden, üç kilometre yolu kolaylıkla yürürdü, tek istediği kim olursa olsun biriyle oturup sohbet etmekte sanki.

Şimdi bana arkası dönüktü. Filtreye kaşıkla kahve koydu, moka potunun üst parçasını yerine takıp ocağa koydu, altını açtı. Ben yan döndüm ve pencereden senin, arabanın arka koltuğunda uyumayı sürdürdüğünü gördüm.

“Son zamanlarda Rusya hareketlendi,” dedi ve geniş ahşap masanın karşısına oturdu. Herhâlde akşam yemeğinden artanlar hâlâ masadaydı; katılmış sos bulaşığı üç tabak, iki tencere ve boz bulanık bayat suyla dolu bardaklar. Yandaki mutfak tezgâhı da bulaşıklarla doluydu. Evlerinde güçlü bir burjuva karşıtlığı havası vardı, ortalığı derli toplu tutmak bir öncelik olmadığından her yer darmadağındı. Bizim ev de öyleydi, fakat bu benim vicdanımı sızlatıyordu ve çözmek için sürekli uğraşıyordum. Komşumun aynı durumda olduğu izlenimine kapılmadım.

“Ne düşünüyorsun?” diye sordum?

“Tüm bu sınır ötesi uçuşlar. İsveç hava sahasını ihlal etmeye başladılar.”

“Norveç’inkini de,” dedim.

“Canavar huysuzlanıyor,” dedi. “Çok ilginç.”

Sigaramı çıkarıp bir tane yaktım, pakete baktığını görünce bir tane de ona uzattım.

“E ver hadi bir sigara da ben içeyim bari,” dedi.

Sigarasını puroymuş gibi kollarını öne eğik gövdesine yakın tutarak yaktı, fakat sigara yanınca sandalyesine yaslandı ve dumanlar saçan sigarayı tutan elini gün görmüş bir adam gibi gösterişli bir hareketle savurdu.

“A.B. Ukrayna’yla yakınlaşmaya hiç kalkışmamalıydı,” dedi. “Rusya’yı ve Rus tarihini anlamamışlar belli ki.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Daha sonra Rus İmparatorluğu’na dönüşen devletin ilk büyük kenti Kiev’di. Orta Çağ’ın başlarında Moskova yalnızca küçük bir kasabaydı. Ukrayna ile Rusya ikiz gibiler. En azından epey yakın akrabalar. Ayrılmazlar. Başka kimse değilse bile Ruslar durumu böyle görüyor.”

“Evet,” dedim.

“Rusya’yı kültürü değil, devleti her zaman bir arada tutmuştur ve devlet de hep yayılmacı olmuştur. Tarih boyunca hiçbir devletin Rusya kadar değişken sınırları olmamıştır. Ukrayna sayısız kez bu sınırlara dâhil olup çıkmıştır. Rusya düşüncesinin temelinde emperyalizm yatar.”

“Rus tarihi konusunda hiçbir şey bilmiyorum,” dedim. “Fakat yakınlarda Turgenyev’in *Duman* romanını okudum, dehşet melodramatikti, neyse işte romandakiler Rusya’dan, Rus olmaktan ve Avrupa ile ilişkilerden söz ediyor. Sanırım 1850’li yıllarda geçiyor. Ama aynı şeyler bugün için de geçerli aslında.”

“Kesinlikle,” deyip doğruldu, elinden bırakmadığı sigarasını havaya kaldırarak ocağa yürüdü ve moka potu elektrikli göze bastırdı. Su fokurdamaya başladı.

“Ne kadar zamanın var?” diye sordu.

“Pek yok aslında,” dedim. “Helsingborg’a gideceğim.”

“Linda nasıl?”

“Oldukça iyi,” dedim. “Muhtemelen yakında eve döner.”

Yine dönüp camdan baktım. Uyanmış ağlıyordun.

Kalktım.

“Uyandı,” dedim.

“Hayda,” dedi.

“Biraz buraya getireyim,”

“Getir ya,” dedi.

Kapıyı açıp arabaya girdiğimde ağlamayı sürdürüyordun. Emniyet kemerini çözüp seni kaldırdım ve göğsüme bastırdım, süt kutusunu ve biberonu çıkardım, böyle çok ağlayan beni biraz gerdi, tek elimle biberonu açıp sütü doldurdum, kapağı kapattım ve seni mutfığa götürdüm, başını koluma dayayıp kucağıma yatırdım ve biberonu ağzına dayadım. Hemen ağlamayı bırakıp emmeye giriştin. Çenenin altındaki

düğümü çözüp şapkanı çıkardım, parmaklarını kızılımsı sarı saçlarında dolaştırdım, kafanın inanılmaz yumuşaklığını hissettirdim. Komşum önüme bir fincan koyup kahve doldurdu.

“Acıkmış bayağı,” dedi.

“Öyle görünüyor,” dedim ve sen minik bir kuzu gibi biberonu hevesle ve oburca emerken kolumla yüzünün çevresinde bir yay çizerek fincanı kaldırdım.

Uzaklardan boğuk bir gümbürtü sesi geldi. Ardından bir tane daha.

“Tatbikat mı var?” diye sordum.

“Evet. Bugünlerde biraz korkuyorlar,” dedi, gülümseyerek.

İsveç ordusunun Kabusa'da, denize bakan yamaçlarda bir atış alanı vardı. Kullanılmadığı zamanlar halka açıktı burası. Oraya, kumsallar boyunca uzanan patikalara pek çok kez yürüyüşe gitmiştim, rüzgârın düzleştirdiği bu çimenlik alan yazın, havanın sıcak ve sakin olduğu, güneşin batıya alçaldığı ve çarşaf gibi denizin ısıldadığı günlerde neredeyse dayanılmaz kadar güzel olurdu ve yüzeyi mermi delikleriyle dolu, gelişigüzel yerleştirilmiş büyük metal diskler, birkaç kilometre kuzeydeki kırdaki yer alan, Viking çağından kalma antik taş çemberinden bile daha yabancı ve değişik bir kültürden nesneler gibi görünürdü.

Bir patlama daha oldu. Güzel, hipnotize edici bir sestti. İnsanın ötesinden, dünyanın derinliklerindeki uyurgezer bir kuvvetten geliyordu sanki.

“Ruslar işgale karar verirlerse gelecekleri yer burası,” dedi.

“Çok heyecanlı olurdu,” dedim. “Gündelik yaşamı biraz canlandırır.”

Köyde ortak bir arkadaşımız vardı, bir yazar ve sosyologdu, Afganistan'da yaptığı bir alan çalışmasının ardından Saab'ıyla hızla çakıl yola girdi, mutfığa, yanımıza geldi ve ancak

birdenbire apaçık ortaya çıkan kavrayışların verebileceği bir güçle “Bir cennette yaşıyoruz,” dedi. Buradaki her şeyin, arazinin, insanların ve hatta politik sistemin cennetten çıkma görüldüğünü söyledi. Geldiği yerin, yani son birkaç haftayı geçirdiği o yoksul, savaştan harap olmuş ve kaotik ülkenin ışığında görüyordu her şeyi.

Komşum da savaşla ilgileniyordu, fakat büsbütün farklı bir açıdan; ortak dostumuzun savaşla ilişkisi varoluşsaldı, onun insanlar üzerindeki etkisine yönelikti, komşumun ilgisi ise askerî tarihi, hem İsveç’in on yedinci yüzyıl seferlerini hem de Almanların 1930’ların sonundaki yıldırım savaşlarını, anekdotlar ve ilginç bilgilerle süsleyerek kapsamlı açıklayabiliyordu. Oğluyla birlikte sık sık İkinci Dünya Savaşı belgeselleri izlerdi ve abin John’un kelime dağarcığında da komşunun savaş tutkusunun giderek artan etkisini gözlemlemiştim, sonuçta daha yedi yaşında olmasına ve ona silahlardan hiç söz etmememe rağmen torpiller, denizaltılar, savaş uçakları, tanklar ve makineli tüfekler, çoğunlukla model adları ve başka özellikleriyle birlikte abinin konuşmalarına yansıyor duruyordu. Arabayla atış alanından geçerken, ordunun orada olup olmadığını haber veren kırmızı bayrak gönderde mi diye bakıyordu hep.

Ne var ki bu komşumdan daha barışçıl ve çatışma karşıtı bir adam getiremem aklıma. Ortak dostumuzun aksine kendisi hiçbir savaş yerine gitmedi; en çok yaklaştığı nokta, şimdilerde Almanya’daki devasa Amerikan askerî üssü Ramstein üzerine yaptığı belgesel. Belgeselin taslağını görmüştüm, orduya ve savaşa oldukça karşıydı.

Emmeyi bırakınca biberonu ağzından alıp masaya koydum, bu arada sen özellikle bir şey aramayan, ışığın içinden aktığı pencereler gibi apaçık bir bakışla tavanı izliyordun.

“Daaaaaa,” dedin ve bakışın değişti, birdenbire kafan karışmış gibiydi, sanki sesin nereden geldiğini merak ediyordun.

“Kalksam iyi olacak,” dedim. “Yol uzun.”

“Ne kadar sürüyor?”

“Birkaç saat,” dedim ve kucağımda seninle doğruldum. Komşum bizi basamaklara kadar geçirdi ve benim seni koltuğuna yerleştirmemi izledi.

“Hoşça kal,” deyip sürgü kapıyı çektim ve şoför koltuğuna oturup arabayı çalıştırdım. Komşumu orada bırakıp arabayı evlerin arasındaki dar yerden geçirdim ve tarlaların yanındaki yola çıkardım, arazi dört bir yana genişleyince gökyüzü birdenbire yükselmiş gibi görünüyordu.

Rus edebiyatında örneğine sık rastlanan küçük toprak sahiplerinden biri olabilirdi, diye düşündüm. Başkentin barları ile restoranlarında onlarca yıl geçirdikten, çağın tanınmış yazarlarının ve sanatçıların ateşli çevrelerine girip çıktıktan ve asla eve gitmeyen adam olarak nam saldıktan sonra, altmışına yaklaşırken nihayet şehir dışına taşınmış, fakat –şayet arıyorduyse– huzur bulamamıştı; çünkü ne zaman fırsatını bulsa Kopenhag’a, Stockholm’e veya Berlin’e gidiyor, eski günlerdeki gibi restoranlarda, barlarda oturuyordu, ne var ki çevresindeki dostları, büsbütün yıkılmamışlarsa eğer, eski ışıltılarını yitirmişti.

Şose yolun sonundan sola döndüm ve değişiklik olsun diye Ingelstorp’a yöneldim. Güneş tam karşımda olduğu için güneşliği indirdim, konsolun üstündeki küçük bölmeyi açıp güneş gözlüğümü çıkardım ve onu takarken direksiyonu tutan öbür elimi de bırakıp vites değiştirdim, çünkü burada yol çizgi gibi dümdüzdü.

Arabada yalnız olmadığını anla diye yüksek sesle “Ne dinlemek istersin?” dedim ve yolcu koltuğu tarafındaki torpido

gözünü açıp CD'leri karıştırdım. Tatlı bir sürprizle karşılaşmak için müziği bakmadan seçmişimdir hep, fakat şimdi aynı CD'ler üç yıldır aynı yerde durduğundan sürpriz unsuru çoktandır ortadan kalkmıştı.

Gözlerimi yoldan ayırmadan CD'yi oynatıcıya koyup sesi açtım.

London Calling.

En kötüsü değil.

Köyün ortasındaki kavşağa yaklaşırken yavaşladım; yolun bir tarafında artık yalnızca yazın açılan sahaf, öbür tarafında 1920'lerde yapılmış gibi görünen bir tür halkevi vardı, bu binanın tuğla cephesinde FRÖYA yazıyordu. O sıralar Kuzey kültürü yeni ve taze bir tınıya sahipti, gelecek ve iyimserlikle doluydu, daha sonraki yıllarda politik karanlığa sürüklendi ve bütün eski çağrışımlarını yitirdi.

Kiliseye çıkan yol açık mı, görmek için eğildim. Açıktı, ama en kısa yolu seçip sağa dönmek yerine dosdoğru gitme arzusuna kapıldım ve köydeki kısa ev sıraları arasından geçen yolu takip ettim, bu küçük köy kilisenin başıyla omuzlarından dalgalanarak aşağı sarkan ve yeşermeye durmuş tarlalara uzanan bir pelerin gibi görünürdü bana. Ön camı dolduran güneş kışın sebep olduğum çiziklerin direnciyle karşılaşmıştı –buzları kazımak için CD kutusu kullanma budalalığında bulunmuştum–, tarlaların kesintiye uğramadan denize uzandığı sağ tarafa hızlıca bir göz atarken bir yandan parçaya eşlik ettim.

I have no fear, 'cause London is drowning, and I live by the river.

Yolun yaklaşık dört metre yukarısında bir yırtıcı kuş süzülüyordu. Güneşte hafifçe parlayan gergin ve büyük kanatları, sert sarı gagası ile genelde aerodinamik görünen bedenine

büsbütün ters düşen tüylü bir görünümüne sahipti. Civarda bu kuşlardan yüzlercesi vardı; Malmö'ye ne zaman gitsem birkaç kilometrede bir rüzgârda süzülen, direklerle tünemiş veya yoldaki leşlerden birine dadanmış bir yırtıcı kuş görüyordum. Buradaki otoyollar susamuru, kirpi, tavşan, kedi ve hatta tilki leşleriyle doluydu.

Çocuklar bu kuşlara *gamer*, diyordu, Norveççesini bilmiyorum. Atmaca olabilir.

Anneannemle büyükbabamın, yani senin büyük anneannenin oturduğu yerde de varmış. Ben hiç görmedim, fakat başının çevresindeki beyaz çelenk dışında kel olan büyükbabam saçını atmamacanın kaptığını söyler, parmaklarını hayalî bir saçı kapıp kaçan bir kuşun pençeleri gibi açarak eliyle gösterirdi genellikle. Uzun süreler ona inandım. Bahçeye çıkan tavuklar için de atmaca dalıp birini kapacak diye korkardım.

Anneannemle büyükbabam öleli yirmi yıldan çok oldu, fakat hâlâ anılarımda capcanlılar. Senin için geçmişin karanlığında solgun silüetler olacaklar, onlardan yüz yıl sonra doğdun, sen yirmi yaşına girdiğinde, onlar senin gözünde, 1860'ların insanların benim gözümdeki hâli gibi olacaklar. Yani hemen hiçbir şey ifade etmeyecekler.

Yalnızca yaşayanlar önemlidir.

Bu hep böyleydi, hep de böyle olacak. Hayat bütün kafa yapıları ve psikolojileriyle canlıların içinde tıkırdar, onlar ölünce içlerindeki tıkırtı kesilir ve çocuklarına geçer; buradan anlaşılır ki tıkırtı esas olandır, tıkırtı asıl konudur, tıkırtı hayattır.

Sen benim yaşıma geldiğinde ben doksanı geçmiş olacağım ve hâlâ yaşıyorsam gitmeye hazırlanıyor olacağım, yani anlam yükleyerek bağlandığım her şey –nesneler olduğu kadar olaylar ve insanlar da– giderek uzaklaşacak ve sen, küçüğüm, ve ortasında olacağın hayatın –belki bir adamla, belki

yalnız; belki çocuklu, belki çocuksuz olacaksın; belki senin için anlamı büyük bir işin olacak, belki olmayacak– bana alaca karanlıkta ormandan geçerken gördüğüm bir tren gibi görüneceksin, yani hava basıncıyla havada dönüp duran karlar ve kararan gökyüzü ile siyah ağaçlara karşı aydınlık kompartımanlarda açıkça seçilen insanlar gibi. Onlar da benim gibi insandır, fakat ne yaptıkları, ne istedikleri, ne düşündükleri ve ne hissettikleri pek önemli değildir, hem onlar hem de çevrelerindeki ışık, ağaçların arasında ortaya çıkmadan önce yok olur ve ben yükseklerde belirmeye başlayan ilk soluk yıldızlara kaldırırm bakışlarımı.

Arka koltuğunda bir bebekle, baharda güneşli bir arazide araba süren orta yaşlı bir adamın kafasından bunlar geçer işte, diye düşündüm. Tıkırtının ortasında her küçük şeyin anlamı vardı ve geleceğimize, özellikle siz çocukların geleceğine ilişkin büyük bir endişe içimde giderek kabarıyordu.

“Sonu iyi biter, sence de öyle değil mi?” dedim yüksek sesle ve yol iki küçük yuvarlak bina arasında kavis yaparken vites küçülttüm, bu binaların işlevi konusunda hiçbir fikrim yoktu, tek bildiğim bulvarın sonundan bir kilometre ötede yer alan bir çiftliğe ait olduklarıydı.

Büyük ablanın sınıf arkadaşlarından biri orada oturduğu için pek çok kez gittik bu çiftliğe. Çok sayıda koyunları, çok sayıda atları var ve devasa çiftlik binalarının arasında geniş yapraklı kadim ağaçlar büyümüş. Yakın geçmişe kadar burada da bir sürü insan çalışmış olmalı, bizim evin arkasındaki çiftlik de öyleymiş; bizim evimiz o sıralar orada çalışan üç ailenin yuvasıymış. Makineleşme onları gereksiz kılmış, ne zaman buraya gelsem çiftliğin boyutları, bitimsiz tarlalar bir yana, buranın bile idaresinin tek bir adamda olması içimde bir tuhafılık uyandırıyor.

Peki neresi tuhaf bunun?

Makul bir duygu değil, sonuçta iş yapıldıktan sonra kaç kişi tarafından yapıldığının açıkçası bir önemi yoktur. Bir yerden şöyle bir şey duymuştum, kişi belli sayıda insanla bağlantı içinde olabilirmiş, yani insanın kararlı bir sosyal ilişi koruyabileceği kişi sayısı belirliymiş ve bu yüz ile iki yüz arasındaymış. Bu sınır şaşırtıcı ölçüde çeşitli ortam için geçerlidir; askerî birimler beş kişilik timler, yirmi beş kişilik takımlar ve yüz kişiden oluşan bölüklere ayrılır; dünyanın ağdaş sivil blmlendirmesinde de beş kadar yakın arkadaş, yirmi beş civarında aile yesi, iş arkadaşi veya tanıdık vardır ve aşağı yukarı yüz yüz elli kişiden oluşan Facebook arkadaşları kişinin toplumsal çevresinin en dış sınırını oluşturur. Eski günlerde kırsal yerleşim yerleri ve köyler genellikle yüz yüz elli nfusluymuş ve kişi kentte yaşıyorsa bile bundan daha fazla insanla ender bağlantı kurarmış. Belki her şey için buna benzer bir insan sınırı vardır ve ekilebilir toprağın miktarı da buna dhildir, ne var ki makinelerin zaten feshettiği alan konusu yalnızca bu duyguda, yani bir yanlışlık olduğu, sınırlarımızı aştığımız duygusunda kaldı.

Ne muhafazakrca bir düşünce! Öte yandan, hayatın makineleştirilmesi ve teknolojikleştirilmesine karşı güçlü ve sezgisel direncim, belki de sınırlarımızı aştığımız duygusundan ve o sınırların gelişigüzel ve hatta kültürel değil, tıpkı aşağı ile yukarı, sol ile sağ gibi bize özgü olduğu düşüncesinden kaynaklanıyordur, olamaz mı?

Organ nakletmenin, genlere müdahalede bulunmanın ve atomları bölmenin yanlış olduğu duygusu içimde hep güçlüydü ve her zaman öyle olageldi, fakat görüşlerimi destekleyecek argümanları hiçbir zaman ortaya seremedim. Sanki tartışma sürecinin, hatta zknın kendisi bile teknoloji ve

mekanikleşmeye aitti ve içimizde sınırları kabullenmeyen ve yalnızca anlamak için değil fethetmek için uzaklarda olana uzanan her şeyi temsil ediyordu, öte yandan bedene ait olan ve dünyayı bedenın limitleriyle algılayan duygular bununla boy ölçüşemezdi.

Evet, lanet olsun, internette bile temel bir yanlışlık olduğu duygusuna kapılıyordum.

Yok muydu?

Senin yine uykuya daldığından kuşkulansam da “At arabasıyla yolculuk yapmalıydık!” dedim yüksek sesle ve keskin viraja doğru yavaşlayarak ileride, güneşin altında parlayan gölete baktım. Küçük bir gölü andırıyordu ve sanırım yapaydı, çocukların burada yelkenliyle dolaştığı oluyordu.

Karşı tarafta, alçak bir tepenin zirvesinde, arazi önümüzdeki denize doğru açıldı. Buranın manzarası yüzünden yolu uzatmıştım. Çevrenin güzelliğı bir yana, bu yoldan ender geçtiğim için manzaranın uyumunu yeni bir şekilde algılıyordum. Genellikle izlediğim iki rota belirliyordu gördüğüm her şeyi; sanki geçtiğim yerler yola aitti ve her nasılsa geri kalanlardan kendilerini yalıtıp ona kilitlenmişti. Başka bir rota seçtiğimde arazi bozulmuyordu, yani tüm çiftlikler, kiliseler ve köyler aynı düzlemdeydi. Deniz ve onun yıkadığı kumsallar vardı, rüzgârları tırmanmaya zorlayan tepe gibi dimdik yükselti vardı, düzlüğe inen yokuş vardı ve ormanın başladığı iç bölgelere doğru kilometrelerce uzanan düzlük vardı.

Bu bahar baş başa geçirdiğimiz günlerde sık sık seni araba ile gezmeye götürüyordum, kardeşlerin okuldayken onca saat boyunca seninle evde oturmak anlamsız geliyordu, sen de arkada oturup dışarıyı izlemekten hoşlanıyor görünüydün, en azından hiç şikâyetçi olmadın, ayrıca ben araba sürmeyi seviyordum, dolayısıyla saat dokuz gibi evden çıkıyor,

buralarda hâlâ bulunan şose yollara dalıp daha önce görmediğimiz bir şey görmek dışında bir amaç gütmekten geziyorduk. Müzik açıyordum ve özellikle bir şey düşünmüyordum, çünkü bazen işte bu kadar basittir, durağan bedenlerde durağan düşünceler ortaya çıkar; bedenler kımıldarsa düşünceler de hareket etmeye başlar.

Her zaman böyle değildi. Geçtiğimiz yaz, annen Malmö'de hastanede yatarken her gün onu görmeye giderdim, arabada sürekli aynı şeyleri düşünür ve aynı müziği, Queens of the Stone Age'i, öyle yüksek sesle açardım ki canımı acıttırdı. Acıtmasını istiyordum, çünkü içim yanıyordu ve yüksek, saldırgan müzik, karşı basınç uygularmış gibi bir şekilde işe yarıyordu.

Otoyolda bir saat boyunca sesi sonuna dek açık müzikle sürat yaptıktan sonra eve dönmek ne tuhaftı. Müziği kapatmak, saatte yirmi kilometre hıza düşmek, sakın sokağımızın ıssız ve sıcak ikindisinde tüm yeşil çitleri, badanalı evleri geçmek, çimenlik yokuşu çıkmak, kırmızı boyalı evimizin yanındaki park yerine arabayı çekmek, motoru kapatmak, kapıyı açmak, dışarı çıkmak ve sıcak havanın üzerimdeki basıncını hissetmek. Buraya hükmeden sessizlik yaz sonunun güneşli öğleden sonralarına özgüydü, çünkü sessizliği bölen seslerin hepsi, plastik havuzda şamata yapan çocukların sesleri bile âdeta çok uzaktan, neredeyse rüyadaymış gibi geliyordu, sanki bir ses gibi küçük bir şeyin tutunamayacağı kadar geniş bir dünya ve derin bir gökyüzü vardı. Akşam meltemi aktığında ağaçların hışırtısı, yüzlerce cüce karganın komşunun bahçesindeki ağaçlara konar konmaz gaklaması, konuk ağırlayan komşuların cılız sesleri ve dışarıda oturup yemek yiyenlerin kahkahalarına karışan çatal bıçak tıkırtıları.

Derin göğün altında, güneşte ısınmış ve dingin arazide geçen, tahıl tarlalarının doygun sarısı dışında her şeyin mavi ve yeşil olduğu o yaz haftaları cennet gibiydi. Onları başka nasıl tasvir edebileceğimi bilemiyorum. Tüm yemeklerimizi dışarıda, elma ağaçlarının gölgesinde yedik, upuzun kumsallarda yüzmeye gittik, badminton oynadık, mangal yaktık, hem kardeşlerin hem ben arkadaşlarımızı ağırladık; akşamları, güneş yazlık evin çatısı üzerinde yakıcı bir turuncuyla salınırken ve gölgeler uzarken, çocuklar yatağa gittikten çok sonra, karanlıkta yüzlerimiz görünmez olana dek dışarıdaki büyük masada oturduk.

Bu yaşam biçimini annenin hastanedeki yaşamıyla ve benim oraya ziyaretlerimle ilişkilendirmek mümkün değildi, sanki bunlar başka bir yere aitmiş gibiydi, kansız ve solgun bir şey, gölge bir varoluş duygusu uyandırıyordu.

Fakat annen sana hamileydi.

Ve seni kaybetmemesi gerekiyordu.

Başka hiçbir şey düşünemiyordum.

iki

Giderek daha iyi anlıyorum ki iki gerçeklik içinde yaşıyoruz: Biri fiziksel, maddi, biyolojik, kimyasal, nesnelerle bedenlerin dünyası, buna birinci derece gerçeklik diyebiliriz; öbürü soyut, manevi, dilsel ve bilişsel, ilişkilerle sosyal etkileşimlerin dünyası, buna da ikinci derece gerçeklik diyebiliriz. Birinci gerçeklik kuşkuya yer bırakmayan kesin yasalarla yönetilirken –su belli bir sıcaklıkta donuyor, elma belli bir ağırlığa ulaştığında ve rüzgârın kuvveti belli bir noktaya eriştiğinde ağaçtan ayrılıyor, yere belli bir ivmelenmeyle düşüyor ve yere çarpma darbesi kabuğun altındaki meyvenin belli bir dokuda hasar görmesine yol açıyor– öteki gerçeklik görelidir ve tartışmaya açıktır. İki dünya yan yana var olsaydı kolayca kavranabilirdi bu, fakat elbette işler böyle yürümüyor. Bir dünya ötekinin içinde yer alıyor ve böyle bir nesne, örneğin kırmızı bir kova hem kendisinde kırmızı bir kovadır –ateşe yakın bir yere konursa orada geçerliğini koruyan ve başka türlü gelişemeyecek olan etkenlerin belirlediği doku biçimleriyle eriyerek fizik yasalarına uyacaktır– hem de onu düşünen kişinin aklında bir imgedir ve burada çok çeşitli biçimlerde var olur: Patates tarlasında, yeni kazılmış toprak yığınının yanında, yapraklarla örtülü zeminde duran, standartlara göre toptan

Üretilmiş, yumuşak ve her daim değişken doğada lmeye dirençli ve sert bir nesne; mutfağın köşesinde duran, su taşı-maya, elma veya patates toplamaya yarayan saplı bir kırmızı kap; tarlada unutulmuş bir şeyin kırmızı ışıltısı, orada unu-tulmuş olması, onu tarlada bırakanların dikkatsizliğine, da-ęınıklılıęına dair verdiği bilgiler gerçekten en önemli zelliliği; aileme ait olan pek çok şeyden biri ve babamı, birlikte yaşa-dığımız yılları aklıma getirmeden ona bakamıyorum; annem onu ateşe biraz fazla yakın koyunca insan suratını andıran bir dokuyla erimiş kırmızı bir yüzey – evet, zaman içinde bu surat kovanın önüne geçti, on yıllara yayılan bir süre boyunca bana dilini çıkaran bu suratı görüp durdum. Annemin temiz-lik dolabında duran tabanlı bir plastik silindirin böyle çok kimliği olması ve bunca duyguyla ilişkilendirilmesi... Kova-nın akşam orada, siyah ve hafiften nemli toprağın yanında, altından yer yer solgun yeşil çimenlerin parladığı sarımsı kahverengiye alan kaygan yaprakların üzerinde, ormanın kıyısında durduğunu düşünmenin ve babam o anda bel ile patatesleri çıkarırken tarlanın bittiği yerde başlayan ağaç du-varının, sızıyormuş gibi görünen karanlıkla kapanmasının ne gl bir çekimi vardı; en azından benim hayal dünyamda karanlık ağaçların arasından tarlaya süzülüyordu, ve daha ya-rım saat önce berrak olan hava giderek griye dönüyor, sessiz-lik de yoğunlaşıyordu –geceleyin ormanda çok görkemlidir sessizlik– ve aralarından bir esinti geçtiğinde ağaçların belli belirsiz titremesinden başka bir tek belin yere saplanması, gevşek toprağın içine kayan sert metalin hafifçe tıngırdaması, üzerine basan çizme, kenara atılan toprağın hışırtısı ve baba-mın solukları işitiliyordu. Kararan havada parlayarak duran kovaya neler konmadı ki: Hâlen denizin tuzu ve ıslaklığını ta-şıyan canlı yengeçler, yumuşak ve kaygan l balıklar –ancak

bir refleks ile kasları hareketlenince kuyrukları balıklara özgü o hareketle birkaç kez sağa sola savrulur, fakat bu hareket ne ölümün ne yaşamın dile gelmesidir, arada bir şeydir, rüzgâr ile suyun hareketlerine benzer– ve elmalar, armutlar, erikler, yaban mersinleri, ahududular, böğürtlenler, yaban erikleri, çöpler, hem temiz hem pis su, hem ıslak hem kuru çamaşırlar, deterjan şişeleri...

Benliğim, kendi gözümde olduğum kişi, nesnelerin dünyasının içine öyle bir işlemiş ki biri nerede başlıyor, öbürü nerede bitiyor görmek mümkün değil, bir bakıma bedenim de bir nesne, tıpkı onlar gibi sonu var, onlar kadar sınırlı, aynı zamanda onlar kadar açık, zira su yalnızca yerde değil yutağımızda da akar ve her boşluğu dolduran hava ciğerlerimizi de doldurur, yediğimiz ve işimize yarayan her şeyi sindirdikten sonra dışarı attığımız onca bitki ve hayvanın sözünü etmeye gerek bile yok – ayrıca günün birinde beden nesneler dünyasına tümüyle girecek, bir yaprak, bir kütük, bir tepe gibi nesneler arasında bir nesne olacak ve dilsiz bir gerçekliğin unsurları hâlinde var olmayı sürdürecektir.

Sen de, çocuğum, bir nesnesin, dört uzva sahip yumuşak bir varlıksın, belli sayıda çarpacak olan bir kalple biyolojik açıdan belirlenmişsin.

Hayatın ne zaman başladı?

İki farklı bedenden gelen iki hücre birleşip tek bir hücre oluşturunca ve bu yeni hücre bölünmeye başlayınca. Dünyanın belli bir yerinde, belli bir zamanda gerçekleşti bu. Ne var ki kendi kendine yeten bu sessiz biyolojinin üzerine başka bir görüş, sosyal bir bakış açısı yayılmış gibidir ve ona göre hiçbir şeyin başı veya sonu yoktur, senin hayatın olacak hikâyenin başlangıcı da pekâlâ annenin doğması veya annenle benim 1999 yazında, güneşli bir ikindide, İsveç'in bir adasında

birbirimizi ilk görüşümüz veya bir çocuk daha yapma ihtimali üzerine ilk kez konuşmaya başlamamız olabilir.

Bu 2013 Mayıs'ındaydı, annenle Sidney, Avustralya'ya gitmiştik, ben orada bir edebiyat festivaline katılacaktım. Hem otel hem de festival alanları su kıyısında, bir zamanlar eski ambarlar olduğundan pek şüphe etmediğim binalardı. Bedenim evdeki yaşamın günlük ritmine ayarlandığından, pencerenin dışında yağmurlu ve kesif bir karanlık varken, sessizlik tüm odalarla koridorlara hükmederken hiç kuşkusuz gece olduğunu bildiren duyularım ile gündüz olduğunu düşünen ve uyumamı engelleyen beynimin derin yapıları arasında içimde bir savaş sürdüğünü hissediyordum: Ya yatakta büsbütün uyanık tavanı izliyordum ya da sürme cam kapının önündeki koltuğa oturup terasa, sokak lambalarının aydınlattığı liman kaldırımlarına ve yaklaşık elli metre ilerideki iskeleye uzanan siyah, cansız denize bakıyordum. Yağmur, deniz ve binalarda yansıyan ışıklar bana Bergen'i hatırlatıyordu ve Sidney'de, dünyanın öbür ucundaki Avustralya'da bulunduğumu bilsem de Bergen'de olduğum duygusu âdeta mantığa galip geliyor, beni gerçekten oraya götürüyordu. Birbiriyle çelişen bedenimle duygularımın geceyle gündüzü, baharla güzü, Bergen'le Sidney'yi, geçmişle geleceği karıştırması gerçekliğe çekingen bir hava verdiğinden sanki uykumda dolaşıyordum. Bu duygu gündüz daha da güçleniyordu ve her yüzeyi aydınlatan, her rengi keskinleştirip öne çıkaran güneş ile dolu saatler bile aslında gece olduğunu, ortalığın karardığını hissetmemin önüne geçemiyordu. Aydınlığın içindeki karanlığı, gündüzün içindeki geceyi hissediyordum ve uyuma güdüsü öyle güçlüydü ki geçirilebilen, direnilebilen yorgunluğa benzemiyor, ayrı bir şey gibi görünüyordu, içimde büyüyen bu kuvvet şöyle bir uzanayım dersem beni bir ok gibi uykuya fırlatacak gergin bir yayı andırıyordu.

Çocukluğumda bir defasında büyüdüğüm evin oturma odasına girmiştim, televizyon açıktı ve içeride kimse yoktu, ekrana baktım, başsız biri merdivenleri çıkıyordu. Bir öğlen filmiydi herhâlde; dışarıda, ıslak sonbahar manzarasında güneşin parladığını hatırlıyorum, bir yere çıkmadığıma göre günlerden pazar olmalı. Yaşım çok büyük olamaz, ya yedi ya sekiz, daha önce hiç öyle korkmamıştım. Güpegündüz başıma gelmesi bunu çok daha kötü yapıyordu, sanki güvenli hiçbir yer kalmamıştı. Karanlıktan korkarsan ışığa gidersin. Peki ya aydınlık bile dehşetle doluysa ne yaparsın?

Sidney’de korkmuyordum, fakat çocukken gördüğümün aynısını, aydınlığın içindeki karanlığı, gündüzdeki geceyi görmüştüm. Bu gördüğüm, bir zamanlar korktuğum ama artık korkmadığım şey, bilinmeyenin gölgesiydi. Aslında her şeyde yalnız olduğumdu. Annemin ve babamın bile yabancı olmasıydı. Bütün korku filmlerinin, hayalet hikâyelerinin ve vampir, zombi, hortlak, öcü masallarının uyandırdığı işte bu dehşettir; fakat karanlıkla ilişkilendirildiğinde, hayatın geri kalanından bir şekilde yalıtıldığında yalnızca gıdıklar, çünkü, bilinmeyenin gölgesi gerçek olduğu için korku ortaya çıksa bile, sınırlıdır, gündüz olacaktır ve aydınlıkta bilinmeyen çözülecek, tanıdık olan geri dönecektir.

Bağlılığı bulunmayan kişiler anomalidir, çünkü her şeyi başkalarına bağlanmak, kalıcıymış gibi görünen, süreceğine güvenilebileceğimiz ilişkiler kurmak için yaparız. Bu eğilim öyle güçlüdür ki bağlantının önem taşıması için tanıdığımız kişiler, arkadaşlar veya aile bireyleriyle olması gerekmez; radyodaki bir ses, televizyondaki bir yüz, marketteki bir tezgâhtar, kitaptaki bir anlatıcı olabilir. Bir tek, yazı yazmak için birkaç aylığına küçük bir adaya çekildiğim zaman uzun süre fiziksel olarak yalnız kalmıştım ve başkalarının olmayışı

tarifi zor ama güçlü bir yoksunluktu, âdeta fizikseldi, tuz veya güneş eksikliği çekmek gibiydi, radyodaki belli seslere bağlanmıştım, programlar başlayacağı zaman radyonun başına geçiyordum, onları dinlemenin zevkinde arkadaşlarla buluşma zevkini andıran bir yan vardı. O sıralar okuduğum günlük için de aynısı geçerliydi. Beni rahatlatıyorlardı, fakat çoğu kişi buna önemsiz bir rahatlama diyecektir, çünkü bu tuhaf dostluklar karşılıklı değildi, ne radyodaki ses ne de kitabın yazarı kim olduğumu biliyordu, hâliyle benimle aralarında bir bağ hissetmemişlerdi, sanırım ben bile onların sunduğu bu rahatlamayı yetersiz bulmuştum, tıpkı yalnız ihtiyarların televizyonda bulduğu rahatlığı kuru ve aslında berbat bulmamız gibi, zira onlar kanlı canlı kimselerdir ve televizyondaki suratlar, arada sırada gülümseseler bile, onları yapay bir yakınlık tuzağına, bir hayli sahte olan ve yalnızca kendilerinin inanırmış gibi yaptığı bir gerçekliğe çeken piksellerden daha fazlası değildir.

Fakat öyle bir yalnızlık hâli düşün ki ufaklık, kimse seni tanımıyor, görmüyor, seninle konuşmuyor ve göz göze gelmiyor. Bu mutlak yalnızlıkla yaşamak imkânsız olur, insan niye yaşayacak ki? İçimizdeki her şey başkalarına yöneliktir. Dil başkalarına yöneliktir ve onunla düşüncelerimiz, düşüncelerimizle de en iç varoluşsal gerçek olan benlik başkalarına yöneliktir. Benlik, radyodaki bir ses, televizyondaki bir yüz veya kitaptaki bir anlatıcı biçiminde bile olsa başkalarının da bulunduğu bir yerde olduğu sürece anlam var demektir ve anlamlı bir yaşam sürülebilir. Ne var ki benlik başkalarına yönelik yapılandırılmış olduğundan kimsesiz kaldığında ancak iradeyle sürdürülebilir ve benliğin iradesi orada başkalarının da bulunması isteğinden öteye geçmediği için, en küçük bir umut kalmazsa, benlik er ya da geç sönüp gider.

Bağlılığı bulunmayan kişiler anomaliyse intihar da öyledir. İntihar nedenleri intihar eden kişiler kadar çoktur, fakat hepsinin ortak yanı şu veya bu şekilde bağlarının kopması, bağlılıktan başka bir şeyin onları ele geçirmesi ve yine aynı şeyin, benliğin hayatta kalmak için gerek duyduğu şeylerin alınmasını engellemesidir. Bağlantı kurmanın imkânsızlaşması çoğunlukla geçicidir; çünkü içteki karanlık, dışsal hiçbir şeyin nüfuz edip kımıldatamadığı bu ruh katılaşması, yani klinik depresyon dediğimiz bu durum şiddetli olmasına rağmen değiştirilebilir: Ruhun kara gecesinde bile gündüz kapıda bekler. Hepimiz bunu bir şekilde biliriz, fakat intihar eden bilmez, onun için karanlık ve acı öyle yoğundur ki her şeyin daha iyiye gideceğine emin olmak bile katlanma gücü vermez. Onlar için karanlık ve acı öyle yoğundur ki çocuklarını görmek bile nihai karanlığa, benliğin ölümüne duyulan özlemi gidermeye yetmez.

İntihar anlam yaratmanın bir yolu da olabilir. Bir eylemdir ve eylemler yalnızca sonuçlarıyla değil amaçlarıyla da her zaman anlam taşır. Eskiden tanıdığım bir kız o sırada yaz işi olarak bir enstitüde çalışıyormuş ve söylediğine göre müdürün oğlu, babasının ofisinin önünde kendisini pompalı tüfekle başından vurmuş. Çok uzaktan tanıdığım genç bir adam annesinin doğum gününde, annesinin evindeki merdivenlerin altında kendini astı. Küçük bir çocuğu vardı. İkisi de bir şey göstermek istiyordu: buraya bak, diyorlardı eylemleriyle, bak bana ne yaptın. Tanıdığım bir başkası siyah bir takım elbise, beyaz bir gömlek giyip kravat takarak evinde kendisini astı; iki çocuğu vardı. Tüm yetişkin yaşamı boyunca ölümü romantikleştirip idolleştirmişti. Ölümü arzulanan bir şeye dönüştürmek acıyı katlanılabilir kılmanın bir yolu muydu?

Hem saldırgan hem geri döndürülemez biçimde kendi acısının kaynağı olarak başkasını göstermek ve ölümü romantikleştirmek çocuksudur ve hepimiz açısından tanındıktır: Tabutumuzu mezarlığa taşıyan ve nihayet orada bize yaptıkları haksızlığı fark edenlerin hissedeceği kederin fantezisini hangimiz kurmamıştır? Karanlık bir odada birdenbire ışığın açılması gibi ancak böyle, diye düşünürüz, öldüğümüzde gerçek değerimiz anlaşılacak.

Bu bağlantı kurma dileği değil de nedir? Aynı zamanda yerine getirilen ve ortadan kaldırılan bu imkânsız hareketin üzerinde Orfeus'un bakışı ebedî bir imgedir. Çocuksudur ama yabancı olduğu çocukluğa ait değildir. Çalkantılı ruh durumları, dürtüselliği ve sonuçları kavrayamaması ile gençlik tehlikeli bir zaman olabilir; dilersem direksiyonu çevirip arabayı yaklaşan kamyonu sürebilecek olduğumun ânında suçluluk duymama yol açan düşüncesiyle hayatın değerini ve zenginliğini daha iyi takdir edebilmek için ihtimalle flört etmek yerine intiharı gerçekten düşündüğüm yegâne zamanda on sekiz yaşımıydım, yazın sabahın erken saatlerinde, Kristiansand'ın dışındaki sanayi bölgesinden geçerek bir partiden eve dönüyordum, sarhoştum ve hiç kimseye haber vermeden partiden ayrılmama yol açan deneyimin darbesini savuşturabilecek durumda değildim. Önemsiz bir konuydu; herkes, en çok güvendiğim ve kendime yakın gördüğüm kimseler bile, bana gülmüştü ve normalde pek çok düşünceden yalnızca biri olan kimsenin benden hoşlanmadığı ve değersiz olduğum düşüncesi sarhoş hâlimde beni büsbütün ele geçirmişti. Atlamak üzere bir uçuruma tırmandım, orada dururken bunun gerçekten mümkün olduğu, bir an sonra hayatımın sonlanabileceği düşüncesi içimde bir sevinç dalgası gibi yükseldi. Çaresizliğimi ve sevincimi hatırlıyorum, fakat

beni neyin engellediğini, yarım saat sonra niye aşağı inip evin yolunu tuttuğumu ise unuttum. Muhtemelen annemi düşünmek, onun kederini gözlerimin önüne getirmektir beni alıko-yan. Ama belki de bu hayal oraya çıkmamın asıl nedeniydi, aradığım buydu, yani birinin beni sevdiği, gerekli gördüğü düşüncesi idi.

Bundan söz etmekten pek hoşlanmadığımı fark ediyorum, çünkü sıkıntım çok önemsizdi ve gerçekte hiçbir şey olmamıştı, fakat anlatmaya çalıştığım şu, çocuğum, ilk gençlik yıllarında, kendini buna benzer bir durumda bulmak için tek gereken önemsiz bir şaşkınlık ve eğer yalnızca biraz daha sarhoş, biraz daha çaresiz olursan normalde kimsenin aklın- dan bile geçirmeyeceği şeyi yapabilirsin. Bir defasında kuzey Norveç'te dağ gezisine çıkmıştım, kılavuzumuz bize oradaki gençler arasında bir intihar dalgasının baş gösterdiğini anlat- tı. İlk genç yapınca bu mümkün bir şey diye görülmüştü ve sonrakilerin onun izinden gitmesi kolaylaşmıştı.

Babam, senin büyükbaban, arada sırada bir fenomen olarak intihardan söz ederdi. Yazar Jens Bjørneboe'yu beğeniyordu, hem, belki kendisi de öğretmen olduğu için onun kitabı *Jona'sa* –tıpkı kitaptaki gibi başkaları için arada sırada semender tabirini kullanırdı– hem de Bjørneboe'nun intiharının doğrudan pratik yanına, yani kendini öldürme biçimi- ne ilgi duyuyordu. Ayrıca, söylediğine göre intiharların sayısı rapor edilenlerden muhtemelen daha yüksekti ve pek çok kafa kafaya çarpışma vakası gerçekte gizli intiharlardı. O sı- ralar insanların başka şeyler dururken özellikle bir konudan söz etmesinin ardında her zaman bir neden bulunduğunu henüz bilmiyordum ve bir anlamı olduğunu, babamın içinde kaynaşanları haber verdiğini düşünmeden, başka herhangi bir konu gibi onun anlattıklarını dinliyor, bir ihtimal yorum

bile yapıyordum. Yalnızca birkaç yıl içinde, umursamazcasına ağır alkol tüketiminin bir sonucu olarak öldü ki bunu yavaş bir intihar olarak görmemek zordur. Ölmek istemişti ve ölmüştü.

Niye ölmek istemişti peki?

Bağlantıları olmayan biriydi. Bu konuyu, her zaman yalnız biri olduğunu günlüğüne yazmıştı.

Çevresinde insan veya sevgi kıtlığı yoktu, yetersizlik onun içindeydi, almaktan ve bağlantı kurmaktan acizdi.

Görüyorsun ya, yalnızsan dünyanın güzelliğinin hiç değeri yok.

Kişi elli yaşına yaklaşıyorsa ve hayatı kötü sonlanmış yakınlarını veya tanıdıklarını saymaya başlamışsa, hayat ancak az sayıda insanın karanlığa gömülmeden taşımayı başardığı ağır ve neşesiz bir yük gibi görünebilir. Fakat durum böyle değildir, çünkü sonu kötü bitenler listesi her olayı seyrelten, sürekli büyüyüp genişleyen o engin günler ve geceler denizini hesaba katmıyor. Herhangi bir durumlar kataloğu gerçeği çarpıtır ve önemli olayların birbirlerine yakın durdukları ve hayatlarımız olduğunu düşündüğümüz şeyin gerçeğe ilişkisi bir haritanın gösterdiği yerle veya bir yıldızın yıldızlı gökyüzüyle ilişkisi gibidir: Buradan bakıldığında aralarındaki mesafe önemsiz görünür, buradan bakılınca evrendeki yıldızların balık sürüsü gibi iç içe durduğu düşünülür, fakat onlardan birine gidecek olsak evrenin gerçeğinin yıldızlar arasındaki boşluk olduğunu anlarız.

İşte bu yüzden Jens Bjørneboe'nun *Bestialitetens historie, Yabaniliğin Tarihi* üçlemesi, o kepezelikler, mezalimler ve işkenceler kataloğu cümle cümle doğru olmasına karşın bütününde bir aldatmacadır. Kötülük kesinlikle vardır, fakat kötü

olmayan yanında önemsizdir. Karanlık kesinlikle vardır, fakat aydınlıkta iğne ucu kadardır. Hayat kesinlikle acı doludur, fakat acı başkaca nötr veya iyi olanın içinden geçen ve önünde sonunda bir ucundan çıktığımız görünmez bir tünelden fazlası değildir.

Sidney'ye gittiğimizde annenle benim hâlimiz böyleydi, güçlükle savuşturduğumuz çok zor bir sıkıntıdan yeni kurtulmuştuk. Ağır bir depresyonla doruğa çıkmıştı, annen yatakta kımıltısız yatıyordu, giyinip günü karşılamak şöyle dursun radyo dinlemek, kitap okumak gibi en az çaba gerektiren eylemleri bile yapamıyordu. Ona yardım ettiğim ve parkta yaşlı bir evli çift gibi yavaş ve kısa yürüyüşlere çıktığımız zamanlarda bir banka oturuyor ve bitimsiz bir kederle hiç durmadan ağlıyordu. Babaannen ve anneannen bize yardıma geldi; bir defasında çocukları okuldan alacaktım ve anneannen bir iş için dışarı çıkacaktı, ön kapının önünde birdenbire durup birbirimize baktık ve anneannen tek söz etmeden koşarak eve döndü: İkimiz de aynı anda anlamıştık ki annen o karanlıkta, yalnız bırakılamazdı, içinde bulunduğu karanlıkta acıyı dindirmek ve sıkıntıyı sonlandırmak için bir şey yapmaya yönelebilirdi.

Karanlıktan sonra aydınlık geldi, fakat o da denetimi mümkün olmayan ezici bir şeydi ve anneni hastaneye yatırmak gerekti. Yazın sonuna doğru bunu da ardımızda bıraktık ve taburcu oldu, şimdi oturduğumuz evi satın aldık, aslında yazlık evimiz olacaktı. Her cuma buraya geliyor, pazar akşamı dönüyorduk. Hayat normale döndü; gerçi bu olaylar bir tür yankı gibi annenin içinde yaşamayı sürdürüyordu, çünkü yükseklerle alçaklar arasındaki dalgalanmalar artık denetlememez değilse de fark ediliyordu ve sonunda giderek küçüldüler. Bu eve taşındık ve burada yaşamaya başladık. Ablaların

burada okula başladı, abini anaokuluna yazdırdık. Aile olduğumuzdan beri ilk kez elimiz para gördü, ilk arabamızı aldık, bölgede yolculuklar yaptık, tatillere çıktık, ben babamın hep yaptığı gibi bahçede çalışmaya başladım, oysa bunu yapabileceğimi hiç sanmazdım. Burada, çocukluğumdakinden sonra bana ev duygusu veren ilk yerde iki yıl geçirdikten sonra annen bir çocuk daha yapmaktan söz etmeye başladı. Ciddi olduğunu sanmıyordum, daha çok bir özlemi dile getiriyordu, dolayısıyla hayır, imkansız, üç yeter de artar bile dedim. Fakat düşünce kafama yerleşmişti ve benim için çocuk bir dönüm noktasını, yeni bir başlangıcı simgeliyordu, ayrıca, ihtiyaç duyduğumu muhtemelen bildiğim türde bir sorumluluk anlamına geliyordu ve içimin derinliklerinde, benliğimin dibinde biliyordum ki beni daha iyi biri yapıyordu. Çocukların yanındayken kendimden hoşnuttum, bana verdikleri sayısız neşeden biri de buydu, ayrıca başka hiç kimseyi onları sevdiğim kadar sevmiyordum. Yeni bir çocuk daha fazla sevgi yaratırdı ve ailemle geçirdiğimden başka bir yaşamı seçmemi daha da imkânsız hâle getirirdi.

Sydney'ye gittiğimizde, o yaz daha sonra Fârö'de Bergman Haftası'na katılacağım için ve uzunluğu yüzünden evde izleme vakti bulamadığımdan yanıma Ingmar Bergman'ın 1970'lerde çektiği *Scener ur ett äktenskap, Bir Evlilikten Sahneler* filmini almıştım. Annenle ben ilişkimizin onuncu yılında, Avustralya'ya giden bir uçakta, kırk yıl önceki başka bir İsveçli-Norveçli ilişkisinin dağılmasına dair neredeyse belgesel niteliğinde bir film izliyorduk. Dışarıdan nasıl göründüğümüz konusunda şakalar yaptık, fakat aynı zamanda hoşumuza gitmişti, ilişkimizin başında yaptığımız türden bir şeydi, o sıralar birlikte izlediğimiz filmleri, özellikle annenin çocukluğu ve gençliğinin parçası olan ve yirmili yaşlarımın

sonunda benim takıntı yaptığım Bergman filmlerini tartıştık. Bu filmin özgünlüğü, açık sözlülüğü ve yoğunluğundan etkilenmiş ve 1970'lerden başka filmler gibi veya diğer Bergman filmleri gibi modası geçmiş görünmemesini buna bağlamıştım; peri masallarının ele aldıkları dünyanın bizimkiyle pek az temas noktası olsa da hâlâ okunabilmesi gibi, eksiksiz ve içine kapanmış film dünyasına ait olan diğer Bergman filmleri de izlenebiliyordu; ne var ki bu film gerçekliğe bütünü başka bir biçimde açıktı. Muhtemelen çocuk olmayışı bu yüzden çarpıcıydı. Başka her şeyi, nefreti, bıkkınlığı, kötülüğü ve iki ana karakter arasında bir yere yerleşmeden dalga dalga akıp durmuş gibi görünen birlikteliği ve sevgiyi anlayabiliyordum ve onlarla özdeşleştiğim için karakterlerin içinde oluşan duygularda ve çatlaklarda çocuklarının bir rolünün olmamasını çarpıcı bulmuştum. Bunun nedeni Bergman mıydı yoksa dönem miydi?

Dönem olmalı. Ben de 1970'lerde büyüdüm ve yetişkin dünyasının ne kadar ayrı durduğunu hatırlıyorum. Sanki biz çocuklar aşağıda bir vadide dilediğimiz gibi yaşarken yetişkinlerin hayatı bir platodaydı. Bazen orada durup bize baktıklarını görürdük, fakat vadiye inmeleri enderdi, bizim de platoya çıkmamıza pek izin verilmezdi. Öğretmenlerimiz orada duruyordu, anne babalarımız orada duruyordu, dükânlardaki tezgâhtarlar, havuz görevlileri, antrenörler ve izci liderleri orada duruyordu. Boşanma gibi, yetişkin dünyasını ilgilendiren olaylar aşağıya söylenti olarak erişiyordu, fakat kontrolü mümkün olmadığından genellikle çarpıtılıyor ve çeşitli gerçeklik biçimleri kazanıp sabitleniyordu.

Bu başka bir devre aitmiş gibi geliyor kulağa. Öyle zaten. Senin doğduğun yıl için *Bir Evlilikten Sahneler* filmi neyse benim için 1928'den bir film de o.

Belki günün birinde seyredersin. Ve belki benim kör kaldığım bambaşka bir şey görürsün.

Aktarma için Singapur'a indik, gece yarısı sigara içmek için terasa çıktığımızda havadaki nem bir duvar gibiydi, birkaç saat sonra vardığımız Sydney'de yağmur çiseleyen hava soğuk ve berraktı. Simsiyah asfalt yolda kente doğru giderken bizi almaya gelen şoförle Avustralyalı müzik gruplarından sohbet ettik. "The Church," dedim. "Oh, The Church!" dedi, geçtiğimiz ışıklar arabanın içinde nabız gibi atıyorken. Yine İngilizce devam ederek, "The Hoodoo Gurus," dedim. "Ah, evet," dedi. "Ama en iyileri The Go-Betweens'di, öyle değil mi?" diye sordum. "Haklı olabilirsin," dedi. "Evet, haklı olabilirsin. Siz nerelisiniz?" "Norveç," dedim ve yanımda oturan annene baktım. Annen "İsveç," dedi. "İsveç'te oturuyoruz." "İsveç mi?" diye sordu adam. "İsveç'te ayaklanmalar varmış." "Gerçekten mi?" dedim. "İsveç'te ayaklanma?" "Evet, şimdi biz konuşurken. Haberlerdeydi."

"Doğru olabilir mi?" dedim, annene bakarak.

"Hiçbir fikrim yok," dedi. "Tuhaf."

Kente geldik, gözümde canlandırdığımdan çok farklı görünüyordu, kumsallara açılan geniş ve güneşli sokaklar düşünmüştüm, halbuki sıkışık, karanlık ve yağmurlu yollardan geçiyorduk ve körfezin karşı yakasında baştan uca aydınlatılmış ünlü opera binası bir anlığına gözüme ilişse de bir an sonra yol alçak bir tepenin çevresinden dolaşıp liman bölgesine ulaştığında ve kısa süre sonra duran arabadan indiğimizde kendimi Bergen'de hissetmişim.

Otele girişimizi yaptırıp odada bavullarımızı açtık, balkona çıktım ve parlak ışıkları yansıtan ve tıpkı su gibi karanlık görünen iskelelerin uzandığı okyanus yüzeyine bakarak sigara içtim. Arabada kıyameti çağrıştıran İsveç ayaklanmaları-

nın Stockholm'ün kenar mahallelerinde ateşe verilen birkaç taşıttan ibaret olduğu ortaya çıktı. Televizyonda dramatik görünüyordu, fakat muhtemelen gerçekte değildi.

Annenin içerideki yatağa uzandığını gördüm, sigarayı be-
tonda söndürüp sürgü kapıyı açtım.

“Yoruldu mu?” diye sordum.

“Yani, biraz,” dedi. “Ya sen?”

Başımı iki yana salladım.

“Çıkıp bir şeyler yiyelim mi?”

“Olur.”

Arabanın geldiği yolu takip ettik, yağmurda yükselen ısıltılı bir köprünün altındaki seti dolaşıp alçak binalar ile birkaç bar ve restorandan oluşan bir bölgeye geldik. Annen karanlıkla dolup taşmış gibi sessizdi. Onun doğasına en yakın hâlin bu olduğunu düşündüm, böyleyken kendisi olmaya, en azından içinde bulunduğu çevreye en çok yaklaşıyordu.

Şimdi konuşabilirdik. Önemli bir şey konuştuğumuz yoktu. Konuşma biçimimiz önemliydi. Paylaştığımız gerçekliği temel alıyordu ve söylediklerimiz anlamlıydı. Bağlayıcıydı.

On yıl önce birlikteliğimiz başladığında ve kardeşlerinin doğduğu sıralarda aramız böyle olmuştu. Ve şimdi öyleydi. O günlerde birbirimize son yıllarda olmadığımız kadar yaklaştık, bunun tek nedeni annenin kendisine yakınlaşması değildi, ben de yeniden yüzümü ona çevirmiştim, uzun süredir yaptığım gibi onu dışarıda bırakmıyordum.

Çocuklardan, senin üç kardeşinden söz ettik, onlardan ikimiz birlikte hiç bu kadar uzun süreliğine ayrılmamıştık. Çocuklardan konuşmak, onların kişiliklerinden, yaptıklarından, gün içinde başlarından geçebileceklerden söz etmek bize zevk veriyordu. Sydney’de bir nisan akşamı, bir İtalyan restoranındaki bir masada, iki İskandinav; kişinin restoranlardaki

evli çiftler arasında sık sık gözlemlemesine rağmen kendi hayatında bir ihtimal olarak görmediği uzun sessizlikler var aralarında...

Fakat güzeldi. Bir hafta sonra eve döndüğümüzde bizi koridorda karşılayan çocuklar heyecanlı ve mutluydu. Onlara hediyeler getirmiştik, en küçükleri, altı yaşındakilerin açgözlülüğüyle paketi göz açıp kapayana dek açtı, ablaların daha ağırbaşlı bir tavır sergiledi; gezip gördüklerimizle ilgili bir sürü sorular sordular. Avustralya'yı birçok televizyon dizisinde gördükleri için çok önemsiyorlardı ve bizim oraya gitmemiz onların gitmesi kadar olmasa da çok iyiydi. Opera binasını gördüğümüzü, orada sonbahar olduğunu ve havaların serin gittiğini, aslında biraz buraya benzediğini, bir akşam okyanusa bakan bir uçurumun tepesindeki bir restoranda yemek yediğimizi ve aşağıda dev dalgaların kıyıyı dövdüğünü söyledik.

“Köpek balıkları var mıydı?”

“Kanguru gördünüz mü?”

“Çocuklar okul üniforması giyiyor muydu?”

Yakamızı bırakmadan çevremizi sardılar, biz yokken başlarından geçen her şeyi anlattılar.

Annenin o akşam sana hamile olduğunu ise kimse bilmiyordu.

Birkaç hafta sonra, okul tatilinin başlarında, Fårö'ye gittik, Ingmar Bergman'ın uzun hayatının son kırk yılını geçirdiği eve birkaç yüz metre mesafedeki konukevinde kalacaktık. Öğleyin evden çıkıp kuzey yönünde kıyıdan ilerledik ve Oskarshamn'da Gotland feribotuna bindik. Arabamız bir Multivan ve aralarında bir masayla birbirine bakan koltuklardan oluşan geniş bir alan var arkasında; kardeşlerin uzun yolcu-

luklara çıkmadan önce bazen dirense de benzin istasyonları ve yol kenarı lokantaları molalarıyla bölünen uzun saatler boyunca arabada oturma şartlarını kabullendikleri zaman bir yanlarıyla bu işi seviyor görünüyorlar. Çabucak bir tür koma hâline giriyor, pencereden hızla geçip giden manzarayı kayıtsızca seyrediyor, düzensiz aralıklarla birdenbire canlanıyorlar ve bu ya bir gülme krizi ya bir tartışmayla bitiyor ya da sönüp giderek yeni bir sessizliğe bürünüyor.

Bu yoldan daha önce yalnızca birkaç kez geçmişim ve hafızamın sınırında araba sürüyormuş gibi geliyordu bana, bir sonraki dönemecin ardından neyin geleceğini asla bilemesem de görür görmez tanıyordum. Bir romanı yeniden okumak gibidir, yaklaşan tanıdık bir şey kendini hissettirir, fakat ne kadar çabalanırsa çabalansın olmadan önce kesinlikle hatırlanamaz, böylece olay veya tasvir yeniymiş, ilk kez oluyormuş gibi görünenle son defasındaki hâlin anısı karşılaştığında gerçekleşen o özel doygunluğu kazanır, içsel gerçeklikle dışsal gerçeklik arasındaki alan bir süre açık kalır ve sonunda, çok daha güçlü olan dışsal gerçeklik içseli ortadan kaldırır, dünya yeniden birleşir.

Ana yoldan çıkıp iskelede feribotun beklediği Oskarshamn'a giderken gökyüzünde güneş alçaktı ve karşı yakada rampadan indiğimizde ortalık kararmıştı, kendimizi ortasında bulduğumuz uzun kuyruktaki arabalar liman alanındaki ilk birkaç yüz metre boyunca yakın durdular ve yollar yeni yollara açıldıkça giderek yayıldılar, sonunda öyle çok yola dağıldılar ki gecenin sessizliğinde önümüzde huzur içinde uzanan Gotland'ın bataklıklar, korular, açıklıklar ve tarlarla dolu bodur ormanları arasından hızla ilerlerken bizden başka kimse kalmadı. Karanlıkta yoğun bir kütle gibi duran, tepelerini yer yer sislerin sardığı kara ağaçların önünde

düzlükler belli belirsiz seçiliyordu ve bu arada karanlığın hafif tonlaması içinde aşırı acımasız görünen aydınlatma lambaları önümüzdeki yola akıp çizgilerden, kedigözü direklerden yansırken biz kilometreleri ardımızda bırakıp adanın kuzey ucuna yaklaşıyorduk, orada bir başka feribot bizi Fârö'ye götürecekti.

Geçtiğimiz yazlardan birinde, henüz bir çocuğumuz varken ve annen ikincisine altı aylık hamileyken Gotland'a tatile gelmiştik. Stockholm'de oturuyorduk ve Gotland'a taşınmaktan söz ettiğimizi hatırlıyorum. Bunu en çok isteyen ben olmalıydım, kırsal kesimi hep çekici bulmuşumdur, fakat tüm hayatı Stockholm'de olmasına, şimdiye dek başka hiçbir yerde oturmamasına rağmen annen de bu düşünceye sıcak bakıyordu. Yeni bir başlangıç istiyorduk ve ikimizin de gerçekçi bir hayat görüşü yoktu; güzel bir manzara veya romantik bir düşünce içimizde herhangi bir pratik soruna baskın çıkacak bir özlem uyandırmaya yetiyordu. O sırada ikinci çocuğumu bekliyor olmamızın nedeni de buydu. Umut etmek, elimizden geleni yapmak ve kendimizi bırakıp başımıza geleni kabullenmekti stratejimiz.

Bir öğleüzeri annen yukarıda uyurken bulaşık yıkıyordum. Tezgâhın üzerindeki pencereden dışarı, durmaksızın yağan hafif yağmura baktım, gri ışıklar yeşilleri kuzeyin yağmurlu yazlarına özgü yoğunlukla parlatmıştı, bu çok hoşuma gidiyordu, özellikle bana batı Norveç'te geçirdiğim tüm o yazları hatırlattığı için; orada hava her daim yağmurluydu ve manzara yağmur ormanı kadar yeşil bir gürlüğe sahipti, ama o kadar sisli ve verimli değildi, daha sakın bir yabaniliği, serinkanlı bir coşkusu vardı.

Alabalıklar, köpüklü şelaleler, yamaçları sarmış ısıltılı çimenler, göbeklerini suyun üzerinde sürükleyen bulutlar. Gri

ve yeşil, yeşil ve gri. Ellerimi bir bardak veya tabağı lavabonun yanındaki gri metal rafa koymak için ne zaman ılık sudan çıkarsam üzerileri ince bir sabun köpüğü örtüsüyle kaplı oluyordu. Birkaç dakikadır görmediğim ablan geldi aklıma birdenbire. İçimde yükselen paniği her şeyi yavaş yaparak bastırdım. Beyaz kılları neredeyse hiç kullanılmamış görünen, parlak ve yapay sarı renkteki bulaşık fırçasını tezgâha bıraktım, buruşuk parmaklarımı şortuma kurulayıp ablana seslenerek bahçeye çıktım. Önce bahçeye, ardından yola ve ilerideki ormana baktım. Ormana gitmiş olamazdı, öyle değil mi? Tüm anne babaların çocukları konusunda sahip olduğu sezgiye, yani çocuğun ne yapıp yapmayacağını aşağı yukarı bildiği sezgisine dayanarak ormana gitmediğine karar verdim ve eve dönüp oturma odasına baktım; fakat orada da yoktu. Derken tavanda ayak sesleri işittim. Tavan arasına çıkmıştı. Oraya yalnızca dik bir merdivenle çıkılıyordu. Tırmanmış mıydı? Bu çok ölümcül derecede tehlikeliydi! Daha doğru düzgün yürüyemiyordu bile!

Hızla yukarı koştum, altında ördek gibi sarkan beziyle bana dönüp gülümsedi. Seni küçük budala, deyip onu kucağıma aldım ve aşağı taşıdım. Burada ne işin var? Merdivenin tehlikeli olduğunu bilmiyor musun? Sözlerimi anlamadan hayır dedi ve beklenti dolu bakışlarını bana dikti.

Tüm anne babaların, bir şeylerin ters gidebileceği ama gitmediği böyle deneyimleri olur. Tek gereken koşullarda küçük bir değişikliktir, bir ses duyup başını çevirir, dengesini kaybeder ve kafaüstü beton zemine çakılır, fakat ses çıkmaz, dengesini kaybetmez ve hemen her zaman sonu iyi biter. Bir hayli küçük bir çocuk bile kendi çapında beceriklidir, kolay kolay terslik çıkmaz. Fakat çıktığı olur, yaşamak her zaman ölümün kıyısında dolaşmaktır.

Öğleden sonraları orman yollarında koşmaya çıktım ve yağmurlu gri gökyüzüne karşı ormanlarla çayırların yeşil ışıltısının güzelliği bana zevk verse de ağaçların arasından *rau*kları ilk gördüğümde kapıldığım duygunun yanında hiç kalırdı, bu kaya oluşumları eski hâllerinde bulunan yumuşak katmanları denizin aşındırmasıyla ortaya çıkmıştı ve bir yandan heykel gibi, anıt gibi insan yapımı, bir yandan taştan oluşan her şeyin mahkûm olduğu hareketsizliğe karşı öfkeyi çağrıştıran bir şeyle çarpılmış, yamulmuş gibi görünüyordu. Onları kendilerinde güzel buluyordum, fakat burada, ağaç gövdelerinin arasında yosunlu orman zemininden yükselişlerinde dünya dışı bir yan, derinden yabancı ama tuhaf ölçüde umut veren bir yan vardı: Onların önünde durduğumda gözlerim yaşarmıştı.

Hemen aşağıdaki ıssız çakıl kıyıyı döven dalgaların homurtusu, gökyüzünün engin sessizliği, çamların kızılımsı gövdeleri, yosunların sulu ve obur yeşili karşısında sürgünlerin kuru yeşilleri, orada çok eski bir çağdan kalmış totemleri andıran adam boyunda kayalar...

Gözlerimin yaşarmasının bu yüzden, zamanda açtıkları yarıktan, burada olmalarından ve buranın her zaman var olmasından kaynaklandığını düşündüm sonraları.

Koşmayı sürdürdüm, kaldığımız yere koştum, karnı şişkin annene koştum, minicik ablana koştum, aileme koştum, sahip olduğum her şeye koştum.

Sekiz yıl sonra iki ablan ve onların küçük erkek kardeşleri arka koltukta uykulu otururken aynı adanın kuzey ucundaki feribot iskelesine yaklaşıyorduk. Yanımda oturan annen sessizdi; eski hamileliklerinden tanıdığım tuhaf uzaklığa kapılmaya başladığını düşünüyordum, tam olarak içe kapanma değildi bu, yaptığı her işe kendisini veriyordu; daha çok onun

dışında olan hiçbir şey önemli değilmiş, gerçekten önemi ve ağırlığı olan onun içindeymiş gibiydi.

Sürekli onun ruh durumuna dikkat etmem, söylediği ve yaptığı her şeyi daha büyük bir dokunun parçası diye anlamam çocukluğumda babama yaklaşımından çok farklı değildi. O sıralar da bir tür ruh meteorolojisiyle ilgileniyordum, çünkü bir bakıma kendi varoluşum buna bağlıydı.

Hâlbuki şimdi her şey iyiydi.

Küçük bir yerleşim yerinden geçtik ve aşağıdaki denizde parlayan feribotu gördük. Güvertenin karşısında, pruva kapısının önünde park etmiş bir araba dışında feribot boştu. Ben güverteye çıkıp öbür arabanın arkasına park eder etmez feribot hareket etti. Güçlü lambalarla aydınlatılmış güverteye çıktık ve tırabzanların yanında durup yumuşak yaz karanlığına baktık, denizin suyuyla gökyüzü iki yakada karanlık silüetler gibi uzanan adalardan bir ton daha açıktı.

“Geldik mi?” diye sordu büyük ablan.

“Evet,” dedim. “Arayıp geldiğimizi söyleyeceğim.”

Onlardan biraz uzaklaşıp bir sigara yaktım ve organizatörlerin bana gönderdiği, yolu tarif eden ve oraya ulaşınca bize anahtarları verebilmeleri için aramam gereken telefon numarasını içeren kâğıdı çıkardım. Numarayı çevirirken annelerine yakın durup geceleyin sessiz denizi izleyen üç çocuğa baktım, görebilsin diye en küçüğü kucağına almıştı anne. Senin de orada, yaşamının minik ve kırılğan başlangıcında olduğunun düşüncesi... Telefona bir kadın çıktı, feribotta olduğumuzu söyledim, hangi yoldan gideceğimizi anlattı, bulmanın biraz zor olduğunu ve kaybolursak aramaktan çekinmememi söyledi.

Fârö'ye sekiz yıl önceki o yaz geldiğimizde Ingmar Bergman'ın sayısız film ve fotoğraftan tanıdığımız evini bulmayı

az da olsa umduğumuzu hatırlıyorum, ama ev yalıtılmış bir yerdeydi ve buralıların onunla ilgili sorulara yanıt vermedikleri bilinen bir gerçektir. O sıralar Bergman hayattaydı, fakat onunla tanışmayı istemiyordum, sanatçılar ve yazarlar söz konusu olduğunda bunu hiç istemem, çünkü eserlerinin cazibesi gerçeklikten her zaman için çok daha doğrudan ve kişiseldir ve yüz yüze olmaktan çok daha yakındır. Edebiyat başka türlü erişilmez ve gerçekte var olmayan bir yakınlığın ifadesi değilse nedir? Yine de adanın çakıllı birçok kıyısından birinde, ormanın hemen kenarında olan uzun, alçak ve kahverengi ahşap evi aramışsak bunun nedeni turistik bir yer olarak cazibesiydi, yeni yerlere gidenlerin daha önce duydukları noktaları aramasına yol açan da bu çekiciliktir. Ayrıca belki bir nedeni de Bergman'ın çok mitolojik bir kişilik olması ve belli bir zamanda, belli bir yerde bulunmasının neredeyse imkânsız görünmesiydi. Yani eserleri zaman içinde öyle büyüüp genişlemişti ki kendisi onların içinde kaybolup kurgusal bir karaktere dönüşmüştü.

Ah, işte buradaydı, dedim ve feribot iskelesini birkaç kilometre geride bırakınca sağa, kısa bir süre sonra da sola döndüm, çukurlarla dolu bu şose yol birkaç küçük açık alanı geçip çam ormanının karanlığında gözden kayboluyordu.

Yol dar ve virajlıydı ve farların ışık konisi yola düştüğü kadar o sırada ürkütücü görünen ağaç gövdelerinin arasına da düşüyordu. Solda, yüksek tel örgüyle çevrili bir evi geçtik, orası Bergman'ın evi olmalıydı ve birkaç yüz metre sonra yol, önlerinde minik çakıl bir bahçe bulunan iki ev ile son buldu.

“Geldik mi?” diye sordu, ablalarından biri.

“Geldik!” deyip motoru kapattım ve el frenini çektim.

“Sonunda,” dedi, öbürü.

“Acayip tuvaletim geldi,” dedi abin.

Arabadan indik; ben bavulları, sırt çantalarını ve yiyeceklerle dolu alışveriş torbalarını çıkarmak için bagajı açarken evlerden birinin kapısı aralandı, telefonda konuştuğum kadındı bu. Hoş geldiniz deyip birkaç konunun üzerinden geçti ve nihayet anahtarı verip gidince, bütün bu süre boyunca gözlerinde yabani bir bakışla ormana bakan abin eve koştu, ben bavulları taşıdım ve kızlar kimin nerede uyuyacağı konusunda hemen tartışmaya başladılar.

Oradayken Bergman'dan söz edeceğim için iki romanını *Den goda viljan/İyi Niyet* ve *Enskilda samtal/Mahrem İtiraf*'ı yeniden okudum. Onları ilk okuduğumda benim için ne kadar önemli olduklarını ve ilk romanımı ne çok etkilediklerini büsbütün unutmuştum. Bergman'ın romanları, kitaplarında Anna ve Henrik adını verdiği anne babasıyla ilgiliydi. İlki tanışıp çift olmalarını, ikincisi birkaç yıl sonra Anna'nın bir ilahiyat öğrencisiyle ilişki yaşayıp itiraf etmeyi seçmesini konu ediniyordu. Baba tablosu özellikle etkilemişti beni, kendimce "çocuksu otorite" dediğim ve aynı zamanda babamın da taşıdığını düşündüğüm bir özelliğin dile getirilmesi idi, öyle ki kendi kitabımdaki babanın tasvirini etkilemişti, hikâyenin gelişme bölümünde Henrik adını verdiğim başkişinin anne babasının tanışmasını anlatıyordum. O bölümü hâlâ okuyamıyorum, annemle babamın yaşamlarında bir bakıma doğru ve başka açılardan anlamlı olan bir dönemi simgelese de kulağıma yanlış geliyor. Yazdıklarım başımdan geçmemiştir ve burada olayları değil, onların simgelediği şeyleri düşünüyorum. İçimde yankılanmıyordu, bana bağlı değildi ve dolayısıyla yüzeyde doğru olsa bile temelde yanlıştı. Bu ironik, çünkü söz konusu kitapları okurken en çok ilgimi çeken konu gerçektir. *Mahrem İtiraf*'ta Anna itiraf ettikten sonra "Kimse yanılsa düşmeden, zarar vermeden Gerçek'e şiddet uygulayamaz,"

diyordu, onun konfirmasyon rahibi ihtiyar Jacob. Fakat gerçeğin kendisi de şiddet anlamına geliyordu ve roman bu iki karşı düşünce arasında geliyordu.

Mahrem İtiraf'ın filminde Liv Ullmann oynadı ve yirmi yedi yaşında ilk kez gördüğümde hipnotize olmuştum. Pek fazla, an azından şimdi anladığım kadar çoğunu anlamış olamam. Ne var ki büyük bir duygusal kuvvete sahipti ve karşısında ben savunmasızdım. O sıralar filmin *çıplak yaşamı* gösterdiğini düşünmüştüm. Ele aldığı deneyimler önemli değildi, evlilikte ihanetin ve onun karmaşasının benim deneyimlerimle uzaktan yakından alakası yoktu. Dolayısıyla bunlardan kaynaklanan duygular ihanet eylemine değil –en azından ben öyle düşünüyordum–, çıplak yaşama aitti. Dışsal biçimler bozulduğunda veya kişi kendine karşı tümüyle dürüst olduğunda –ki bu ikisi belki aynı şeydir– yaşam böyle görünürdü.

Uzun süre boyunca bilginin akademik bilgi, deneyimin akademik deneyim olduğunu ve yazarların, yönetmenlerin veya sanatçıların bunu aktarması gerektiğini düşünmüştüm. Romanlar, filmler ve sanat eserleri bir kavrayış saklıyordu ve onları anlamak bu kavrayışı sanat eserinden çekip çıkarmayı gerektiriyordu. İlk kez Liv Ullmann'ın filmini görüp Ingmar Bergman'ın kitaplarını okuduğum zaman akademik bilginin, akademik deneyimin ve entelektüel kavrayışların çıplak yaşama karşı bir savunma biçiminden başka bir şey olmadığını düşünmeye başladım. Ayrıca pek çok kitap, film ve sanat eseri de öyleydi.

Bu öğrendiğim her şeye ters düşüyordu, basbayağı anti-entelektüeldi, fakat aynı zamanda her zaman bildiğim ve ergenlik yıllarımdan sonlarından başlayarak direndiğim bir şeyle, yani içtenliğin üstünlüğüyle uyumluydu. Bergman asla

içten bir yönetmen olmadığı gibi bunun tam tersiydi ve filmin aksine *Mahrem İtiraf* romanı da içten değildi. Gerçeğin sonuçlarıyla, özgürlüğün bedeliyle ilgiliydi ve bunu en yalın, psikolojik açıdan en kesin biçimde ele alıyordu. Anna'nın annesi onu Henrik konusunda uyarır, onun kızı için kötü olduğunu, kızından her şeyi isteyecek muhtaç biri olduğunu ve Anna'nın ona gerekenleri verebilmek için kendi yaşamından, kendinden ödün vereceğini söyler. Ne var ki Anna gençtir, âşıktır ve kalbini izler. Yıllar sonra Uppsala'daki mezarlıkta Rahip Jacob ile karşılaşan Anna ikili yaşam sürüyordu, Henrik'le ve ondan olan çocuklarıyla yaşarken âşık olduğu öğrenci Thomas'la gizlice buluşmaktadır. Bu kez ne yaptığını biliyordu, eylemleri kasıtlıdır, her şeyi ölçüp biçmiştir. Thomas'a duyduğu sevginin de yıkıcı olması ve bu iki kuvvetin, sevginin ve yıkımın romanda özgürlükle ilişkilendirilmesi Anna'yı edebiyatta, ihanet eden bir başka kadınla kardeş yapıyor, Tolstoy'un nihayet intiharı yegâne çözüm olarak görüp kendisini trenin önüne atan Anna Karenina'sını düşünüyorum. Âşık oldukları adamların da belli ortak özellikleri var, ikisi de onlardan genç, ikisi de oldukça toy ve ikisi de tüm hatalarıyla apaçık görülmelerine rağmen seviliyorlar.

Nasıl bir sevgi bu?

Tolstoy'un kapsamlı eserlerinde aynı bakışı taşıyan ve aynı türden sevgiyi dile getiren bir karakter daha var, *Savaş ve Barış'ta* kendisinden bir bakıma çok aşağı konumda olan Nikolai Rostov'la evlenen Prenses Maria'yı düşünüyorum. Onu tüm kusurları ve eksikleriyle, toyluğu ve beyhudeliğiyle görür ve kendisini hemen hiç görmeyen bu adamı sever. Ona bakışı bir ebeveynin çocuğuna bakışına benzer – en azından ben çocuklarımı böyle görüyorum, onları kendilerinden daha iyi tanıyor, neyi niye yaptıklarını, neyi niye söylediklerini biliyor

ve tüm hatalarıyla noksanlarını görüyorum, öte yandan onlar bunların da, onları izleyen ve ne kadar zayıf görünürlerse o kadar yoğunlaşan bir koşulsuz sevgiyle dolu bakışımın da farkında değiller. Düşününce bu o kadar da tuhaf değildir; Ingmar Bergman, Anna'yı yazarken annesini yazıyordu; Lev Tolstoy da Maria'yı yazarken annesini yazıyordu, yazarın annesinin, Maria'nın tüm özelliklerine ve tüm yaşam hikâyesine sahip olduğu Henri Troyat'ın Tolstoy biyografisinde görülür.

Annemin babama duyduğu sevgiyi yazacak olsam ben de böyle tasvir ederim. Bir defasında bana babama âşık olduğunu söylemesini ancak böyle anlayabilirim. Öte yandan ben birini böyle sevemem. Fakat böyle sevilmeyi uzun zaman istedim.

Fârô'deki Bergmanesk evde geçirdiğimiz beş gün belli bir ritme girmek için yeterince uzundu: Sabahları kahvaltılık almak için bakkala gidiyordum, öğleden önce adanın kuzey-doğusundaki kumsallardan birine yüzmeye gidiyor, akşam yemeğini oradaki restoranlardan birinde yiyorduk ve geceleri, çocuklar yattıktan sonra, katılacağım etkinliğe hazırlıksız gitmekten korktuğum için Bergman filmleri izliyorduk.

Bir akşam uyumayıp kanepede yanımda oturan ablaların, izlediğimiz *Det sjunde inseglet*, *Yedinci Mühür* filminden büyülendi. Duvara bağlı cadı, onun işlediği suç özellikle ilgilerini çekmişti, daha sonra aylar boyu bundan söz ettiler. Sanırım onları büyüleyenlerden ilki, cadı kavramının yalnızca efsane dünyasına ait olmayıp tarihsel gerçeklikte de yer almasıydı, ablaların için hafif bir şoktu bu, ikincisi de bunun aslında gerçek olmaması ama insanların gerçek diye düşünmesi, yani kimi kadınların cadı olarak görülmesiydi. Onlara cadı mahkemelerini ve su-cadı testini, kadınların ellerini bağlayıp

suya attıklarını anlattım. Yüzerse, dedim, cadı olduğu ortaya çıkıyordu ve yakılıyordu; batarsa cadı olmadığı anlaşıyordu ve Hristiyan cenaze töreniyle gömülüyordu. Ama sonuçta ölüyorlar, dediler. Bu hiç adil değil. Cadı değiller ki! Yok, değiller, dedim. Fakat bu çok uzun zaman önceydi. O sıralar dünya farklıydı. Şimdi bize masal gibi geliyor. İzlediğiniz de bir film. Duvara bağlanan kadın da bir oyuncu.

Buna karşılık ben onların büyülenmesinden büyülenmiştim, bizimle aynı evde otursalar ve aynı dünyada dolaşıp dursalar bile dünyayla ilişkileri başka türlüydü ve bizim düşündüklerimizin, deneyimlerimizin çok azını içeriyordu. Televizyon haberlerini pek izlemiyorduk; dolayısıyla şiddetin ve kazaların görsel patlaması ve yoğunlaşmaları, sorunlar ve kaygılar yalnızca arka planda olan bir şeydi, bu belli belirsiz fon birden bire güncel hâle gelebiliyordu, örneğin bir gün büyük ablan Putin'in kötü biri olduğunu veya İsveç Demokratları'nın kötü bir parti olduğunu söyleyebiliyor, küçük ablan, ben bir gün evin önüne arabayı çekerken, Nazilerin niye Yahudileri öldürdüğünü durup dururken sorabiliyordu. Onların güvenli, zararsız gerçeklerinin böyle çatladığına tanık olmak tuhaf bir şekilde hoşuma gidiyordu; çünkü bu, dünyanın onlarinkine sızması olduğu kadar onların da yetişkin dünyasına doğru adım atmasıydı, bunu dünyanın fethi olarak görüyor, orada kendilerine yer edineceklerini düşünüyordum. Anlama açlığı, güvenlik duygusu kadar önemliydi. Yetişkin dünyasının diğer bölümlerini, annenle benim aramda, bizimle akrabalar ve arkadaşlar arasında olanı sorgusuz kabulleniyorlardı, sonuçta hayatlarının koşulları bununla şekilleniyordu, fakat sempatilerimizin ve antipatilerimizin onlara geçtiğini, dile getirmesek bile çatışmalarımızın, çocukların, denge kurmak için bilinçsiz bir ihtiyaçla güdülenmiş gibi,

birçok küçük yöntemle taraf seçmelerine neden olduğunu fark etmiştim.

Su gibilerdi, açıklık ve boşluk buldukları yere akıyor, kapalı yerlerden dönüyorlardı.

Fâr'ödeki o günlerde annen içine kapanıktı, pek konuşmuyordu; fakat deniz kıyısında, açık mavi engin gökyüzü ve parlak ışıklar karanlık düşüncelerinin içine de işlemiş gibi genellikle aydınlanıyordu. Sessizliğine aldırmıyordum, çünkü bunlar iyi günlerdi, hoşuma giden çok fazla şey içeriyorlardı. Ne var ki yoğun ve coşkulu değillerdi, daha çok minik doyum baloncuklarıyla dolulardı. Üzerimde şortla arabaya bindiğimde baldırlarımda hissettiğim koltuğun sıcaklığı. Plaj öteberisiyle dolu torbaları bagaja yüklediğimde, herkes yerini aldığında ve arabayı çalıştırıp dar ve gölgeli şose yola sürdüğümde sorsuz bir aile olmamızın mutluluğu. Duvarın gölgesindeki bankta oturmuş sigara içerken çiçeklerin üzerinde uçuşan böceklerin vızıltısı veya sabahları çoktan ısınmış olan bahçede kahvaltı etmek için hepimizin masanın çevresinde toplanması. Plajda otopark işlevi gören çimenlik alanın, çocukluğumda büyükbabamların kulübesine tekneyle gitmeden önce arabayı bıraktıkları yeri hatırlatması. Siyah tekerlekler, yeşil çimenler, altına arabayı çektiğimiz huşların gölgeleri, havanın sıcaklığı, üzerimde yalnızca şortla tişört olunca hareketlerimin hafifliği. Tüm seslerin uzaktan gelir gibi olmasının çimenlikteki sessizliği daha dikkat çekici yapıp neredeyse insanın içine işler hâle getirmesi. Elimizde şemsiyeler ve torbalarla yürürken denizin önümüzde açılması ve her adımda ayaklarımız kuma gömüldüğü ve ileri doğru tüm hareketlerin biraz da geriye doğru hareket anlamına geldiği kumsalda yürüyüşümüzün değişmesi. Ve ah, açık mavi gök, denizden

dalgalanarak gelen meltem, kumsala vuran bej köpüklü dalgaların bir araya gelip oluşturduğu hışırtının hem yakın hem uzaktan gelmesi, burada onu dinleyecek birileri olsa da olmasa da hep burada yankılanması ve evrenin bir yerlerindeki bir gezegende olduğumuz düşüncesini kısa bir neşe patlamasıyla aklıma getirmesi.

Diğer insanlardan yeterince uzaklaştıktan sonra şemsiyenin sivri ucunu kumun derinliklerine sapladım, herkesin havlularını dağıttım ve kardeşlerin mayolarını giyip deniz kenarına koşarken kumlara uzanıp bir sigara yaktım. Artık yüzmeyi sevmiyordum, yirmi beş derecenin altı bana soğuk geliyordu ve sıcak kumlara yatıp denize, gökyüzüne ve yüzenlere bakmayı tercih ediyordum. Birazdan üzerilerinden sular damlayan, muhtemelen titreyen, güneşe karşı gözlerini kısıyan çocuklar koşarak gelecek, ya onlarla yüzmeye gitmemizi ya da gidip dondurma almayı isteyeceklerdi.

“Bize de kahve alabilir misiniz? Biri sütlü biri sade,” dedim, biraz sonra kızlar yanımıza gelince.

“Elbette alabiliriz,” dedi büyük olan. “Ama almak istemiyoruz. Siz niye hiçbir şey yapmadan orada yatıyorsunuz. Hizmetçileriniz değiliz sonuçta.”

“Dondurma istiyor musunuz, istemiyor musunuz?”

“İstiyoruz,” dedi küçük ablan, yalvaran gözlerle ablasına bakarak.

Ultimatom vermekten pişman olmuşum, zira şimdi canı dondurma istese bile oturup istemediğini söyleyecekti. Durup dururken bir sorun yaratmış olacaktık.

“İstedığınızı yapın,” dedim ve şortumun cebinden yüzlük bir banknot çıkardım. “Buyurun.”

Koyu yaz bronz tenleri, çöp gibi bacakları ve rüzgârda dağılmış uzun sarı saçlarıyla kumlarda yürüdüler. Bir şeyler

olduğunu gören abin de geldi, gitmek için izin aldıktan sonra onların arkasından koşmaya başladı.

“Ne şirinler, değil mi?” dedi annen, birkaç metre ötede oturmuş onların gidişini izliyordu.

“Evet,” dedim. “Öyleler.”

Bir süre sessizce oturduk. Annenin aklından geçenler konusunda hiçbir fikrim yoktu. Artık hiç bilemiyordum. Bunca yıl boyunca ne istediğini sürekli tahmin etmeme, dileklerini yerine getirmeme veya karşı çıkmama neden olan yoğun ilgiyi göstermiyordum onun yakınımda olmasına.

Mesafe bana kendimi özgür hissettiriyordu.

Fakat kalıcı değildi.

“Sen de dondurma ister miydin?” diye sordum.

“Yok, istemem,” dedi.

“Pişman olmaya başlamadın herhâlde?”

“Ne pişmanlığı?”

“Bir çocuk daha yapmaya?”

Ne düşündüğümü anlamaya çalışır gibi uzun uzun baktı bana. Ardından başını iki yana salladı.

“Bundan daha çok istediğim başka bir şey yok,” dedi.

Cebimden sigara paketini çıkarabilmek için arkaya doğru uzandım ve dirseğime yaslanarak sigara yaktım.

“Annene söyledin mi?” diye sordum, bir süre sonra.

“Elbette hayır,” dedi.

“Söylemeyecek miyiz?”

“Şimdi mi?”

“Neden olmasın? Annen sonuçta. Ötekileri böyle erkenden söylememiş miydik?”

Anneannen fazlasıyla olumlu bir kuvvetti ve annenin bir çocuk daha beklememizin ne kadar harikulade olduğunu işitmeye gerek duyduğunu düşünüyordum.

Arka arkaya üç çocuk sahibi olmak bir fırtınada kendimizi yelken direğine bağlamak gibiydi. Şimdi, fırtınayı atlattıktan sonra, özellikle geçen yaz başımızdan geçenler düşünülürse, bir çocuk daha dünyaya getirmemiz dışarıdan muhtemelen düşüncesizlik ve kendimize aşırı güvenmek olarak görülecekti. Fakat bebeğimiz olduğunda annen kendisini çok iyi hissediyordu.

“Haklı olabilirsin,” dedi, çantasına uzanıp telefonunu çıkardı ve kulağına götürmeden önce numarayı çevirdi.

Konuşmayı dinlerken sırtüstü uzanıp koyu güneş gözlüğümün arkasından biraz isli görünen gökyüzüne baktım dalgınca. Fâr’de olduğumuzu, her şeyin yolunda gittiğini, çocukların iyi olduğunu, kendisinin ona bir müjdesi olduğunu söyledi. Haberi alan annesinin neşe ve sıcaklıkla dolup taşan sesi geldi kulağıma. Gerçekten ne düşündüğü konusunda hiçbir bilgi vermiyordu bu bana, çünkü ne olursa olsun her zaman kızının yanında yer alırdı, fakat sesinin tınısından anladığım kadarıyla mutluluğu içtendi.

“Ne dedi?” diye sordum, annen telefonu kapatınca.

“Sevindi,” dedi.

“Güzel,” dedim ve sigarayı kumun derinliklerine gömüp doğruldum. “Çocuklara söylemek için sabırsızlanıyorum.”

“Evet, acaba nasıl karşılayacaklar?” dedi ve gülümseyerek bana baktı.

Bu gülümseme bana iyi geldi.

O sırada kumsalın aşağısında, kum tepeliklerinin üzerinde üç tanıdık silüet belirdi, kızların ellerini önlerinde büyük bir dikkatle tutmalarından anladım ki her şeye rağmen bize kahve almışlardı.

O yaz sonunda Brezilya’ya gidecektik. Şimdi sen doğmadan önce sürekli tatillere çıktığımızı düşüneceksin muhtemelen,

fakat durum öyle değildi. Genellikle yazın bir defa Norveç'e gitmek dışında kalan zamanı evde geçirirdik. Ne var ki önceki yıl Brezilya'da bir edebiyat festivaline katılmayı kabul etmiştim ve ailemi de getirmeyi istemiştim ve organizatörler olur demişti. Uçak biletlerini ödeyemiyorlardı, fakat bizim için her şeyi ayarlayanın yanı sıra otel masraflarını da karşılayacaklardı. Dünyanın o bölümünde kıştı, dolayısıyla festivalden sonra havaların sıcak olduğu kuzeye gidip orada bir otelde bir hafta geçirecektik.

Kim olduğumuzla, seni beklerken burada olup bitenlerle ilgili bir tür günlük tutmaya veya uzunca bir mektup yazmaya başlamıştım senin için. Niye bilmiyorum, fakat sen doğduğunda kardeşlerinin bir hayli büyük, on, sekiz ve altı yaşında olacağını, çoktan birbirine bağlanmış ve çoktan bir geçmiş sahibi olacağını düşündüm sanırım ve senin buna bir kuyruk olmanı istemedim, bilmem anlatabiliyor muyum? Bizim hakkımızda yazdıklarımı en az on altı yaşına gelene kadar okuyamayacağını biliyordum, dolayısıyla çoğunlukla kendim için, kendimi hazırlamak için ve belki olanları senin gözünle görebilmek için giriştim bu işe. Sana yer açmak için.

Serin havaların sürdüğü, güneş bir bulutla kapanır kapanmaz veya yağmur başlayınca sıcaklığın kaybolduğu ve havanın aslında soğuk olduğu duygusu uyandırdığı ve güneşin sıcaklığının, sonbaharda ve kışın kafelerle barların önüne sigara içenler için konulan ısıtıcılar gibi bu durumu çözmek için birinin başarısız girişimiymiş gibi geldiği yazın başlangıç aşaması o yıl uzun sürmedi ve haziran sonuna doğru sıcaklıklar yükseldiği gibi ülkenin üzerine yerleşen yüksek basınç, eylül ayına dek gitmedi. Bu kadar güzel bir yazı, en son annenle ben on yıl önce birlikteliğimize başladığımızda görmüştük,

biz yoğun bir aşkla dolaşırken Stockholm'ü ışığa boğan güneş her akşam batı ufkunda bir alev denizine doğru alçalıyordu ve izleyen geceler sıcak, aydınlık ve bitimsizdi. Ne var ki Österlen'deki hava farklıydı, yazlar başka şeyler yapıyor, değişik ortamlar doğuruyordu; açık camlardan taşan müzikler, başkaca ıssız akşamlarda sokakta yürüyen çiftler, insanlarla tika basa dolu parklar, yanan mangal kömürlerinin ve kızaran sosislerin kokusu, limanda birbirine çarpan balıkçı teknelerinin sesi, kaldırım lokantalarından yükselen kahkaha ve konuşma uğultusu, geceleyin sokaklarda köpek balıkları gibi gezinen korsan taksiler, sabahın erken saatlerinde gece kulüplerinin ve hazır yemek dükkânlarının önünde insan öbekleriyle daha ne olduğu anlaşılmadan gökyüzünün soluverdiği ve havanın kuş sesleriyle dolduğu, güneş ışıklarının bir kez daha tüm çatılarla cephelere düşüp camlar, antenler, araba kaputları ve tüm su birikintilerinden yansıdığı, parklardaki yapraklı ihtiyar ağaçların yoğun ve cömert gölgelerini yanıp kavrulan çimenliklere düşürdüğü yerde, yani binalar arasındaki insanlar çevresinde oluşan ortamlara benzemiyordu. Yaz bunun birazını Österlen'e bile getiriyordu, çünkü orada da turistlerle dolu küçük kasabalarla köyler vardı, kaldırım lokantalarıyla küçük tekne marinaları vardı; fakat özel havası bundan kaynaklanmıyordu, aslolan bu değildi – dört bir yana bitimsiz uzanan engin gökyüzüydü ve birbirinden yüzlerce metre mesafede bina ve ağaç adacıkları gibi sıralanan çiftliklere ikindi vakti kara meltemi estiğinde deniz gibi dalgalanan kuru altın tahıllarıyla tıpkı gökyüzü gibi göz alabildiğine uzanan tarlalardı. Ve ormanın kumsalın kıyısına dek geldiği veya uçurumların denize daldığı bazı yerlerde dar olan, bazı yerlerdeyse rüzgârın yığdığı kum tepelerinin altında geniş ve düz kum şeritleri hâlinde kıyı boyunca kilometrelerce uzanan kumsallardı.

Elbette gökyüzü daha yüksek değildi, fakat burada deniz ona ekleniyor, bir alan ve ışık dünyası yaratıyordu.

Bu manzaranın günbegün kımıltısız durduğunu düşün. Tek bir esinti yok, lacivert göğün altında durgun hava, doygun tarlalar, çiftliklerde ihtiyar ağaçlar, araziye çaprazlamasına geçen bütün o daracık yollar. Ve usulca süzülen kireç beyazı bulutlar. Bunun, en azından benim içimde, uyandırdığı duygu, aynı anda hem yalnızlık hem de aidiyetti. Ve hem bitimsizlik hem yakınlık – her şey küçüktü, her şey yereldi, evler tek tek duruyordu, köyler de öyleydi ve bu sırada gökyüzünün enginliği her şeyi sonsuzluğa doğru sürüklüyordu, fakat bu sonsuz uzayla değil zamanla ilgili bir sonsuzluktu.

Bu duyguyu sana nasıl açıklayabilirim?

Günün birinde sen de belki hissedersin, belki etmezsın.

Bilmen gereken iyi olduğuydu. Sabahları uyandığımızda -kardeşlerin, en azından abinle küçük ablan, okul günü olsun olmasın altı gibi uyandığı için her zaman erken kalkıyorduk- üzerimde şortla posta kutusunu gidip gazeteyi alacak ve bahçede, mutfak penceresinin altındaki duvarın önünde, sandalyeler ve masayla oluşturduğumuz alana doğrudan gelen güneşin altında okuyacak kadar ısınmış oluyordu hava.

Bir çiçek yaprağından öbürüne yavaşça gezinirken vızıldayan arılarla dolu çiçek yatağı bulunduğum yerden evin sonuna dek uzanıyordu, orada eskiden, burada üç ayrı ev varken, onlardan birinin girişine açılan minik bir tahta merdiven vardı. Elma ağacının ve sarmaşık benzeri bitkilerle büsbütün örtülü ahşap çardağın gölgesinde, annen oturup kahve içerdi – benim gibi dosdoğru güneşin altında oturmayı sevmiyordu, teni beyaz ve hassastı.

Ne var ki Fârö'den geldiğimizden beri bir kez oturmamıştı orada. İçine usulca çöken karanlık artık onu neredeyse tama-

men yutmuştı. Giderek yavaşlayan, giderek sınırlanan hareketlerinden ve adeta büsbütün kesilen konuşmasından belli oluyordu bu. Sabahları basamakları yavaşça iniyor, buzdolabından yoğurdu ve mutfak dolabından yulaf karışımını yavaşça çıkarıyor, yemek odasının masasında dosdoğru önüne bakarak onları yavaşça yiyordu. Günün geri kalanında kanepede oturup film izliyordu. Bizimle öğle ve akşam yemeklerini yiyor, akşam yemeğinden sonra ikinci kattaki yatak odamıza gidip yatıyordu. Bir defasında, ondan saatler sonra yatmaya gittiğimde, onu alaca karanlıkta gözlerinde korku dolu bir bakışla yatarken buldum, kısık sesle, dayanamıyorum, dedi. Her zaman böyle olduğunu ve her zaman geçtiğini, yalnızca sabretmesi gerektiğini söyledim. Ama dayanamıyorum, dedi. Ne yapacağım?

O günlerde annenin hayatıyla ailenin geri kalanının hayatı arasında neredeyse hiç temas noktası yoktu. Çocuklarla kente gidip büyük ve epey derin bir plastik havuz aldım, şişirdim ve kulübeler arasındaki taş yola koyduktan sonra suyla doldurdum, çocuklar buz gibi olsa da hiç vakit kaybetmeden yüzmeye başladı. Ayrıca badminton raketleri ve ağ almıştım, ağ bahçenin ortasına gerdim, günde birkaç kez, bazen ikiye iki, bazen teke tek oynuyorduk. Kardeşlerin her gün ya misafirlğe gidiyor ya da misafir ağırlıyordu, burada herhangi bir zamanda dörtten az çocuk bulunması enderdi. Öğle ve akşam yemeklerini dışarıda, ya bahçenin bir ucundaki elma ağacının altına koyduğum masada ya da bir kapıyla bahçenin geri kalanından ayrılan ve neredeyse başka bir dünyaymış gibi görünen yazlık evin köşesindeki küçük yerde yiyorduk.

Çitlerle çevrili dikdörtgen bir alan olan, kulübelerin arasından başlayıp yaklaşık yirmi metre uzanan bahçe, yılın kış yarısında pek bir şeye benzemiyordu; ihtiyar, eğri büğ-

rü ve yapraksız ağaclar, soluk sarı çimenler ve sonbaharda bir noktada hava aşırı soğuk ve rüzgârlı olunca kullanılmaz hâle gelen ama kimse içeri taşıma zahmetine girmediği için yeşil küfle kaplanan bahçe mobilyalarının can sıkıcı görüntüsünden başka bir şey yoktu. Fakat ilkbahar boyunca tepeden tırnağa bir dönüşüm geçiriyordu, zira burada toprak verimliydi, doğanın büyüme gücü yoğundu, dolayısıyla yazın dikdörtgen görünüş büsbütün ortadan kayboluyordu, sınırların nereden geçtiğini görmek kolay değildi, âdeta her yeri yeşiller bürüyor, ağaclarla çalılar dolambaçlı patikalar oluşturunuyordu ve adım başı berrak güzel renkli çiçeklere denk geliniyordu. Bahçe mart başından ağustos sonuna kesintisiz çiçek açacak şekilde tasarlanmıştı, böylece, açma sırası gelen çiçeğe göre değişen renkler usulca hareket ediyormuş gibi görünüyordu, sanki aşırı yavaş dönen bir çarkıfelekten çıkıp geliyorlar diye düşünüyordum bazen. İlkbaharda armut ağacının altını birkaç hafta boyunca tamamen örten mavi çiçek halısı bahçe hâlâ grimsi yeşil olduğu ve ağaclar henüz yapraklanmadığı için daha parlak görünüyordu. Derken anemon çiçekleri, çiğdemler, onların ardından da laleler geliyordu ve mayısa geldiğimizde bahçenin geri kalanı coşuyordu. Leylaklarla güllerin kendi zamanları vardı ve her şeyin bittiği düşünülen ağustos sonunda evin doğu ucunda yer alan ve dalların neredeyse büsbütün örttüğü çiçek yatağı güneş almaya başlıyor ve morlara, turunculara, pembelere, mavilere bürünüyordu.

Hele bir de yağmur yağdığında! Ağacların gür yaprakları suyla karardığında, bahçe ıslanıp ağırlaştığında, bu koyu yeşil ışıltının üzerinde uzanan gri gökyüzü sayesinde, ışığın kendisi kadar hafif olan bu parlak ve kırılğan renkler ne harikuladedir.

Yine de bahçe hiçbir zaman yaz ortasındaki kadar güzel değildir, ağaçlar arasında hava ısınıp durgunlaşır ve ağaç gövdelerinin derin gölgeler kattığı yeşil ışığın dış kenarlarını dolduran pırıltılı noktalar akşam meltemi esmeye başlarsa salınarak titreşir. Çocuklar çığlıklar atarak fıskiye sularıyla oynar veya beyaz fok balıkları gibi havuzda yüzer ya da lacivert gökyüzüne karşı kırmızı ve beyaz renklerde süzülerek gelen badminton topuna vurabilmek için iyice konsantre olur. Veya gölgede her biri kendi havlusunun üzerine yüzüstü yatar, dizlerden бүktükleri bacakları dalgın dalgın ileri geri usulca sallanırken önlerinde bilgisayarlar vardır. Yaban arılarının, bal arılarının ve sineklerin vızıltısı. Çitin öbür tarafında otlayan iki at, genellikle sabahları veya akşamları, hava çok sıcak değilken, birdenbire dörtlüye koşmaya karar verince neredeyse gök gürlemesini andıran ani ses ve toynaklarının ağır basıncı altında titreyen toprak.

O günlerde kapı her daim açıktır, içeriyle dışarı arasındaki ayrım neredeyse silinmiştir, çocuklar ya çıplak ayak ya sandaletle dolaşır, mayolar, şortlar, etekler giyer ve acıktıklarında mutfakta dikilip sandviç yerler veya izin koparana dek kafa ütüledikten sonra dükkâna gidip aldıkları dondurmanın tadını bahçede bir yerde oturup çıkarırlar.

Bu dışsal dünya ile annenin yaşadığı içsel gerçeklik arasında artık hemen hiç bağlantı yoktu. Olan buydu, bağlantı kopmuştu. Daha birkaç hafta önce ona güzel görünenler artık güzel değildi, hiçbir şeydi. Daha birkaç hafta önce ona kendisini iyi hissettirenler artık iyi değildi, hiçbir şeydi. Çünkü güzel ve iyi ancak bağlantıyla, değişimle, biz ve dünya arasında açık duranlarla anlam kazanır. Nesnelerle olayların kendilerinde anlamları yoktur. Çağrıştırdıklarının yankılarıyla anlamlı hâle gelirler. Dünyayla bu yankı aracılığıyla bağlantı kurarız

ve annenin başına gelen de dünyanın onun içinde yankılanmaz olmasıydı. Bağlantı kopmuş, dışarıda kalmıştı.

O sırada içinde yaşadığı karanlıkta yalnızca kendisi ve hissettiği acı vardı. Bunu biliyorum, çocuğum, çünkü gördüm. Onun için yalnızca hayatta kalmanın bile dayanılmaz olduğunu gördüm. Gün boyu yatakta yatıyordu ve orada olmak dayanılmazdı, öte yandan gidecek başka hiçbir yeri yoktu ve yatak uykuyla, karanlıkla ilişkiliydi, annen de bunu istiyordu çünkü uyku acısızdı. Ne var ki bir günde uyuyabileceği saatlerin sayısı kısıtlıydı, geri kalan zamanda ikinci katta, evin en uzak odasında, güneşte yanıp kavrulan tavanın altında içerisi hamam gibi ısınmışken gözleri kapalı yatıyordu ve tüm bu süre boyunca artık katılmadığı dış dünyanın seslerini duyuyor olmalıydı. Havuzda oynayan çocukların çığlıkları ve kahkahaları. Bahçede giderek küçülen çemberler hâlinde dolaştırdığım çim biçme makinesinin uğultusu. Mutfakta çarpılarak kapatılan dolap kapakları; dolaplardan alınan veya yerlerine geri konan fincanların, bardakların veya başka şeylerin şingirtıları. Ben akşam yemeği hazırlamaya girişince açılan radyonun sesi, kardeşlerinden birinin şu veya bu konuda yardım istemek için bağırması. Dört bir yandan uçarak gelen ve gece konaklamak için yerlerine tünemeye başlayan cüce karga sürüsünden gelen gaklamaların akşam olunca evleri bir ses şemsiyesi gibi örtmesi. İlerideki yol trafiğinin uzak uğultusu ve çok ender zamanlarda, yolu sokağımıza düşen bir araba yatak odamızın tam altından geçince asfaltta ilerleyen tekerleklerin cızırtısıyla birlikte belirgin bir motor sesinin trafik uğultusunun üzerine çıkması. Ellerinde birer kadeh şarapla oturan komşuların kesinlikle kısık olması amaçlansa da yazın sakın havasında uzun mesafelere erişen seslerle konuşmaları. Pencerenin üzerindeki menfezde yuva yapan ve gün boyu

vızıldayıp duran eşek arıları. Alt kattan gelen televizyon sesi. Annen, gece gündüz yataktan çıkmadığına göre tüm bunları dinleyerek yatıyor olmalıydı. Onca sesin ve onca yaşamın onun için neyi simgelediğini, onları işitince ne düşündüğünü bilmiyorum. Fakat her şey kapkaraysa ve acıtıyorsa, karanlık ve acı her şeyi kapatacak kadar büyümüşse muhtemelen hiçbir şey işitmiyordu. Şayet işitiyorsa, gerçek dünyanın rüyalara sızmasını andırır biçimde çok uzaktan işitiyor olmalıydı. Şayet bir sesi, örneğin kardeşlerinden birinin neşe çığlığını, tanıyorsa bu annene iyi bir şey, sevgi ve gelecek yüklü bir şey olarak değil, parçası olmadığı ve asla olamayacağı acı dolu bir şey olarak ulaşıyor olmalıydı.

Ayda bir kez bu duruma düşüyordu. Her zaman bu kadar sert olmasa da onu etkileyecek kadar kötü oluyordu. Başka bir deyişle buna alışkındım. Annenin gözlerindeki bütün o acı bana ulaşmasın, onun için taşıdığı anlamı benim için de taşımasın diye bir bakıma kendimi sertleştirmiştım. Zira gözleriyle bakım istiyordu ve istediğı bakımın bir sonu yoktu. Üstesinden gelinmesi gereken günlük işler de vardı, bakıma muhtaç üç çocuğumuz olduğı gibi para kazanmamız, başka bir deyişle çalışmamız da gerekiyordu. Bu beni sürekli yiyip bitiriyordu ve annen karanlıklar içine düşünce, bir acı ve endişe çığı altında kalıp da kanepede veya yatakta kımıldamadan yatmaya başlayınca, yalnızca kendisinin onu bu durumdan çıkarabileceğini şu veya bu şekilde anlayacağını umarak onu görmezden geliyordum.

Bu kez bir de hayal kırıklığına uğramıştım. Hayatımız uzun zamandır iyiydi, bir dönüm noktası olmuştu, üstelik bir çocuk bekliyorduk. Annenin karnındaki bebek günün birinde sen olacaktın. Yeni bir yaşam. Harikulade bir yazın ortasındaydık. Birbirinden sevimli üç bronz çocuk koşturup

duruyordu. Muhteşem bir bahçede. Tüm bunlara nasıl sırtını dönebilirdi? Nasıl oluyor da bunca iyi şeyi göremiyordu?

Sıcak, loş yatak odasında sessiz ve kımıldısız yatıyordu. Ender olarak yemeğe indiğinde ifadesiz, büsbütün hareketsiz yüzü bir maske gibiydi. Hareketleri aşırı yaşlı kimseler gibi yavaştı. Ucunda bir patatesin sallandığı çatalı tutan elini yavaş mı yavaş kaldırıyor, yavaşça açtığı ağzına yavaş mı yavaş götürüyordu. Gözleri benden yana dönerse acı dolu oluyordu bakışları. Çocuklar ortada yoksa kısık, neredeyse işitilmeyecek bir sesle er ya da geç şöyle diyordu:

Ne yapacağım.

Artık dayanamıyorum.

Ne yapacağım.

Dayanamıyorum.

Bir dua gibiydi. Elinde başka bir şey kalmamış gibi bu iki cümleye yapışmıştı. Bunu, yani elinde başka bir şey kalmadığını kabul etmediğimi göstermek için yüksek sesle yanıt veriyordum. Yüksek ses duanın ve o duadan başka bir şey olmadığı düşüncesinin geri çevrilmesiydi. Sesim aynı zamanda öfkeliydi. Tüm bu fısıltılardan, ataletten, çekingenlikten, çaresizlikten ve uzaklıktan bıkmıştım.

“Geçer,” dedim. “Her zaman olduğu gibi geçer.”

Sonra bulaşıkları makineye doldurmaya gittim.

Yavaş adımlar atarak arkamdan geldi, önünde bir şey taşırmış gibi kollarını dümdüz uzatmıştı. Fakat hiçbir şey yoktu ellerinde.

Ona döndüm ve abartılı ölçüde soru dolu bir bakış fırlattım.

“Gidemeyiz,” diye fısıldadı.

Bakışları parlıyordu.

Ne var ki ışıkla değil, karanlıkla parlıyordu.

“Neler geçiyor kafandan?” dedim yüksek sesle, dosdoğru ona bakarak. “Nereye gidemeyiz?”

“Brezilya yolculuğu,” dedi neredeyse işitilmeyecek bir sesle.

“Ne dedin?” diye sordum.

“Brezilya,” dedi. “Gidemeyiz.”

“Elbette gidebiliriz,” dedim. “İyileşeceksin. Hep böyle oluyor. Birkaç gün, belki bir hafta yatıyorsun, sonra geçiyor.”

“Gidemeyiz,” diye fısıldadı.

“İPTAL EDEMEYİZ,” diye bağırdım. “BUNU ANLAMİYOR MUSUN?”

Bana baktı. Bakışları acı dolu olsa da gözlerini kaçırana dek ona bakmayı bırakmadım. Sonra arkamı dönüp bulaşık makinesini doldurmaya devam ettim. Bir süre arkamda durdu, dayanılmazdı, dönüp istediğini verme güdüme karşı koymak neredeyse mümkün değildi. Fakat dönmedim, içlerinde kalan suları lavaboya döküp bardakları ters biçimde üst rafa yerleştirdim. Musluğu açtım, çaprazlamasına tuttuğum bir tabağı suyun altında usulca çevirdim.

Ardımda uzaklaşan ve yukarı çıkan ayak sesleri duydum.

Tabakları çalkalayıp alt rafa dizdim, bıçaklarla çatalları sapları aşağı gelecek şekilde köşedeki yerlerine koydum, küçük bölmeye deterjan döküp kapıyı kapattım ve makineyi çalıştırdım. Sonra kendime bir kahve yapıp bahçeye çıktım.

Mutfak penceresinin altında bahçeye bakarak uzun süre oturdum. Gökyüzünde güneş güneybatıya kaymıştı ve bahçeye düşen gölgeler uzamaya başlamıştı. Çocuklar içerideydi, fakat arkalarında birçok iz bırakmışlardı. Mavi plastik havuzun önündeki taş patikada pembe kayışları ve bej mantar tabanlarıyla, biri ters duran sandaletler. Elma ağacının gövde-

sine dayalı duran turuncu beyaz Star Wars tüfeği, bahçenin çeşitli yerlerinde minik yığınlar oluşturan havlular, güneşte ışıldayan tekerlek telleriyle kapının arkasından gözüme ilişen bisiklet. Karşı uçtaki taş duvarın önünde, çocukların pek gitmediğı bir yerde duran, birkaç gün önce bahçeye çıkarılmış ve geri götürülmemiş pelüş oyuncaklar. Görebildiğim kadarıyla bir kutup ayısı, bir panda, bir kaplan ve bir baykuş. Yine yüzme havuzunun yanında beyaz puantiyeli mavi bir kolsuz bluz. Oturduğum yerin yarım metre uzağında, lavanta yatağında sarı derisi basılıp eğilmiş bir futbol topu, ofisimin penceresi altında mavi bir basket topu ve onun biraz ilerisinde badminton raketlerinin kılıfları.

İyilik yapma isteğim hâlâ güçlüydü. Yeniden denge sağlansın diye yukarı çıkıp ondan özür dileme arzumu bastırmak için sahip olduğum tüm irade gücünü kullanmam gerekti.

Zaten özür dilersem karımla aramda değıl, ancak içimde denge sağlamış olurum, dedim kendime. İyilik yapmak için değıl, zayıf olduğum için çıkmak istiyordum onun yanına. Kararlı, tutarlı olup direnç gösteremiyordum. Çaresizlik ve korku dolu bakışlarını bana çevirirse teslim olur, ne istiyorsa vermeye çalışırdım. Tüm bunlar fazlasıyla yıkıcı olduğundan o bakışlara karşı koymak zorundasın diyen mantığıma kulak verdiğimdeyse içimde bir suçluluk ve utanç fırtınası patlak veriyordu.

Niye sadece iyi olamıyordum?

Niye sadece anlayışlı ve sevecen olamıyordum?

Bu bana da iyi gelmez miydi?

Fakat o kadar basit değıldi. Teslim olursam ailemiz korkunun egemenliğı altına girerdi. Bu tatil neredeyse bir yıldır planlanıyordu. Çocuklara sağlamak istediğim bir deneyimdi;

Güney Amerika, Brezilya, Rio de Janeiro'yu görmelerini istiyor, bunun unutamayacakları bir yolculuk olmasını umuyordum.

Kahrolası, lanet olası, siktiri boktan bir durumdu.

Masanın yanında, yerde duran çiçek saksısında sigaramı söndürüp kahvemi yudumladım ve bir sigara daha yakıp bacaklarımı uzattım. O sabah bahçenin yarısını aradan çıkardığım için etraf yeni biçilmiş çimen kokuyordu. Çim biçme makinesi bıraktığım yerde, en uzaktaki elma ağacının yanında duruyordu. Bir yetişkin olarak satın aldığım şeyler üzerindeki sahiplik duygum çocukluğumdaki kadar güçlü değilse de, kitaplarla giysiler dışında hiçbir şeyi kendiminmiş gibi düşünmüyorsam da makinenin onca organik yeşilin arasında metalik sarı görünüşünden hoşlandığımı fark ettim.

Kalkıp yanına gittim, çimenler çıplak ayaklarımı okşuyordu, daha yeni kullanıldığı için kabloyu yalnızca iki defa çekmek yetti çalışması için.

Yarım saat sonra tüm bahçe bitince motoru kapamak için tutacağı bıraktım, makineyi kısa çimenlerin üzerinden taş patikaya iterek yazlık evin sundurmasına götürdüm; burası bahçe araçları, kovalar, leğenler, oyuncaklar, bavullar ve evde yer bulamadığımız başka her türden öteberiyle doluydu. Çim biçme makinesini bu karmaşanın ortasına bırakıp kapıyı kapadım ve oturma odasına gittim, çocuklar çeşitli pozisyonlarda büyük köşe kanepesine yayılmış televizyon izliyordu. Lekelerle kaplı gri kanepeyi bir uçuruma, çocukları da lemlara benzettim. Eklemleri tamamen esnekti ve diledikleri gibi oturabiliyorlardı; abin kanepenin arkalığının üzerine yatarak bir elini aşağı sallanmaya bırakmıştı, ablalarından biri

yüzüstü yatıp iki elini çenesinin altında birleştirmişti, öbürü başını kanepenin köşesine yaslamış ve bacaklarından birini kanepa arkılığına dayamıştı.

“Her şey yolunda mı?” diye sordum.

“Evet,” dedi abin.

“Sizden ne haber?” diye sordum ablalarına.

“İyilik,” dediler.

“Televizyon mu izliyorsunuz?”

“Hayır, baba, pencereden bakıyoruz,” dedi ablan. “Çok ilginç şeyler oluyor dışarıda.”

“Hak ettiğim cevabı aldım,” dedim. “Gidip biraz çalışacağım. Bir şeye ihtiyacınız olursa beni çağırın.”

“Annem nerede?”

“Yukarıda.”

“Niye onu çağırıyoruz?”

“Elbette çağırabilirsiniz. Karar sizin.”

Biraz iyimserlik göstererek “ofis” dediğimiz küçük kulübeye girdim ve sana yazdığım mektuba bugün yaptıklarımıza ilişkin birkaç sayfa daha ekledim. Annenle ve onun durumuyla ilgili tek kelime çiziktirmedi. Ardından eve döndüm, banyodaki çamaşır kurutma makinesini açıp çamaşır yığını çıkardım. Yüzümü hâlen biraz sıcak olan çamaşırlara bastırdım, sımsıcak ve tertemiz çamaşırları tenimde hissetmek çocuksu bir huzur veriyordu.

Bu çamaşırları, oturma odasına karşı düşen duvarın dibindeki yatağın üstünde duran öteki çamaşırların üzerine yığdım, annenin çalışma alanı buradaydı. L biçimli bir odaydı ve uzak köşede, bahçeye bakan pencerenin dibinde annenin masası vardı, 19. yüzyıl ortalarından kalma bu masayı taşıma sırasında yakınlardaki bir antikacıdan almıştık ve mobilyalarımız arasından en çok onu seviyordum. Geçen bunca yıl

içinde üzeri pürüzlenip çatlaklarla dolsa da masa hâlâ sağlam ve kullanışlıydı. Zamanın bıraktığı her bir izi seviyordum.

Kısa duvarın tamamı kitaplıkla kaplıydı, annen kitapların yanına çocuklarla benim fotoğraflarımızı koymuştu ve kitaplığındaki kadın yazarların oranı benimkinden bir hayli yüksekti. Neşesi yerindeyken annen burayı biraz değiştirdi, başka şeylere bağlanır, değişik giysilerle değişik nesneler satın alırdı; çöküntüye uğradığı zaman tüm bunlarla barışamadığını anlamıştım, eşyaları kaldırıp giysileri giymeyi bıraktığına göre muhtemelen biraz utanıyordu da.

Örneğin satın aldığı ve ortaya çıkardığı bazı şeyler çocukluğunda, büyükannesinin yanında geçirdiği iyi zamanları hatırlattığı için hoşuna gidiyordu bence; tüm bu değişik yanları kişiliğine aitti, fakat bir benliğin çevresinde nüans olarak yer almak yerine kendi başlarına bir benlik olup onu büsbütün ele geçiriyorlardı.

Annen bundan nefret ediyor, kurtulmayı çok istiyordu. Hayatımı mahvediyor, derdi sık sık. İçinde onu ele geçiren başka bir şey olduğunu söylerdi.

Peki kendisi olmadığı zamanlarda kimdi?

Çamaşırları katlayıp havlular, çarşaflar, çocukların her biri ve bizim için küçük yığınlar oluşturmaya başladım. Üç pencereden içeri ışık dolduran bahçede renkler solmaya durmuştu. Artık çimenler ayağa serin gelmeye başlamıştır, diye düşündüm. Öte yandan hava hâlâ sıcak ve güzeldi.

O akşam, çocuklardan biraz sonra yatağa girdiğimde annen uyuyordu. Bir bacağını üzerine attığı yorganı kucaklayarak yatan anneni birkaç saniye izledim ve seni, senin orada olduğunu düşündüm. Veya sana dönüşecek yaşam başlangıcı oradaydı. Üç ayın bir tür eşik olduğunu biliyordum; ondan önce

her şey olabilirdi ve sen veya sana dönüşecek yaşam sadece altı yedi haftadır vardı.

Fakat her şeyin yolunda gideceğine emindim.

Burası korkunç sıcaktı. Eğildim ve yatağın köşesindeki pencereyi açtım, akşam havası içeri dolunca görünmez bir serinlik koridoru meydana geldi. Sonra üzerimi çıkarıp yatağın benim olan tarafına uzandım.

Annen gözlerini açmış bana bakıyordu.

“Gidemeyiz,” dedi. “Beni dinle. Gidemeyiz.”

“Daha beş gün var,” dedim. “Bekleyip zamanı gelince karar veremez miyiz?”

Bir süre gözlerini kapadı. Yeniden açınca şöyle dedi:

“Gidemem. Gidemem.”

İç çektim ve iyi geceler demeden arkamı döndüm.

Birkaç gün sonra arabayla Ystad’ya gidiyorduk. Anneni psikiyatrla randevusuna götürüyordum. Brezilya yolculuğunu iptal etmiş, çocuklara tatile çıkmayacaklarını söylemiştim. Yolculuğu iple çeken küçük ablan beni dinlerken ağlamıştı. Fakat bu da geride kaldı, muhteşem bir yazdı ve kumsala gitmediğimiz gün geçmiyordu, dolayısıyla çocuklar için üzülmemi gerektirecek bir durum yoktu. Organizatörler birçok e-posta göndererek ilkin bizi, ardından yalnızca beni gelmeye ikna etmeye çalıştı. Ailede bir hastalık yüzünden gelemiyoruz demiştim; organizatörler için bu herhangi bir şey olabilirdi. Fakat onlara, annene ve kötünün her zaman iyiye galip gelmesine öfkeliydim.

O gün de güneş her yeri aydınlatıyordu. İçinden geçtiğimiz Sandskogen’de gür yapraklı ağaçlar öyle sıktı ki bir tünelin duvarları gibi görünüyordu. Yazları hep olduğu üzere çok trafik

vardı. Çadırlar ve karavanlarla dolu kamp alanını geçtik, karşı taraftaki yolun aşağısına baktım, otoparkın üzerinden deniz mavi parçalar hâlinde görünüp kayboluyordu. Fakat bu manzara bana zevk vermiyordu, canım sıkındı, umutsuzlukla dolup taşıyordum, yazlık giysiler içinde büfelerin önünde bekleyen veya kumsala giden ya da açık hava restoranlarında oturan bunca insan hiç etki bırakmadan kayıp gidiyordu gözlerimin önünden, her şeye karşı büsbütün kayıtsızdım.

Annen Stockholm'de otururken terapi görüyordu ve bu ilişkinin son bulması başka bir kente taşınmanın olumsuz yanlarından biriydi. Ne Malmö'de ne Ystad'da yeni terapiye başlamıştı; şimdiki randevusu reçetesini yenilemek için gittiğimiz bir klinikteydi. Bir terapist veya tedavi programı bulmakta ona yardım etmemi birçok kez istemişti. Ben de ona kendi başına halletmesi gerektiğini söylemiştim. Böyle bir şeyi onun için nasıl ayarlayabilirdim? O dünyada hiç kimseyi tanıımıyordum. Ayrıca niye yapacaktım? Tıpkı benim gibi o da kendi hayatından sorumlu bir yetişkindi.

Malmö'de çok hastalanınca bir psikoloğu arayıp randevu aldım; fakat anlamsızdı, adamlarla annenin gerçekliği arasında aşırı büyük bir uçurum vardı. Tanınmış bir yazarla evliliğin nasıl bir şey olduğunu ve annenin günlük yaşamdan uzaklaşmasının ilişkimizi nasıl etkilediğini konuşmak istiyordu. Hâlbuki annen tüm bunlardan çok uzaklardaydı, içine kapanık ve katatonikti, onu içine çeken karanlığın karanlık denizinin köşesindeydi, dolayısıyla evde kimin ne yaptığı onun erişim alanının dışında kalan bir sorundu.

Şimdi de durum böyleydi, üç yıl sonra bir başka doktoru görmeye giderken aynı sessizliğin içinde oturuyorduk. Ofis binaları ve depolarla sanayi bölgesini andıran bir yerde, asfaltlı geniş bir meydana arabayı bıraktık ve acımasızca ortalı-

ğı kasıp kavuran güneşin altında, kliniğin bulunduğu binaya yürüdük. Henüz otuzuna girmemiş gibi görünen ve gözlüklü bir genç adam olan doktor masasının arkasında, annenle ben- se ayrı koltuklarda oturuyorduk. Doktor annenin dosyaları- nı okurken bekledik. Hep böyle yapıyorlardı, biz gelmeden önce kimse hiçbir şey bilmezdi, dolayısıyla sorulan sorular hep aynı olurdu. Doktor özür dileyip orada çalışanların sık sık değiştiğini belirtti. Pek konuşamayan annene birkaç soru yöneltti. Onun ağır bir depresyon geçirdiğini görebildiğini ve bu yüzden, intihar düşüncelerine kapılıyor mu diye sormak zorunda olduğunu söyledi. Annen başını iki yana sallamadan önce uzun zaman geçti. “Aptalca bir şey yapmayacağın konu- sunda sana güvenebilir miyiz?” diye sordu.

“Evet,” dedi annen.

Eczaneye gidip ilaçları aldık, sonra çeşitli arkadaşlara da- ğıttığımız çocukları topladık ve annen yeniden gidip yattı.

O zamana dek bir intihar riski olduğunu düşünmemiştim. Ona bu soruyu soran doktora hayretler içinde bakmıştım. Şimdi de düşünmüyordum doğrusu. Doktor açısından bu bir rutindi, depresyondaki birine sorulması gerekiyordu.

Annenin onu her şeyden çok seven üç çocuğu vardı ve karnında bir başkası büyüyordu.

Güçlük çektiğini, zor dayandığını görebiliyordum; fakat üstesinden geleceğini, her şeyin yakında yoluna gireceğini de biliyordum.

Yine de ertesi gün çocuklara arabada oturup beklemeleri- ni söyleyerek yatak odasında yatan anneni görmeye çıktım.

“Gidiyoruz,” dedim.

Bana baktı.

“Gidebiliriz değil mi?” diye sordum.

Belli belirsiz başını salladı.

“Şey, anlarsın ya, bir aptallık geçirmeyeceksin aklından?”

Başını iki yana salladı.

“Hoşça kal,” dedim. “Akşama görüşürüz.”

Oturduğumuz yerin kuzeyinde, Tomelilla yakınlarında bir su parkına gidiyorduk. Her yaz oraya bir defa giderdik. Sezon başlar başlamaz çocuklar gidelim diye tuttururdu. Her türden havuz ve su kaydırığının yanı sıra, yanında oraya bağlı bir lunapark vardı ve giriş biletini ödeyenler her türden eğlenceye sınırsız katılabiliyordu.

Bir defasında önünden geçerken tabelasını yanlış okuyup SJELENS SOMMERLAND, *RUHUN YAZLIĞI* diye anlamıştım. Hüsnükuruntuydu bu yalnızca, aslında *SKÅNE’NİN YAZLIĞI* yazıyordu. Öte yandan, ruhun yazlığı... Daha uygun bir ad bulamazdım, diye düşündüm, yanımda oturan büyük ablan ve arkada oturan öteki ikisiyle kuzeye doğru giderken. Oturduğumuz yerden iki kilometre içeride yer alan, 14. yüzyılda inşa edilmiş Tosterup Şatosu’nun yanından geçtik, sarı taştan bu yapı çok yüksek olmasa da bir hayli uzaktan görünüyordu ve eğri büğrü, kalın duvarları, kulesi ve hendegini çevreleyen parkıyla onca çiftliğin arasında tuhaf duruyordu. Şato bu bölgedeki en gözde yerlerimden biriydi, hem Dante’nin zamanından kaldığı için, hem, Skåne, Danimarka yönetimindeyken ve amcası şatonun lorduyken Tycho Brahe çocukluğunda yazları burada geçirdiği için, hem de kanıt olduğu sosyal yapı, yani orman ve çiftliklerle çevrili bir şato çok eski ve çok somut olduğu için: Buradaydı, tüm yerel kaynaklar metrelerce kalınlığında çarpık duvarlar ve bir hendekle korunan bu şatoya akıyordu ve tüm emirler bu şatodan veriliyordu. Hâlâ özel mülktü, doğrusu bir aile oturuyordu orada. MONTAIGNE’in Fransa’sını, o dünyanın durgun kır yaşamını ve CALVINO’nun tarihle fanteziyi harmanladığı *Ağaca Tüneyen*

Baron ve İkiye Bölünen Vikont gibi çok sevdiğim novellalarını getiriyordu aklıma şato.

Oturduğumuz yere yürüme mesafesinde böyle bir şeyin bulunması beni mutlu etse de konuklarımız olmadıkça buraya geldiğim yoktu. Ystad'ya gidip gelirken uzaktan onu her gün görüyordum, ağaçların üzerine pek çıkmayan ve güneşte ışıldayan kırmızı çatısıyla ormanın içinde sarı bir duvar gibiydi.

O sabah yanından hızla geçtik, ormanın kıyısına dek uzanan tahıl tarlalarının arasından, küçük bir yerleşim yerinden ve demir yolu raylarının üzerinden geçip küçük bir ırmak veya büyük bir dere denebilecek akarsuya ulaştık, oralarda bitkiler öylesine keskin bir yeşile bürünmüştü ki tarlaların tozlu sarı ve beji güneşe doymuş kuru altın nüanslarından sonra âdeta yapay görünüyordu. Fabrikaları çağrıştıran tahıl silolarını –yoksa gerçekten fabrika mıydılar?– geçip engesiz oluşuyla yaylaları çağrıştıran bir platoya ulaştık ve ana yola çıktık.

Kardeşlerin neşeliydi, kahkahalar atıyor ve başka şeylerin yanı sıra oraya vardığımızda ilk ne yapacakları konusunda sohbet ediyordu, arabayla yolculuk yaparken her zaman çalan müziğin üzerinden kulağıma geliyordu sesleri.

Su parkında bir başka aileyle buluşacaktık; büyük ablanın, Malmöde gittiği anaokulundan en iyi arkadaşı –ikisi de artık on bir yaşına basmıştı ama bağlantıları sürüyordu– ve küçük kız kardeşiyle anne babası, hafta sonunu Ystad açıklarında yer alan Sandskogen'de bir kulübede geçiriyordu. Babası tanıdığım en sakin ve dengeli adamdı; felsefe eğitimi almış, Wittgenstein ve Budizm konusunda yazdığı tez kitap olarak yayımlanmıştı, fakat şimdi oldukça farklı bir iş yapıyor, kendi kurduğu danışmanlık şirketinde çalışıyordu. Danimarkalı

olan annesi Malmö'de bağımlılar için bir barınakta hemşireydi. Sakin konuşan, biraz utangaç bir kadındı ve kocasıyla birlikte her şeyin tam ayarında ve yolunda görüldüğü, ilişkilerinin ömür boyu süreceği duygusu uyandıran ender çiftlerden birini oluşturuyorlardı. İnsanlar görüldüğü gibi değildir ve bir çiftin ortak bir maskeye bürünmesi kolaydır, zira artık ayrılmış olan pek çok mükemmel çift tanıdım; fakat uyum ve karşılıklı güveni taklit etmek mümkün değildir.

Umarım günün birinde onlarla tanışırsın. Yakın dostlarımız değil, yakın arkadaş edinecek kadar konuşamıyorum kimseyle, ayrıca tüm zamanımı kendime kullanıyorum ve bunu kuşkusuz fark eden insanlar yakınlaşmak için adım atmıyorlar. Biri yakınlaşmayı denerse de genellikle içime kapanıyorum. Baban böyle biri, insanlardan biraz çekiniyor, öyle olmasını istediğim için değil de öyle olageldiğim için ve klavyeyle bilgisayar ekranı önündeki yalnız yaşam daha kolay olduğu için.

Öyleyse bunu istiyorum demektir, değil mi? Birinde görmek istediğimiz iyi bir nitelik değil, fakat senin de yaşamının bir parçası olacak ve sanırım bunu yazmamın nedeni bu, günün birinde bunu okuduğunda senden bir şekilde özür dilemek. O gün geldiğinde benim hakkımda iyi düşünmeni istiyorum. Ve çok zorlandığımız o yaz konusunda bizim hakkımızda iyi düşünmeni istiyorum.

Yıllar içinde daha determinist oldum ve kişinin gerçekte bir seçimi olmadığını, ortaya çıkan duruma verilen tepkinin kişilikle belirlendiğini ve kişiliğin de yaşam boyu kişinin kendisini içinde bulduğu ve üstesinden geldiği durumlarla biçim kazandığını düşünüyorum giderek daha sık. Bu yanlış ve kötü eylemleri haklı göstermek için bir yol değil, fakat deneyimlerim bana gösterdi ki insanlar bir bakıma kendi içlerin-

de hapsolmuşlar, hepimiz gerçekliği belli biçimlerde algılayıp ona göre hareket ediyoruz ve hiçbirimiz kendi dışımıza çıkıp gerçekliğin aslında birçok muhtemel gerçeklikten biri olduğunu, aynı güçlü dayanakla pekâlâ başka türlü davranabileceğimizi göremiyoruz.

İşte bu yüzden kendini kandırmak en insansı özelliiktir dedim. Kendini kandırmak bir yalan değildir, hayatta kalma mekanizmasıdır. Sen de kendini kandıracaksın, önemli olan ne ölçüde kandıracağın ve bu konuda sana vereceğim tek öğüt şu: Başkalarının aynı şeyleri senden çok farklı biçimlerde görüp yaşayabileceğini ve kendi bakış açılarında senin kadar haklı olduğunu hatırlamaya çalış.

Fakat bu kolay değil. En zor şey olabilir. Çünkü aynı zamanda kendine sadık kalmak, başkalarınıninkileri değil kendi düşüncelerini savunup düşünmek de bu kadar önemlidir. Bir gerçeklik tablosunun içine düşmek ve belli noktalarda hissettiklerine, başından geçenlere ve inandıklarına aslında ters düşse de bu tablonun seni yönlendirmesine izin vermek işten bile değildir. Peki bu durumda ne yapıyorsun? En kolayı duygularını, deneyimlerini ve düşüncelerini düzeltmektir; çünkü bir gerçeklik tablosuna göre davranmak, gerçekliğin kendisine göre davranmaktan hem daha kolay hem de daha zevklidir. Bu da bizi kendimizi kandırmaya, en insansı özelliğimize geri getiriyor.

Belki bunlar da kendini kandırmaktan başka bir şey değildir: Kolay hayat arzulanacak bir şey değildir, kolay seçimler asla tam çözüm olamaz, ancak zor hayat yaşamaya değer.

Bilmiyorum. Fakat sanırım işte öyle.

Buna ters düşen ise benim sana ve kardeşlerine kolay, hafif, uzun ve mutlu bir hayat dilemem.

Fyledalen'e çıkan bu düz ama inişli çıkışlı ana yol boyunca, açık camdan içeri dolan havayla son birkaç dakikasını saatte yüz kilometreyle geçtiğimiz yirmi dakikanın ardından sola döndük, uzun bir yokuştan indik, şose bir yola sapıp arabalarla dolu büyük bir açıklığa geldik. Çitlerin önündeki çimen şeridinde boş bir yer buldum, harikaydı çünkü araba büyük bir ağacın gölgesinde kalmıştı ve bugün çok sıcak olacağı benziyordu.

Kapıyı açıp çimenliğe çıktım, sürgü kapıyı çekip çocukları çıkardım ve havlularla yüzme gereçlerinin durduğu torbayı alıp arabayı kilitledim, bir sigara yaktım, çoktan önüme düşmüş ve meydanın sonundaki tümsekte yer alan girişe doğru yönelmiş kardeşlerinin arkasından yürümeye başladım. Hepimize birer bileklik takıldıktan sonra yakıcı güneşin altında içeri girdik; halatlar, ip merdivenler, kuleler ve tünellerden oluşan devasa bir oyun yapısı geçtik, orada tek bir çocuk bile yoktu, üzerinde zıplanan plastik şilteler yanıp kavruluyor olmalıydı.

Sonra aşağıya baktık, üzerimizde yükselen bir iskeleden oraya inen, kesinlikle yüz elli metre boyundaki en uzun su kayağından bir tür ince minderle kayılıyor ve öyle yüksek hızlara ulaşılıyordu ki şimdilik çocuklar için uygun değildi, buna sevinmiştim, aksi hâlde ben de onlarla gitmek zorunda kalırdım ve buradaki kadar kontrollü, güvenli koşullar altında da olsa kendimi yükseklerden atmaktan zevk alma zamanı çok gerilerde kalmıştı.

Bu su parkı nispeten eskiydi ve aşınmıştı, yüksek teknoloji ürünü hiçbir şey yoktu, her şey manuelydi ve yer çekimi temelliydi, bu yüzden hoşuma gitmişti, her yerde 1970'leri çağrıştıran bir yan vardı. Ayrıca çok ferahtı, kayaklarla havuzlar geniş bir alana yayılmıştı ve büfelerle kafelerin oluşturduğu

küçük köy ortada yer alıyordu, ayrıca lunapark oyuncaklarının arasında oyun alanlarını andıran büyük bölümler vardı.

Arkadaşlarımızı daha küçük yüzme havuzlarından birinin önündeki bahçede bulduk, çocuklar arkamızdaki kabinlerde mayolarını giyerken onlarla birkaç dakika oturdum. Annen için, iyi mi diye sordular, oldukça iyi ama şu aralar biraz canı sıkkın dedim. Her nedense onlara bir bebek beklediğimizi söyleme ihtiyacına kapıldım; fakat elbette söylemedim, Malmödeki yaşamdan ve onların küçük kızından söz açtım, yakında ablasıyla aynı anaokuluna başlayacaktı, burası bir ebeveyn kooperatifiydi, yani anne babalar önemli bir rol oynuyordu – herkes görev üstlenmek zorundaydı ve bu görevler bazen çok zaman alıyordu, buna ek olarak sırayla okulu temizleyen velilerin altı ayda bir hafta nöbeti vardı. Bu kısımları özlemediğimi söyledim, gülümsediler ve kendilerinin de tam olarak o işleri iple çekmediklerini belirttiler.

“Öte yandan iyi yanları vardı,” dedim. “Çocuklar tüm anne babalarla tanıştılar.”

“Siz hâlâ ebeveyn kooperatifindesiniz değil mi?” diye sordu, baba.

“Yeni ayrıldık. Oğlumuz ağustosta okula başlayacak.”

“Ah, doğru ya. Zaman nasıl da geçiyor.”

“Öyle. Göz açıp kapayıncaya kadar bizi bırakacaklar.”

Küçük kızlarına baktım, annesinin kucağında oturmuş bizi izliyordu, benimle göz göze gelince bakışlarını kaçırdı.

“Kızınızla hâlâ epey zamanınız var,” dedim gülümseyerek.

O sırada kızlar koşarak yanımıza geldi. Bizim de onlara katılmamızı istiyorlardı, belime havlu doladım, bir yandan şortumu çıkarıp mayomu giyerken, bir yandan kocaman, sarı, araba tekerleği biçiminde halkaların içinde yolculuk yapılan öteki su kayaklarından biri boyunca uzanan çimenliğe

koşan çocukları izliyordum ve biraz gönülsüz olduğumu hissettirdim. Kayağı korkutucu bulduğum için değil, burada su aşırı soğuk olduğu için.

Sabah boyunca havuzlarla kayakların yanında eğlendikten sonra öğle yemeği yiyip lunaparka gittik ve günün geri kalanını orada geçirdik. Çarpışan arabalara bindik, ablaların kendi arabalarını sürerken ben abinle aynı arabayı paylaştım, sonra hep birlikte hız trenine bindik ve çok hızlı dönen çay fincanlarından birinde oturduk. Dönmeye başlayınca gülümsedim, onlar kahkaha attılar, sonra birdenbire vites yükseltilmiş gibi beklemediğim kadar hızlı dönmeye başladık ve her nedense ben de kahkaha atmaya başladım, üstelik her zamanki gibi kontrollü ve ölçülü değil kontrolsüz bir kahkahaydı, içimde büyük bir zevk dalgası kabarmıştı, bu pejmürde lunaparkın cafcıflı çay fincanında dönüp dururken kahkahalara boğulmuştum, aynı zamanda çocukların bir an için bana şaşırarak baktığını, ardından onların da gülmeye başladığını fark ettim.

“Ne biçim güldün baba,” dedi küçük ablan, dönmesi biten fincanlardan indiğimizde.

“Evet ya,” dedim. “Eğlenceliydi!”

“Genelde şöyle gülerdin,” dedi ve taklidimi yaptı. “Heh he heh. Ama şimdi gerçekten güldün.”

“Evet öyle,” dedim. “Eğlenceli miydi sence?”

Ciddi ciddi başını öne sallayıp bana baktı.

“Bir kez daha binelim mi?”

Akşamüzeri eve giderken çocuklar koltuklarında sakın ve uykulu oturuyordu. Anneni saatlerdir düşünmemiştim, ancak sıcak ve tanıdık arabaya girince onun evde, sıcak odamızdaki yatakta, karanlık ve çaresizlik içinde yattığı aklıma geldi.

Otuz kilometreyi hızlı sürdüm, içinden geçtiğimiz arazi de uykulu ve sessiz geliyordu bana, güneşe ve sıcağa doymuştu, akşam melteminin serinliğine ve gecenin yıldızlı karanlığına hazırды.

“Merhaba,” diye seslendim, koridora girince. “Biz geldik!”

Yanıt yoktu, yatak odasına çıktım. Annen dirseklerine dayanarak yarı yarıya doğrulmuştu.

“Saat kaç?” diye sordu.

Bir şeylerden kurtulmuş olduğunu hemen gördüm. Bakışları eskisi kadar karanlık olsa bile daha güçlüydü.

“Altıyı biraz geçiyor,” dedim. “Yemek yedin mi?”

Başını öne salladı.

“Orada yemeği oldukça geç yedik. Sonra da bir yığın dondurma falan yediler. Akşam yemeğini boş verebiliriz belki?”

Yeniden başını öne salladı.

Aşağı indiğimde annenin mutfağı toplamış, bulaşıkları yıkamış ve kap kacağı dolaplara yerleştirmiş olduğunu gördüm.

Ertesi gün sabah kalktı, kahvaltı edip yatağa döndü. Ben abla-
larından birini Sandaskogen’de oturan arkadaşına götürdüm,
öbürü yakındaki bir arkadaşına gitti, abin ise en iyi arkadaşının evindeydi, yani öğleden sonra ev boştu. Annen aşağı geldi, koridordaki banka oturdu. Sanki evin tüm enerjisi ona doğru, onun karanlık bakışlarının içine doğru çekiliyordu. Artık böyle sürdüremeyeceğini söyledi. Bu böyle gidemezdi. Ben ayakta duruyordum, üzerimde şort ve gömlek vardı, arkamızdaki kapı açıktı, dışarıda hava güneşliydi, sakın ve sıcağı. Annen pijamalarıyla oturmuş yere bakıyordu.

“Sana katılıyorum,” dedim. “Ne yapacaksın peki?”

“Bilmiyorum.”

Bir sessizlik oldu. Bir süre sonra şöyle dedi:

“Bana yardım etmen gerekiyor.”

“Ne konuda?”

“Kalıcı bir plan yapmalıyım. İlaçları düzene sokmalıyım. Bir terapist bulmalıyım.”

“Ne güzel işte,” dedim. “Bir şeyler düşündün mü?”

Başını yavaşça iki yana salladı. Ardından bana baktı.

“Bana yardım etmen gerekiyor.”

“Sorunun bir parçası olabilir bu,” dedim.

“Ne demek istiyorsun?”

“Sana yardım edemem. Kendi başına halletmen gereken bir şey, kendi kendine yardım etmelisin. Senin yanında yer alabilirim, sana destek olabilirim ama yardım edemem. Sadece kendin yapabilirsin bunu. Yolun sonunu tek başına yürümen gerek. İşin özü aslında bu.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Bu hastalık kendi sorumluluğunu üstlenmemenle ilgili. Ne çöküntüye uğradığında ne kendini topladığında sorumluluk üstleniyorsun.”

“Ama öyle oluyor işte. Sence ben istiyor muyum bunu? Sence böyle olsun istiyor muyum?”

“Hayır. Fakat yeterince çaba gösterdiğini de sanmıyorum. Bu başına gelince her şeyi boş veriyorsun. Her şeyi çevrendekilere bırakırsan asla iyileşemezsin. Kendini bundan ancak sen kurtarabilirsin. Başka kimse yardım edemez. Kendi başına yapman gerek. Çünkü konu bu. Ben yanında yer alabilir, sana destek olabilirim, ama son adımları senin için atamam. Anlıyor musun?”

Ayağa kalkıp yatak odasına çıktı.

Ben içimi çekip bahçeye gittim. Yüksek sesle konuşmuş, ona direnmiş ve duymak istemediği ne varsa söylemiştim. Yani bununla kendi başına yüzleşmesi gerektiğini. Oysa onun

için üzüldüğümü duymak istiyordu. Bakım, şefkat ve yardım istiyordu; bunun dışarıdan gelip onu deviren bir şey olduğunu duymak istiyordu. Bu istekleri karşılandığı sürece beslenir ve durumu kötüleşir, düzelmek bilmez diye düşünüyordum. Sorun onunla ilgili olmasaydı kolaydı, bu durumda ona acınırdı, bir velinin çocuğuna bakması gibi ona bakılmasını beklerdi. Ancak onunla ilgili olduğundaysa bununla yüzleşmeliydi. Ancak o zaman bu sorundan kurtulurdu.

Ben böyle düşünüyordum.

Kendimi çok kötü hissettim; fakat söylediklerimi yumuşatma, onunla ilgilenme arzumu bastırdım. Çocukları aldım, akşam yemeğine köfteli makarna yaptım, bulaşıkları yıkadım ve bahçeye çıkıp kitap okudum. Yatağa gittiğimde uyanıktı. Ben bilgisayarda gazete okuyarak bir süre oturdum, annen kalktı, uyuyan çocukların önünden geçip aşağı indi, geceye hazırlanırken bir süre tıkırtılarını duydum. Bilgisayarı kapayıp yatağın yanına koydum, ışığı söndürdüm ve yarı karanlıkta gözlerim kapalı yattığım sırada annen gelip yanıma uzandı.

Çocuklar erken kalktı, ben de onlarla uyandım. Çimenlerde çiğ vardı, ağaçlar yükselen güneşin ışığında kımıltısız duruyordu. Çocuklara en basitinden bir kahvaltı hazırladım, bir kutu mısır gevreği, bir kutu süt, her birine bir kâse ve bir kaşık. Ben ise şimdiden güneşte ısınmış ve çiçeklerin çevresinde böceklerin vızıldamaya başladığı bahçede bir fincan kahve içtim. Bugün abim, yani senin amcan, oğluyla, yani senin kuzeninle bize gelecekti. Norveç'in batı kıyısında oturuyorlardı, geceyi Oslo'da geçirmişlerdi ve buraya yolları uzundu, dolayısıyla onları akşamüzerinden önce beklemiyordum. Gün için plan yapmamıştık, fakat kumsala veya Nybrostrand'daki açık

havuza bir yolculuğa kaçınılmaz gözüyle bakıyordum. Bazen büyük ablanı gelmeye ikna etmek zor oluyordu; büyük ablan suya girmeyi çok sevse de ve yüzerken kardeşlerin arasında hiç kavga çıkmasa da kımıldamaydı, değişimi sevmiyordu ve direnç gösterisi sergilemeye giriştiğinde onu arabaya bindirmek bir saat alabiliyordu. Ne var ki gidip yüzmeye başladığımızda her şey yoluna giriyordu. Ona her zaman bunu söylemeye dikkat ediyordum. Şimdi her şeyin ne güzel olduğunu unutma, diyordum. Burada ne kadar eğlendiğini hatırla! Tamam, baba, diye karşılık veriyordu ve ertesi gün yine aynısı başımıza gelebiliyordu. Fakat her zaman değil, bazen her şey pürüzsüzce rayına oturuyordu.

Sıradan bir günde sabah çalışır, öğle yemeğinden sonra çocuklarla yüzmeye gider, akşam da mangal yapardım. Annen yataktan çıkmayınca kardeşlerini büsbütün başıboş bırakmadığım için çalışmıyordum. Şimdi misafirimiz geldiğine göre mangal çok zahmetli olabilir, diye düşündüm, oturduğum yerde. Karides daha mı iyi olur? Karides varsa tek yapılması gereken bir kâse içinde masaya koymaktı. Aynı şölen yemeği.

Karides, taze baget, mayonez, beyaz şarap. Ben beyaz şaraptan hoşlanmadığım için ayrıca bira.

Kâsebergadaki balıkçıya uğrayabilirdik, genellikle taze karidesleri oluyordu. Veya Ystad pazarındaki balık arabasına. Tamam, orada her zaman karides bulunmuyordu, fakat tekel orada olduğu için zaten gidecektim. Son olarak, köyün dışındaki düzlükte yer alan müthiş Olof Victor pastanesinin bagetleri.

Sıcakta biraz araba kullanmak gerekecekti, fakat çocuklar yüzmeden döndükleri için keyifli olur, karşı çıkmadan pek çok şeye katlanırlardı.

Abimin geldiğini bilmek güzel bir duyguydu, çocuklar yat-
tıktan sonra bahçede oturup bira içebileceğimizi düşündüm.

Kardeş sahibi olmanın iyi yanı bunun hiçbir şeyin boza-
mayacağı, yaşam boyu süren bir ilişki olması. Umarım sen de
kardeşlerinle bu deneyimi tadacaksın. Daha çok çocuk iste-
memizin nedenlerinden biri de buydu, her zaman birbirinize
sahip olursunuz diye düşündük.

Orada otururken kedi belirdi çatıda, yağmur olduğundan
çaprazlama uzanan kafasıyla bana baktı. Sibiry a orman kedi-
siydi, Norveçli akrabaları gibi o da ağaçlardan baş aşağı ine-
biliyordu. Şimdi de yaptı bunu, yanımda yaklaşık iki metre
boyunda küçük bir ağaç vardı, ince dallar kabarık uzun tüylü
hayvanın ağırlığı altında titredi. Yere ulaşan kedi yiyecek bir
şeyler bulmak için açık kapıdan mutfığa süzüldü.

Arkasından gittim. Alçak ve siyah sobanın üzerinde duru-
yordu, beni görünce miyavladı. Yeni bir mama kutusu açtım
ve yemeğin kokusunu alan kedi elimi öyle hevesle itiyordu ki
mamayı kâseye boşaltmakta güçlük çektim.

Çocuklar oturma odasında televizyon seyrediyordu. Per-
deleri çekmişlerdi, içerisi mağara gibi loştu. Aslında televiz-
yon izlemeye izinleri yoktu, fakat bu yaz ipler biraz gevşemiş-
ti. Bir an için kapatsam mı diye düşündüm, fakat kapatırsam
tırmanacak olan protesto dalgasını düşündüm, ayrıca yapa-
cak başka bir iş bulamadıkları için benim onlara katılmam
gerekecekti.

Buna gücüm yoktu.

Zaten neredeyse tüm gün yüzecektik.

Onlar açısından bir gün için yeterince güneş, temiz hava
ve hareket demekti bu, öyle değil mi?

Öte yandan şu lanet perdeleri açabilirdim. O zaman böyle
içeri kapanmış görünmezlerdi.

Karşı çıkmalarına aldırmadan açtım.

“Bir saat televizyon yeter,” dedim. “Anlaştık mı?”

“Peki,” dediler ve ben acaba benim bildiğimi, yani şimdi benimle anlaşmış olsalar bile bir saatin ardından televizyon kapanınca ateşli bir şekilde karşı çıkacaklarını onlar da biliyor mu diye merak ettim.

Banyoya gittim, kurutucuyu boşalttım, giysileri çalışma odasındaki yatağa taşıdım, çamaşır makinesindeki ıslak çamaşırları kurutma makinesine doldurup makineyi çalıştırdım, pencerenin altındaki iki kirli sepetinden üstte duranın içindekileri çamaşır makinesini doldurdum, deterjanını koydum ve bir program seçip makineyi çalıştırdım.

Kirli sepetlerini alırken plastik olsunlar istediğimi hatırlıyorum. Çünkü çocukluğumdaki kirli sepeti plastikti. Mavi plastik örgüdüdü. Onun köşede duran, içi nefis kirli çamaşırlarla tıka basa dolabilsin diye hevesle ağzını açan minik bir adam olduğunu düşünürdüm. Dolayısıyla benim gözümde çamaşır sepetleri yalnızca plastik olurdu. Düşünebiliyor musun? Kırkımı aşmama rağmen çocukluğundan kalma bir eğilim beni büsbütün yönlendiriyor. Annen beni bunların daha iyi, malzemelerinin daha güzel olduğuna ve plastiğin hem aşırı endüstriyel hem de çirkin görüldüğüne ikna etmişti –böyle dememişti, çirkin kelimesini kullansaydı tepem atardı–, dolayısıyla şimdi bu örgülü iki sepete ve içlerindeki bej kumaş torbaya bakmaktan zevk alabiliyorum. Fakat daha başka hangi eğilimlerim vardı, benim bilmediğim veya sorgulamadığım kaç tuhaf tercihim çocukluğuma dayanıyordu?

Annenin çalışma odasına gidip yatağın üzerindeki çamaşırları katladım, bu işten sıkılınca mutfığa gittim.

Saat daha yedi buçuktu.

Yazabildiğim zaman sabah saatleri sorun değildi, bana hiç dokunmadan usulca geçip gidiyordu. Fakat burada zamanı tüm ağırlığıyla omuzlarımda hissediyordum.

Köşedeki yatak odasını kenardan görebilmek için birkaç basamak çıktım.

Annen kımıldamadan yatmış uyuyordu.

Onu uyandırmak istemedim, ayağa kalkıp yardım etmesi gerektiğini, bu işlerin ikimize birden düştüğünü söylemek istemedim. Bunu söylemediğim, tek başıma devam ettiğim sürece işte bana bak, sen hiçbir şeye elini sürmezken yaptığım bunca işe bak, diyebilirdim.

Bu bana kendimi iyi hissettiriyordu. Öfke kendisinde iyi bir duygu değildi, fakat başarı duygusuyla karışınca iyiydi.

Çocuklarla oturup televizyon izlersem başarı duygusu çok az olurdu. Öte yandan çaba gerektiren ve gözle görülür sonuçlar veren bir iş yaparsam daha büyük bir başarı elde ederdim.

Aslında ikinci katı toplamam gerekiyordu. Yukarısı korkunç hâldeydi, ortadan geçen patika dışında her yer kitaplar ve oyuncaklarla kaplıydı. Fakat temizliğe başlarsam annen uyanırdı. Gerçekten bu kadar uyumak istiyorsa en iyisi onu uyumaya bırakmak olacaktı.

Ben de mutfağı temizlemeye giriştim. Bulaşıkları her gün yıkasak ve tezgâhı düzenli tutsak da ortalık giderek dağılıyordu, çünkü evin başka yerlerinden birtakım öteberiler sanki kendiliğinden gelip buraya yığılıyordu; çöp kutularının durduğu dolaplar, çatal bıçak çekmeceleri, fırının, mikrodalganın ve buzdolabının sözünü bile etmeye gerek yoktu.

Mutfak işi büyük bir projeydi ve daha da büyüdü, çünkü bir dolap temizlenince ötekilerin pisliği daha çok göze batmaya başladı. Hafif giyinmiş olmama rağmen –üzerimde

paçaları kesilmiş bir kot şort ve büyük, geniş bir gömlek vardı- çok geçmeden bunaldım, alnım terle ışıdamaya başladı ve gömlek sırtıma yapıştı. Duyduğum rahatsızlığın büyük bölümü silinmişti, her ne kadar bu işten zevk alıyor olmasam da doyum alabiliyordum, çünkü aradan çıkarılması gerektiğini uzun süredir düşündüğüm bir işti ve şimdi yapıyordu.

Buzdolabındaki tüm yiyecekleri çıkardım, son kullanma tarihi geçenleri attım, rafları söküp lavaboda yıkadım, buzdolabının iç duvarlarını sildim, rafları ve yiyecekleri geri yerleştirdim. Sonra dolaplara giriştim ve aynı işi orada yaptım, eski baharat paketlerini ve yıllardır kullanılmadan duran tüm erzakı çöpe attım, rafları temizleyip yerine taktım. Dolap kapaklarını sildim, tabak, bardak ve fincanları indirip onların raflarını da temizledim.

Saat dokuz buçuk gibi çocuklar kendiliğinden televizyonu kapatıp yanıma geldi ve dışarı çıkarken bana selam verdiler; bahçede ablaların badminton oynamaya başladı, abinse çimenlere oturup onları izlemeye koyuldu. Bir süre sonra, ben lavaboyu bulanık sudan arındırıp taze, temiz ve sıcak suyla doldururken oyunu bırakıp koşarak içeri geldiler, mayoların yerini öğrenmek istiyorlardı. Bulup onlara verdim, yine dışarı koştular.

Kısa süre sonra kapı çalındı.

Islak temizlik bezini kovanın kenarına asıp doğruldum, alnımdaki terleri silip koridora çıktım.

Çocuklardan birinin arkadaşı ve onun annesiydi, kapı aralığında, arkalarından yansıyan güneşte koyu silüetler hâlinde duruyorlardı.

Annesinin elini tutan kız havuza bakıyordu, orada durmuş havlularıyla kurulanan ablaların da ona baktılar.

Kızı bugün burada kalabilir mi diye sordu annesi.

Evet, elbette, bizim için hiç sorun değil, dedim.

“Yüzebilir miyim anne?” diye sordu.

“Hadi git yüz,” dedim.

Ötekilerin yanına koştu ve annesi koridora girdi. Anneni sordu. Üst katı işaret ettim.

“Hâlâ uyuyor,” dedim. “Ben de mutfağı temizliyorum.”

“Selam söyle. Öğleden sonra gelip alsam olur mu?”

Başımı öne salladım.

“O zaman görüşürüz! Bir şey gerekirse telefon edersin.”

Gitmek için arkasını döndü.

“Aslında, bir şey soracaktım,” dedim. “Yüzmeye gitmeyi düşünüyorduk. Bizle gelebilir mi?”

“Elbette,” dedi. “Çok güzel bir gün.”

“Öyle,” dedim.

O gidince temizliğe bir süre devam ettim ve sonra anneni uyandırmaya çıktım. Saat neredeyse on buçuktu ve onu uyu-maya bırakma düşüncesi artık bana iyi gelmiyordu. Koridor-daki bu kısa konuşma kendimi dışarıdan görmememe yet-miş, başka birinin varlığı beni günlük yaşamın içine çekmişti ve benim düşünmüş olduğum şeylerin uyumsuzluğu ortaya çıkmıştı.

Yatağın başında durup annenin adını söyledim.

Kımıldamadı.

Eğilip onu usulca dürttüm.

“Geç oldu,” dedim. “Kalkmayı istemez misin?”

Tepki vermedi.

Güçlü uyku ilaçları kullanıyordu, bazen onu uyandırmak neredeyse imkânsızdı, son zamanlarda böyle çok uyuduğuna göre her zamanki dozundan bir tane fazla almaya başlamış olabileceğini düşündüm.

Aşağı inip banka oturmuştum ki çocuklar koşarak içeri girip önümde durdu.

“Küvette yıkanabilir miyiz?” diye sordular. “Çok üşüdük!”

“Üşüdünüz mü?” dedim. “Dışarı çok sıcak değil mi?”

“Ama baba! Su çok soğuk.”

Bu doğrudu, suyu dün değiştirmiştım, kalktım, banyoya gidip küveti boşalttım, yıkadım, tapayı takip sıcak suyu açtım. Ben çıkar çıkmaz üç kız soyunup küvete girdi. Pencereden abini görebiliyordum, fıskiyeli hortumu bahçede sürüklüyordu.

Anneni uyandırmalıyım.

Yine yukarı çıktım, kaygılanmaya başlamıştım, bir terslik olabilirdi.

Bu kez daha yüksek sesle adını söyleyip omzunu sertçe dürttüm. Baş bell belirsiz döndü.

Onu yine sarstım.

Yanıt yok.

Korkuya kapıldım. Çok fazla uyku ilacı almış olabilir miydi?

Yalnızca uykusu ağırdı. Tehlike yoktu.

Aşağı inip, bahçeye oturdum.

Abin hortumun musluğunun bulunduğu yazlık evin sundurmasına gidiyordu.

“Ne oldu?” diye sordu.

“Yok bir şey,” dedim. “Bahçeyi mi sulayacaksınız?”

“Evet,” dedi.

“Aferin,” dedim.

Kalkıp ofise gittim ve telefonu aldım. Ambulans çağırıyor muydım?

Hayır, yapamazdım. Böyle önemsiz bir şey için acil servisi meşgul edemezdım.

Yalnızca uykusu ağırdı.

Aynı zamanda korkuyordum, ellerimin titremesi giderek kötüleşiyordu, ayakta zor duruyordum.

Bir kez daha deneyeyim, diye düşündüm.

“Annem nerede?” diye sordu, geldiğimi gören abin. Musluğu açıp kapadığı için fiskiyeinin suyu yükselip alçalıyordu.

“Derin bir uykuda,” dedim.

Ne diye derin demiştim? Niye uyuyor demekle yetinmemiştim?

Ne yapacağım?

Ah ne yapacağım, ne yapacağım?

Yukarı çıktım, dağınık odayı geçip yatağımızın önünde durdum.

İçerisi fırın gibiydi.

Annen kımıldamadan yatıyordu.

Eğildim, onu omuzlarından kavrayıp sertçe sarstım.

Tepki vermedi.

Tam o sırada abin yukarı çıktı.

“Ne oldu?” diye sordu.

“Hiçbir şey,” dedim. “Annenin uykusu ağır.”

“Uyandıramıyor musun?”

“Yok,” deyip ona doğru yürüdüm. “Biliyorsun uyku ilacı alıyor. O zaman uykusu ağır oluyor. Hadi, aşağı inelim.”

Tanrım, yardım et, diye düşündüm.

Yardım et bana, Tanrım.

Kızlar banyoda gülüşürken abini dışarı çıkardım ve yeniden telefonu çıkardım. Korkacak bir şey olmadığı ortaya çıkarsa bile kaygılanmamı haklı görürlerdi herhâlde.

Acil servisi aradım. Hemen yanıt verdiler. Adımı belirttim ve abin söylediklerimi duymasın diye bahçede yürümeye başladım.

“Karımı uyandıramıyorum. Sanırım çok fazla uyku ilacı almış. Ne yapacağımı bilmiyorum.”

“Tamam. Soluk alıyor mu?”

“Evet.”

“Adresiniz?”

Söyledim.

“Hemen bir ambulans yolluyoruz. On dakikaya oradayız.”

İlk o zaman aklıma geldi, kızım.

Ambulans yola çıkınca.

Çocukların arkadaşının annesini arayıp olan biteni anlattım.

“Gelip çocukları alabilir misiniz? Ambulans geldiğinde burada olmalarını istemiyorum.”

“Hemen geliyoruz,” dedi.

Telefonu kapatıp banyoya koştum.

“Giyinin,” dedim. “Elinizi çabuk tutabilir misiniz?”

“Niye?”

Annelerinin hastaneye gideceğini, tehlikeli bir durum olmadığını, fakat arkadaşlarının evine gidip orada oynamaları gerektiğini söyledim.

Küvetten çıkıp giyinmeye başladılar. Dışarı, evin yanına gittim. Arkadaşlarımızın arabası hızla geldi, saatte yüz kilometre yapmış olmalıydı. Sertçe fren yapan baba dışarı çıkıp yanıma koştu.

“Nerede?” diye sordu. “İlk yardım yapabilirim.”

“Soluk alıyor,” dedim. “Ambulans yakında gelecek. Çocukları götürmelisiniz. Ambulans gelmeden.”

Arkamdan eve geldi. Çocuklar çıktı, baba onları önüne kattı. Arabaya bindiler ve ben marketin oradan sirenleri işitmeye başladığım anda yola çıktılar.

Cehennem gibiydi. Olanlar basitti belki, bir araba gelmişti, çocuklarla dolup gitmişti ve bir ambulans gelmişti ama yine de bir hareket cehennemiydi. Beyaz yakıcı bir ışık başka her şeyi silip atmıştı sanki.

Ambulanstan iki adam çıktı. Sakin görünüyordlardı. Biri çantasını çıkarırken öbürü olanları sordu. Hep birlikte eve doğru yürürken onlara durumu anlattım. Üst kata çıktık ve olanca dağınıklığın arasından geçip sıcaktan kavrulan yatak odasına girdik.

Annen hiçbir şey olmamış gibi yatmayı sürdürüyordu.

Ağlamaya başladım.

“Burası sauna gibi,” dedi biri, başını iki yana sallayarak.

Öbürü anneni muayene etmeye başladı.

“Hamile,” dedim.

“Ne tür ilaçlar aldığını biliyor musun?” diye sordu, öbür adam.

“Hayır,” dedim.

“Nerede tutuyor onları? Banyoda mı?”

“Evet.”

“Getirebilir misin?”

Aşağı inip banyo dolabından ilaç kutularını çıkardım, açıklardı, birkaç kutu da lavabonun kenarında duruyordu. Hepsini bir torbaya doldurdum.

Üst kattaki yatak odasında annenin adını sesleniyorlardı yüksek sesle.

Yanıt verdi.

Sesi bulanıktı, fakat yanıt vermişti.

Adamlardan biri aşağı indi, sedye getirecekti. Her şeyin yoluna gireceğini söyledi. İlaç torbasını ona uzattım.

Onların yukarıda çalışmasını dinlerken gözlerimde yaşlarla kalakalmıştım. Artık bir merkez yokmuş, hiçbir şey

yerinde duramıyormuş gibiydi, her şey dört bir yana kayıyor-
du sanki.

Derken, sedyeye bağı annenle aşağı indi adamlar. Annen
hâlâ bilinçsizdi. Adamların kalın botları, dar merdivenler ve
annenin kocaman görünüşü, her şeyin orantısını yitirdiği bir
rüya gibiydi.

Ambulansla hastaneye giderken dışarıda gördüklerimle
aramda bir bağlantı varmış gibi gelmiyordu bana. Olan biten-
le de öyle. İlgisiz imgelerden ibaretti her şey. O âna gelebil-
mek ve olayları kavrayabilmek için birkaç derin soluk aldım.
Aynı anda içimde bir şey dışarıda kalmak, bunları uzaklaştır-
mak veya içimden hafifçe akıp geçmeye bırakmak istiyordu.

Yanında oturduğum şoför ana yola çıkınca mavi ışıkları
açtı. “Aslında gerekmiyor,” dedi, “ama trafik olabilir diye ya-
kıyorum ışıkları.”

Uzun ve yumuşak kavislerle önümüzdeki arabaların ya-
nından geçtik. Çoğu kenara çekiliyordu. Ağaçların arasından
geçerken deniz önümüzde bir belirip bir kayboluyordu.

Anneni orada yatmaya bırakmıştım.

Çok fazla ilaç içmişti ve fark etmemiştim bile.

Yattığı yer sauna gibiydi.

Güneş yapraklara benek benek düşüyor, sularda ısıldayıp
asfaltta parlıyordu. Kent merkezi dışında kalan mahallelere
geldik. Kaldırımındaki insanlar geçişimize bakıyordu, ben de
burada değil orada olsaydım aynısını yapardım.

Anneni orada yatmaya bırakmıştım.

Bir sauna gibiydi.

Hastanenin yokuşunu çıktık, arka tarafta açılan bir kapı-
dan içeri girdik. Garaja park ettik, anneni doktorlar ve hem-
şirelerden oluşan bir ekibin beklediği bir odaya götürdüler.

Ambulans personeli onları kısaca bilgilendirdi; olan biteni, hangi ilaçları almış olabileceğini ve hamile olduğunu söyleyip çıktılar.

Yanaklarımdan akan yaşlarla bir duvara dayandım.

“Kocasını mısın?” diye sordu, hemşirelerden biri.

Başımı salladım.

“Şuraya oturabilirsin,” deyip köşede duran bir sandalyeyi gösterdi.

“Böyle bir şey yaptığını bilmiyordum,” dedim, neredeyse duyulmayacak bir sesle. “Bütün sabah kendi başına yattı.”

“Senin hatan değil,” dedi. “Böyle düşünmemelisin.”

Fakat tam olarak öyle düşünüyordum. Anneni sauna gibi odada günlerce yatmaya bırakmıştım ve ilaç içtiğini fark edecek kadar bile umursamamıştım.

Ne var ki bir şey demedim, çünkü hemşirenin sözleri doğru olmasa bile beni yatıştırmıştı.

Annen muayene masasında uyanıktı, fakat transta gibiydi, çevresinde niye doktorlarla hemşireler olduğunu anlamasa bile durumu kabul ediyordu. Bir süre sonra bir hemşire dışında herkes odadan çıktı. Annenin hayatının tehlikede olmadığını anlamıştım, aksi hâlde çoktan ölmüş olurdu. Fakat senin hayatın ne durumdaydı, bilmiyordum.

Birkaç saat sonra bir arabadan indim ve evimizin bahçesine girdim. Kardeşlerin oradaydı, arkadaşları ve onun annesi de yanlarındaydı. Çocuklardan ikisi güneşte badminton oynuyor, diğer ikisi gölgede oturmuş onları izliyordu. Kendilerini oyuna büsbütün kaptırmışlardı, birbirlerine odaklanmış bir hâlde gülüşüp şakalaşıyorlardı. Anneye sorun çıkmadığını ve tehlike bulunmadığını söyledim. Bunu söylerken yere bakıyordum, kızlarını böyle bir olaya maruz bırakmanın utancı

içimi yakıyordu. Bakışlarımı kaldırıp onunla göz göze gelince bunu düşünmediğini fark ettim. Az kalsın yine ağlamaya başlayacaktım, fakat ağlamadım, çocuklar görmemeliydi. Onlarda da sorun çıkmadığını, bir süre evlerinde oynadıktan sonra çocukların buraya gelmek istediğini söyledi. Yemek yemişlerdi ve keyifleri yerindeydi.

Bir süre daha kaldılar, sonra annesi kızını alıp gitti. Kardeşlerine annenin bir süre hastanede yatacağını, fakat her şeyin yolunda olduğunu ve tehlike bulunmadığını söyledim. Annen daha önce de hastanede yattığı için kaygılanmamışlardı. Ambulansı, sedyeyi görmedikleri, dramayı yaşamadıkları için ben sakin olduğum sürece onlar da sakindi. Abimle oğlu akşama doğru geldi, kapının önünde, minik çanta ve bavul yığınıyla biraz konuştuk, onlara olan biten konusunda telefonda söylediklerimden biraz daha fazlasını anlattım, ardından bahçeye çıkıp badminton oynamaya başladılar. Bunu nasıl yapabildiklerini anlamıyordum, benim tek görebildiğim aydınlıktaki karanlıktı, güneşle çepeçevre aydınlanmış bahçede yalnızca gölgeleri ve uğursuzlukları görüyordum, öte yandan içimde bir yanımla biliyordum ki doğrusu buydu, çocuklar için her şey mümkün olduğunca sıradan kalmalıydı.

Mutfak penceresinin altındaki sandalyeye oturdum, bir sigara yaktım ve onların kırmızı uçlu beyaz badminton topunu ileri geri fırlatmalarını, topun her seferinde engin lacivert göğe karşı neredeyse ağırlıksızmış gibi havada süzülmesini izledim. Bahçeye koyu yeşil gölgeler düştü. Yazlık evin çatısı üzerinde yükselen güneş sessizce yanıyordu.

Dışarıda, akşam meltemiyle arada sırada titreşen elma ağacı yapraklarının gölgeleriyle bezenen beyaz masanın çevresinde, güneşte gözlerini kısan çocuklarla akşam yemeği yedikten sonra yine hastaneye gittim. Arabayı girişin önündeki

alana bıraktım ve sıcak asfalt, lacivert gökyüzü, uzun gölgeler ve alçalan güneşin doygun ışıkları her nedense bana çocukluğumdaki yaz akşamlarını hatırlattı. Gün aslında bitmiş olurdu, fakat hava öyle sıcaktı ki kayalıkların oraya akşam yüzmesine giderdik, suyun yüzeyi kayalara yakın yerde koyu, güneşin geniş şeritler hâlinde düştüğü açıklarda parlak mavi görünürdü.

Serin derinlikler bizi bekledi.

Asansörle yukarı çıktım, bir koridor geçtim, koğuşun kapısını açıp içeri girdim. Yürürken bana dönen bir hemşireye annenin durumunu sordum.

Batan güneşin ışınlarıyla aydınlanmış beyaz bir odada tek başına yatıyordu. Üzerindeki yorgan da, giysiler de beyazdı.

Solgun ve bitkin görünüyordu, içeri girdiğimde yastığın üzerindeki başını bana çevirdi.

“Ah, Karl Ove,” dedi, gelip yanına oturduğumda. Kısık sesi âdeta bir fısıltıydı.

“Bağışla beni. Beni bağışlamalısın.”

Ağlıyordu.

Ben de ağlıyordum.

“Ne yaptığımı bilmiyordum,” dedi.

“Biliyorum,” deyip elini tuttum. “Bunu düşünmemelisin. Senin hatan değildi. Ayrıca sorun çıkmadı. Sorun çıkmadı, beni duyuyor musun?”

ÜÇ

Baharın bazı günlerinde burada manzara âdeta dört bir yana açılır, her yer büsbütün yeşillere bürünmeden önceki haftalarda, kış bitmemiş gibi ağaçların henüz çıplak ve yerlerin çorak olmasına rağmen güneş yaz doygunluğuyla parlar ve ışık herhangi bir engelle karşılaşmaz, tahıllar veya çimenlerle, ağaç dorukları veya büyüyen başka herhangi bir şeyle sınırlanmaz, çünkü onlar bir defa geldiler mi çevrelerinde küçük alanlar oluşturur ve kendilerinde birer yere dönüşürler. Baharın böyle günlerinde burası yerden yoksun gibidir ve ışık yağdıran gökyüzünün altındaki hacim devasa hâle gelir.

İşte böyle bir nisan günü iki köy ve dosdoğru denize bakan her yana yayılmış çiftliklerin arasından geçen yolda ilerlerken, deniz de öyle karanlıktı ki güneşin ışıklarını yansıtmak yerine gökyüzünün açık mavi tonozunun altında lacivert bir şerit gibi uzanıyordu.

Görüşün kötü olduğu kavşağa yaklaşırken frene basıp sağa sinyal verdim, yaklaşan araç var mı, görmek için eğildim ve atış alanından Kabusa'ya dek uzanan ve orada Ystad ana yoluna bağlanan kıyı yoluna döndüm.

Tepelerin üzerindeki hava ilkbaharda ve yazın sık sık olduğu üzere pusluydu.

Sen uyanık mısın, anlamak için müziği kıstım, fakat arkası büsbütün sessiz olsa da anlamak mümkün değildi, çünkü bazen dosdoğru önüne bakarak çıt çıkarmadan otururdun.

“İnekleri görebiliyor musun?” diye sordum, yüksek sesle.

Burada yüz civarında inek otliyordu; sağlam, uzun tüylü bir ırktı, pek çoğunun rengi açıktı, bazıları tepeden tırnağa beyaz, pek çoğu neredeyse sarımsı bej, birkaç tanesi de kah-verengiydi ama çocukluğumdan bildiğim inekler gibi kızıla çalmıyordu, daha koyuydu, toprak rengine yakındı.

Onları hiç koşarken görmemiştim; rüzgâr, yağmur, sulu sepken ve güneş demeden ya heykel gibi durmuş otlıyor ya da dinlenmek için yere çöküyorlardı.

Senden ses çıkmadı; bu aslında iyi bir şey, diye düşündüm, böylece, annenin yanına vardığımızda dinlenmiş olacaktın, seni görmeyi iple çekiyordu ve o sırada uyursan hayal kırıklığına uğrardı.

Araba ağaçların, ineklerin ve düzlüğün arasından kayıp gitti ve deniz manzarası büsbütün kayboldu. Ystad yönünde kalan yol Sandskogen'den geçiyordu, oradaki ağaçları Linné, 18. yüzyılda, Skåne Seferi denen yolculuğu sırasında, muhtemelen toprağı bağlamak ve rüzgâr ile iç bölgelerdeki ekili alanlara taşınmasını engellemek için dikmişti.

Şimdi orman ezelden beri buradaymış gibi görünüyordu.

Ağaçların dalları çıplaktı ve aralarından arka taraflar görölüyordu, fakat yalnızca birkaç hafta içinde yapraklar öyle gür büyüyecekti ki burada araba sürmek bir koridordan geçmekten farksız olacaktı. Ağaçlara hızlıca göz atıp duruyordum, ancak sürat yüzünden ağaçların arasındaki alanlar ve üzerinde huş ağaçlarının yükseldiği uzun ama düzleşmiş çimenlerin bej halısıyla örtülü orman zemini öne çıkıyordu. O çimenlerin üzerinde yürüme duygusunu hatırladım içimin

derinliklerinde bir yerde, çocukluğumdan başlayarak yıl boyu ormanda yürümüşüm ve farkında olmadan biriktirdiğim bu doğa deneyimleri beklenmedik bir şey ile –baharda bir kuş ötüşüyle, yaz sabahlarında serin ve âdeta parlak havayla, kışın ıslak karın kokusuyla veya karanlık bir sonbahar akşamı sis ile– uyandıklarında bir heyelan gibi düşebiliyorlardı.

Senin ve kardeşlerinin de yetişkin olarak bu deneyime sahip olacağınızı umuyordum. Ne var ki birlikte geçirdiğimiz zamanı, benim çocukluğumu yaşadığım biçimde yaşayacağınızı kavramayı asla başaramıyorum. Şimdi günlük yaşam yavan akşam yemekleri, oraya buraya arabayla gitmek, televizyonun önündeki kanepede geçen akşamlardan oluşuyor.

Bundan büyümlü yanlar çıkarabilecek misiniz?

Elbette, çünkü büyü anıların kendisine değil onların oluştuğu alanlara, yarattığı tınılara, başka zamanların yankısına dayanır. Anne babama, benim çocukluğumun geçtiği yıllar tümüyle sıradan görünmüştür. Kuş sesleri yalnızca kuş sesi, yazları sabah ışıkları yalnızca ışık, sonbahar akşamları sis yalnızca sis, karın kokusu yalnızca karın kokusu olmuştu mutlaka.

Ystad dışındaki döner kavşakta, sanayi bölgesini andıran yerden otoyola bağlanan kısa yolu kullanmak yerine kent merkezine döndük, çünkü böyle hem pek fazla zaman kaybetmiyorduk hem de merkezde daha fazla görülecek şey vardı. İp gibi dümdüz bir bulvar tren istasyonuna ve Polonya'yla Bornholm feribotlarının iskeleye yanaştığı liman bölgesine uzanıyor, geçtiğimiz yüzyılda, tiyatro hâlâ önemli bir toplumsal kurumken inşa edilmiş tiyatroyu geçiyor, marinayı arkasında bırakıp iki yanda yerleşim bölgelerinin uzandığı tepeye çıkıyordu ve zirvedeki bir başka döner kavşak kent yolunu sanayi bölgesi yolu ve Malmö-Trelleborg yoluna bağlıyordu.

Karşısında süren savaşlardan etkilenmeden Baltık Denizi'nin kıyısında yüzlerce yıldır huzur içinde var olan bu kenti seviyordum. Tüm taşra kentleri gibi içe dönüktü ve tarım bölgelerindeki tüm kentler gibi yeniliklerden hoşlanmıyordu; burada her şey olması gerektiği gibiydi, kötü olan ne varsa dışarıdan geliyordu. Herkes yerel gazeteyi okuyordu, gazete diye ona deniyordu, ayrıca her yerde aynı olan ama yerelin kuvveti ile kişinin yaşadığı yerde anlam kazanan bu önemsiz günlük olayların listesini kim sevmezdi?

Burada yaşamayı böyle çok sevmemin en önemli nedenini taşındıktan ancak yıllar sonra anladım. Çocukluğumla ilgiliydi. On beş bin nüfuslu bir eyalet başkentine on kilometre mesafede, Norveç'in güneyinde yazın turistlerle dolan ve kışın neredeyse ıssızlaşan bir yerde geçmişti çocukluğum. Buradaki toplumsal yapı orayla aynıydı ve bunu hemen fark edemememin nedeni arazinin çok değişik olmasının yapıyı görmeyi güçleştirmesiydi. Fakat Ystad, Arendal gibiydi ve ben, tıpkı o zamanki gibi, cumartesi sabahları kent merkezine gitmeyi, birkaç dükkâna girip çıkmayı, pastanede bir çörek yemeyi, yerel meselelerle ilgili bir konuşmaya kulak misafiri olmayı, komşuların pazar yerinde buluşup selamlaştığını ve kendi yollarına gitmeden önce havadan sudan konuşup biraz güldüğünü görmeyi seviyordum. şapkayı kaldırıp selam vermeyi, pala bıyıkları ve hava yağmurluysa redingotla kauçuk çizmeleri de ekleyince 19. yüzyıla dönü-lüyordu.

Böyle bir yerde büyüyenler –sen muhtemelen onlardan biri olacaksın– ilkin bunu görmez ve ergenlik yıllarında gördüğünde ise dünyanın bütün tersliklerinin, uzaklaşılması istenen her şeyin simgesi olarak görür, çünkü tarifsiz ölçüde küçük, tarifsiz ölçüde dardır ve kocaman duygularla dolup

taşan gençler tüm bu küçüklüğü devirip uzaklaşmak, ilgilen-
diklerini, yani içlerinde taşıdıkları tüm o büyük ve önemli,
yeni ve açık şeyleri içeren gerçek dünyaya gitmek ister.

En azından benim açımdan durum böyleydi.

Sonra yaşlandım, çocuk sahibi oldum ve kendimi çocuk-
luğumu geçirdiğim ortamın bir yansımasında buluverdim.
Bunu bilinçli seçmedim, çocukluğumdaki gibi yaşamak is-
tiyorum diye asla düşünmedim, düşünseydim muhtemelen
bunu yapmazdım. Hayır, öyle oluverdi. Bir bakmışım bura-
dayım. Ayrıca burayı beğenmeseydim başka bir yerde olur-
dum. Demek ki küçüklüğü seviyorum, darlığı seviyorum,
dünyanın önemli ve merkezî yerlerinden çok uzaktaki bah-
çemde oturmayı seviyorum.

Zaten hiçbir zaman yeni değildi, aradığım, yeni ile dile ge-
len eskilerdi.

Malmö'ye giden elli kilometrelik otoyol boyunca senin çitın
bile çıkmadı. Araba sürerken müzik dinliyor ve manzarayı
izliyordum. Tarlalar tomurcuk yeşiliyle kahverengi arasında
değişiyordu, orman kıyısına yakın gölgelerdeki bazı yerler
neredeyse siyahtı ve bazı yerler öyle kuru ve aydınlıktı ki âde-
ta kum gibi görünüyordu. Bir tarlanın ortasında adam bo-
yunda iki büyük boru gördüm, üzerilerine düşen güneş öyle
güçlüydü ki tüm renkler ortadan kaybolmuştu, ışıktan yapılmış
gibi orada yatan bu iki borunun uçlarındaki delikler ise
gece gibi siyahtı. İç bölgelere uzanan ormanlar uzaktan çalı-
lığı andırıyordu, yapraksız ağaçlar ışıktan hafiften kıızıla çalı-
yordu. Derken gür bir alaçam korusu çıktı karşıma, dorukları
soluk yeşil parlayan ağaçların gövdeleri gölgelerle doluydu.
Bu manzara, içimde bir tür arzu uyandırdı, çevre ışıktı doluydu
serin ve karanlık sular da böyle bir arzu uyandırır, çünkü

başka her şey düzken derinlik duygusu veren o gölge fırça darbelerinde bir şey vardı.

Yol kenarında ölü bir tavşan vardı, bir tüy yığınının açık renkli kanlar akmıştı gri asfalta. Birkaç kilometre sonra ölü bir porsuk gördüm. Görünüşü hiç bozulmamıştı, siyah beyaz burnuyla güneşin altında uyur gibiydi.

Malmö açıklarında bir tepenin üzerinden kent görünüyor, kentin en yüksek üç binası olan Turning Torso, Kronprinsen ve Hilton Hotel seçiliyordu, birkaç yıl hemen dibinde oturduğumuz için her zaman bu otele bakardım; ardından Helsingborg yönüne saptım. Otoyola girmek üzere hızlandığım sırada göstergede bir ışık yanıp sönmeye başladı. Yakıt göstergesiydi, ölçeğine baktım. Ok kırmızı alana girmişti. Bu tuhaftı çünkü genellikle depoda ne kadar benzin kaldığını aşağı yukarı bilirdim, bilinçli olarak değil de ekmek kutusunda ekmek, banyoda sabun, buzdolabında süt olup olmadığı ve bahçedeki çimenlerin boyu, haftanın günü, günün saati, bagaja koymak için kaldıracağın bisikletin yaklaşık ağırlığı gibi, insanın öylesine bildiği şeylerden biriydi.

Barsebäck'i geçerken bir benzin istasyonu olduğunu biliyordum ve orada durmayı iple çekiyordum, böylece senin keyfin yerinde mi bakabilir, kahve alabilir ve benzinin yanı sıra cam sileceği suyunu da doldurabilirdim.

Nükleer santral buradan görünmese de Barsebäck'i geçerken veya benzin istasyonunda durduğumda hep onu düşünüyordum. Yalnızca çok uzaktan, Malmö'den görmüştüm onu ve bu manzara her defasında bende belli belirsiz bir huzursuzluğa yol açmıştı. Bütün bölge için feci sonuçlar doğuracak bir kaza olmasından korktuğumdan değil de orada yapılanların tanrısal olmasından kaynaklanıyordu bu.

Ben benzin pompalarının yanına park edip motoru kapattınca sen arkada ağlamaya başladın. Arabanın etrafını dolaşıp kapıyı açtım, içeri girip senin üzerine eğildim.

“Selam,” dedim. “Uyandırdım mı seni bir anda ben? Şimdi geçer sen merak etme. Dur sana biraz mama vereyim.”

Biberonu aradım ama bulamadım.

Nerede olabilirdi?

Ah, hayır, kahretsin.

Biberonu yine komşularda unutmuştum.

Masaya koyduğumu çok net hatırlıyordum şimdi ve geri aldığıma dair bir an canlanmıyordu hafızamda.

“Yeni bir biberon almamız gerekiyor,” dedim. “Yakınlarda bir alışveriş merkezi var. Ama önce biraz benzin dolduralım, olur mu?”

Ağlamayı sürdürdün. Emniyet kemerini çözdüm, seni kucaklayıp arabadan çıkardım, birkaç saniye havada tutup kucakladım. Neyse ki sustun.

Seni bir elimle tutarken öbürüyle depo kapağını açtım. Benzin pompasının önünde durup arka cebimdeki banka kartına uzandım.

Fakat orada değildi.

Ehliyetimle birlikte onu hep arka sağ cebime koyardım.

Öbür cebe mi koymuştum?

Hayır, orada da yoktu.

Sen yere bakıyordun, iki elimle seni kaldırıp önüme getirdim.

“Küçük bir felaket oldu,” dedim. “Paramız yok. Benzini-miz neredeyse bitti. Ayrıca senin biberonun da yok.”

Bakışlarıma karşılık vermek yerine çaprazlamasına yere bakmayı sürdürdün.

“Üstesinden geliriz, öyle değil mi?”

Kapıyı açarken seni yine göğsüme bastırdım, ardından koltuğuna yerleştirdim. Ağlamaya başladın. Emniyet kemeri takıp kapıyı kapadım, şoför koltuğuna yerleşip motoru çalıştırdım ve güneşli otoyola çıktım yeniden.

O sabah faturaları ödedikten sonra cüzdanımı masada bırakmış, yeniden cebime koymayı unutmuşum.

Bütün olaylar dizisini hatırlıyordum şimdi, fakat o sırada aklım başka yerdeydi.

Lanet olsun.

Lanet, lanet, lanet olsun.

Birazdan benzin almak zorundaydım ve senin yakında mama yemen gerekecekti. Helsingborg'da kimseyi tanı mıyordum ve annenin de parası yoktu, bunu biliyordum çünkü gelirken para getirmemi istemişti benden önceki gün. Hastanedeki bankamatikten para çekmeyi düşünüyordum. Artık yapamazdım. Bankadan da para çekemezdim çünkü kimlik olarak ehliyetimi kullanıyordum.

Hastaneden biraz borç alabilir miydim? Ertesi gün öderdim. Bir yere kaçacak hâlim yoktu.

“Bir saat daha dayanabilir misin?” diye sordum.

Ağlaman yüreğimi dağlıyordu.

“Hallederiz, kaygılanma,” dedim. “Baban budalanın teki.”

Müzik açmayı düşündüm, fakat ağlayışını böyle boğmak acımasızlık gibi geldi ve Landskrona yönünde ilerlerken oturup dinledim, yaklaşık on dakika sonra giderek uzatmalı hıçkırıklara dönüşen ağlaman sonra büsbütün kesildi.

Uyuyordun. Seni uyandırmak istemediğim için müziği açtığımda sesi çok kısık tuttum, ezgiyi motorun gürültüsü ve asfaltta ilerleyen tekerleklerin mırıltısı arasında güçlkle işitebiliyordum.

Landskrona'nın hemen ilerisinde oldukça dik bir yokuş başlıyor ve benzin istasyonu ile hazır yemek restoranlarının bulunduğu zirveden Helsingborg görünüyor. Çok görkemli bir manzara, en azından ben öyle düşünüyorum, çünkü genelde tümüyle düz olan Skåne'de pek manzara noktası yok ve İsveç'le Danimarka arasındaki dar boğazda yer alan Helsingborg'un eşsiz bir konumu var. Karşı yakada Helsingör yer alıyor ve Hamlet'in yaşadığı şato açıkça görülüyor, ayrıca güneşte ışıldayan mavi sularda kocaman, beyaz ve güzel feribotlar işliyor iki kent arasında.

Yokuştan indik, bir düzlük geçtik, sonraki tepenin ardından Helsingborg çıkışında otoyolu terk ettik, hafif eğimli ve ne kent ne kırsal olan belirsiz bir yerden geçtik, büyük bir döner kavşağa geldik, binalarla birkaç yüz metre boyunca kapanmış gibi görünen yol bunca ışık altında parlayan liman yakınlarında yeniden açıldı ve biz sağa dönüp yukarıda olanca görkemiyle yükselen hastanenin yokuşunu tırmandık.

Büyük arabamız yeniyken, direklere ve beton duvarlara birkaç kez çarptığım için çok katlı otoparklara girmeye artık cesaret edemiyordum, dolayısıyla park yeri bulmak her zaman zordu.

Girişteki park yerinin önünden birkaç kez yavaşça geçtim genellikle ve er ya da geç bir araba çıkar, bir yer boşalırdı; fakat bugün şanslıydık, yan yana iki boş yer vardı, arabayı çekip motoru kapattım ve seni almak için arkaya dolaş-tım.

Hâlâ uyuyordun, bebek koltuğunu söktüm, tutacağını çekip seninle birlikte arabadan çıkardım ve ışıklar gözüne gelmesin diye koltuğun arkalığını güneşe çevirmeye dikkat ettim.

Elimde bebek koltuğuyla otoparkta yürürken hareketlerim seni uyandırdı, ne var ki bu defa ağlamaya başlamak yerine gözlerini usulca kırıştıtararak yattın.

Buna minnettardım.

Hastaneye girdiğimizde ağlaman tam bir kâbus olurdu, ne annen ne ben yatıştırabilirdim seni, çünkü istediğin mamaydı ve bizim mamamız yoktu. Hastanedekiler bunu fark eder ve çıkarımlarda bulunurdu. Ebeveynliğe uygunsuz olduğumuzu, sana bakamadığımızı düşünür, evde üç çocuğumuz daha olduğunu da bilirlerdi.

Lütfen ağlama, diye düşündüm, otomatik kapıdan geçerken. Ağlama. Ağlama.

Hastanenin girişı, eczanesi, kafeteryası ve kimi masalarda oturan kimi koridorda yürüyen veya eczane raflarının, kafeterya tezgâhının önünde dikilen otuz kadar kişiyle küçük bir pazar yerini andırıyordu. Kimileri hastaydı, tekerlekli sandalyelerde oturuyor veya plastik tüplerle kollarına bağı torbaları taşıyan tekerlekli askılarla yürüyordu; kimileriye sağlıklı ve çevikti, çocuklu birkaç aile de vardı.

“Burada doğdun, biliyor musun?” dedim, sana bakarak. Hiç kımıldamadan yatmış dosdoğru önüne bakıyordun, derken ellerinden birini birazcık salladın.

Doğduğunda burada tam bir hafta geçirmiştik ve ben ondan önce de anneni sık sık ziyarete geliyordum, yani burası benim için çok tanıdık bir yerdi. Asansörlerin koridoruna girdik, ortadaki düğmeye bastım ve hangi asansörün aşağıya indiğini görebilmek için kapıların üzerindeki sayılara baktım ki önünde bekleyebilelim.

Ne asansöre binerken hareketlerim ne de içerdeki ışıklar sana kendini ve içinde bulunduğun durumu fark ettirdi, yalnızca havaya baktın ve olan biteni kabullendin. Belki de açlık

duygusu, yeniliklerin ve sürekli değişen çevrenin gölgesinde kalacak kadar zayıftı.

Biz koridorda yürürken annen geldiğimizi gördü ve kapıyı açıp bizi içeri alması için hemen bir hemşire bulmaya gitti.

“Ah benim güzel küçüğüm,” deyip senin üzerine eğildi. “Ne kadar da güzelsin. Ne kadar güzelsin.”

Kayışları p seni kaldırdım ve ona uzattım. Sımsıkı sarıldı sana.

“Baş başa kalabileceğimiz bir oda verdiler bize şurada,” dedi.

“Altını değiştirmek gerekiyor,” dedim.

“Ben yaparım,” dedi.

“Yanımda mama yok,” dedim.

“Pek umurundaymış gibi görünmüyor, öyle değil mi küçüğüm?” diye sordu sana.

Bir elimde bebek koltuğu, öbüründe torbayla koridorda sizi izledim, her daim birilerinin oturduğu televizyon odasını geçip öteki tadaki odalardan birine girdik.

Sen yatakta çıplak yatmış bacaklarını sallarken biz hayran hayran sana bakıyorduk. Senden ve öteki çocuklardan, yakında annenin eve gelecek olmasından söz ettik, sen tüm bu süre boyunca canlı ve neşeliydin, ta ki gitmemize kadar, o zaman sızlanmaya başladın ve esaslı bir ağlamanın eşiğindeymişsin gibi görünüyordun. Annen senin üzerini giydirenken ben kafes benzeri odada oturan hemşirelerden biriyle konuşmaya gittim, göz göze geldiğimiz kadın kalkıp dışarı ıktı.

Durumu açıkladım, banka kartımı evde unuttuğumu ve benzinimin bitmek üzere olduğunu, kalan benzinle eve gide-meyeceğimizi söyledim. Koğuşta kasa türü bir şey var mıydı, eve gidebilmek için üç yüz kron borç alabilir miydim? Ertesi gün derdim.

“Maalesef bu mümkün değil,” dedi. “Burayı ziyaret edenlere borç veremeyiz, bunu anlayışla karşılayacağına eminim.”

“Ama yarın ödeyeceğim. Nasılsa yarın da geleceğim. Benzin için. Yanımda küçük kızım var. Bir tür kriz.”

“Üzgünüm, yapamam,” dedi.

Ona bakakaldım. Sonra arkamı dönüp odaya döndüm. Senin mamamı unuttuğumu söylememiştim, o zaman herhâlde Çocuk Esirgeme Kurumu’nu arardı.

Annen seni son defa öptü, ben bebek koltuğuna yerleştirip kaldırdım, anneni öpüp çıkışa doğru yürüdüm ve sen ileri geri salladığım koltukta ağlamaya başladın.

Her şey giderek sarpa sarıyor, diye düşündüm, el sallayıp asansöre binerken. Ne halt edecektim?

“Halledeceğiz, göreceksin,” dedim sana, biz alt katlara inerken sen yatmış ağlıyordun, göz kapakların yaşlarla kabarmıştı.

Koridoru geçip otoparktan arabaya giderken bir an için seni kucağıma alsam mı diye düşündüm, o zaman ağlaman durabilirdi, fakat bu sahte bir beklenti yaratırdı, zira er ya da geç seni koltuğuna bağlamak ve arabaya koymak zorunda kalacaktım ve yine ağlamaya başlayacaktın. En iyisi şimdi dişimi sıkmak, diye düşündüm. Seni koltuğa bağladım, motoru çalıştırıp hastaneden uzaklaştım.

Ne yapacaktım? Benzin istasyonuna gidip durumumu açıklayarak veresiye benzin mi isteyecektim?

Bunu dünyada kabul etmezlerdi.

Kent merkezine saptım.

Bir bankaya uğrayabilirdim, sonuçta hesabımda para vardı ve internette fotoğraflarım bulunuyordu, bakmalarını isteyebilirdim.

İşe yarayabilirdi.

Peki ama bankam Nordea neredeydi?

Yokuşu inip limandaki kavşaktan sağa döndüm, geçtiğimiz yan sokaklara bakarak geniş cadde boyunca ilerledim.

Banka yoktu görünürde.

Kent yönünde hafif yokuşu tırmandık, merkezin hemen dışındaki sokaklara girdik, ne var ki oradaki dükkânlar çoğunlukla araba galerileri ve büyük süpermarketlerdi, banka bulunacak bir yere benzemiyordu.

Sen arkada var gücünle ağlıyordun.

Araba sıcaktı, camı açmam işe yarabilir diye düşünüp kapıdaki düğmeye bastım. Ânında içeriye dolan çalkantılı havada yabancı, denetimsiz bir yan vardı, camları kapadım ve klimayı açtım, bu sırada kent merkezine doğru ilerliyordum.

Yokuşun dibinde, merkeze açıldığını bildiğim bir sokağın yakınında durdum, telefonumu çıkarıp Nordea Helsingborg'u Google'da aradım, ekranda beliren haritayı açıp inceledim. Şube bulunduğumuz yerden biraz aşağıda gibi görünüyordu.

“Umalım da şansımız yaver gitsin,” dedim.

Muhtemelen artık bitkin düştüğün için acı acı ağlamayı bırakmıştın. Koltuğunu çözdüm, kaldırıp çıkardım, kapıları kilitleyip elimde seninle sokakta yürümeye başladım. Yüzün gözyaşlarıyla sıırılsıklamdı. Şimdiye dek hiç bu kadar uzun süre aç kalmamıştın, daha önce tanımadığın bir duygu yaşıyordun kesin.

Olabildiğince hızlı yürüdüm, koltuğun her adımda baldırına çarpıyordu. Tutuşumu değiştirebilmek için seni bazen bedenime uzak, bazen yakın, bazen sağ elimde, bazen sol elimde taşıyordum. Sokaklar insan doluydu, güneş gözlükleri ve alışveriş torbalarıyla vitrinlerin önünden kaygısızca

geçiyorlardı, kimilerinin elinde dondurma külahları vardı. Sanki seninle ben başka bir dünyaya aitiz, diye düşündüm.

Yine ağlamaya başladın, fakat arabadaki gibi kötü ve güçlü değildi bu defa.

Kimileri bize baktı.

Cehenneme kadar yolunuz var geri zekâlılar, diye düşündüm.

Banka çalışanı biraz anlayış gösterse bari.

Burası İsveç'ti, dolayısıyla pek şansımız yoktu, burada her şey kitabına göre yapılmak zorundaydı.

Ve insanlar kitaba harfiyen uyuyordu.

Ben niye yapmıyordum bunu? Niye kendimi hep böyle durumlarda buluyordum?

Daha hızlı yürüdüm. Sonunda, aşağı yukarı yüz elli metre ileride, solda, Nordea logosunu gördüm.

İçerisi tıklım tıklımdı, çoğunluğunu yaşlıların oluşturduğu müşteriler duvar kenarındaki sandalyelerde oturuyor veya ortadaki gişelerin önünde durmuş yavaş hareketlerle formları dolduruyorlardı. İçeri girince çoğu kişi bize baktı, seni koltuğunla yere koyup makineden bir sıra numarası aldım.

Epey bekleyecektik.

Kemerini çözüp seni kaldırdım, göğsüme bastırdım ve oyalamak için ortalıkta dolaşmaya başladım.

Yaklaşık yirmi dakika sonra sıramız geldi. Kucağımda seninle gişeye gittim.

“Merhaba,” dedim.

“Merhaba,” dedi, ellili yaşlarında bir kadın olan banka çalışanı.

“Bir sorunum var,” dedim.

“Nasıl yardım edebilirim?”

“Österlen’de oturuyorum. Burada benzinim bitti. Banka kartımla kimliğimi evde unuttum. Nordea’da hesabım ve hesabımda param var. Epey de çok var doğrusu. Kimliksiz para çekmem mümkün mü? Dilersen Google’da beni aratabilirsin, internette fotoğraflarım var, böylece söylediğim kişi olduğumu görebilirsiniz.”

Utançtan kıpkırmızı olmuşum.

Kadın bana bakıp gülümsedi.

“Buna gerek yok,” dedi. “Şifreniz yok mu? İnternette para yollarken kullandığınız kod?”

“Var,” dedim. “4740.”

“Adınızı, adresinizi ve hesap numaranızı yazabilir misiniz?”

Yazdım.

“Ne kadar çekmek istiyorsunuz?” diye sordu.

Yaşlı gözlerle ona baktım.

“Bilmiyorum. Bin olur mu?”

“Size kalmış.”

“Bin beş yüz öyleyse.”

Bir süre bilgisayarda bir şeyler yazdı, dekontun çıktısını aldı ve parayı sayıp aramızdaki gişeye koydu.

“Çok teşekkür ederim,” dedim. “Harika!”

Banka çalışanı gülümsedi ve üzerimizdeki ekrana yeni bir numara getiren düğmeye bastı.

Yarım saat sonra arabanın arka koltuğunda senin yanına oturdum, yeni satın aldığımız biberona süt doldurdum, kapağı kapattım ve memeyi senin açık ağzına soktum. Oburca emiyordun, açık gözlerin bu dünyadaki hiçbir şeyi görmüyordu ve kendi başına tutamasan da ellerinle biberonu kavramıştın.

“Vay canına,” deyip camdan dışarı baktım, o sırada iki gölge geçiyordu. Ardından yine sana döndüm.

“Güzel mi? Beğenmiş gibi görünüyorsun.”

Dudaklarını şapırdatarak emmeyi sürdürdün.

Biberon boşalınca ağzını silip bezini değiştirdim ve kemerlerini taktım, göz kapakların ağırlaşmaya başlamıştı.

“Ne gün ama,” deyip ön koltuğa geçtim, motoru çalıştırıp arabayı kent dışına sürdüm, bir yokuşu tırmanıp benzin istasyonuna girdim, pompanın ekranında geri sayan ve paranın yok oluşunu simgelediği için genellikle beni biraz huzursuz eden rakamlar bu defa bana yoğun bir doyum veriyordu.

Ystad’ya dek yol boyunca ve tren istasyonunun önünde beklediğimiz yarım saat süresince uyudun. Bize yardım etmek için Stockholm’den trenle gelen anneanneni karşılamaya giderken seni arabada bırakmalıydım belki, fakat uyanabileceğin ve birinin seni arabada tek başına görebileceği düşüncesiyle bebek koltuğunu çıkardım ve seni perona götürdüm, birkaç dakika sonra da tren yanaştı.

Anneannen geçtiğimiz yıl boyunca düzenli aralarla bizde kaldı, çünkü annen kimi zaman hastanede kimi zaman evde oluyordu ve ben her şeyi kendi başıma halletmeyi istesem de yardıma gerek duyduğumuzu anlamıştım, büyük bir evde üç çocuk, normal çalışmama ek olarak pek çok gündelik iş anlamına geliyordu ve tek başımayken bir işten öbürüne koşuyor, anneannenin gelişiyile evi doldurduğu sevgi ve sıcaklığı çocuklara gösterecek zaman ve huzuru bulamıyordum.

Trenden inince seni coşkuyla selamladı. Maceramızdan söz etmedim, her şeyin yolunda olduğunu, annenin, yani onun kızının, yakında taburcu olacağını söyledim ve bir elimle anneannenin bavulunu, ötekiyle senin koltuğunu kavrayıp onun yanında arabaya yürüdüm.

Ormandan çıkıp Österlen'in başladığı düzlüğe geldiğimizde önümüzde uzanan deniz artık lacivert değil, ışıltılı sarıydı ve güneşin yüzeye düştüğü yerler âdeta beyazdı. Ağaçların minik dorukları üzerinden içerilerde görebildiğimiz yel değirmeni kanatları rüzgârda hızla dönüyordu.

Kardeşlerin, minik bir kız kardeşlerinin dünyaya geleceğini onlara söylediğim akşam sevinçten havalara uçmuşlardı. Evde küçük bir bebek olacağını rüyalarında görseler inanmazlardı. Abin inanmadı zaten! Onlara sık sık takılır, doğru olamayacak kadar imkânsız öyküler ve teoriler uydururdum, fakat onlar, en azından yaşları küçükken, bunlar doğru mu değil mi asla tam bilemezlerdi. Abin bunu, belki bir yanıla güvensiz bulduğu için, hiçbir zaman sevmemiş ve her defasında “Baba, şaka yapmayı bırak,” karşılığını vermişti.

Şimdi de inanmaya yanaşmıyordu.

Böyle bir konuda asla şaka yapmayacağımı söyleyerek onu ikna etmeye çalıştım.

Fakat hayır, buna inanmıyordu. Annesini arayabilir miydi? Elbette.

Numarayı çevirip annene ulaştım ve telefonu abine verdim. Alıp kulağına dayadı ve bahçeye çıktı. Mırıltıları geliyordu kulağıma. Yanımıza geldiğinde yüzü sevinçten ısl ıslıdı.

“Küçük bir kız kardeşimiz olacak!” diye bağırdı.

“Bilmediğimiz bir şey söyleyen keşke,” dedi ablası, onun neşesine gülerek.

Ben de onlarla bu kadar çok şakalaşmayı bırakmalıyım, diye düşündüm kendi kendime.

Bütün sonbahar senin doğmanı beklemişlerdi ve dünyaya gelişin, annenin hastaneye yatıp durmasını onlar için bir hayli kolaylaştırmıştı.

Beklenenden bir ay önce gerçekleşti bu, annen evdeydi, geceleyin suyu geldi, beni uyandırdı, çağırdığımız ambulans pencerenin önünden geçen yola sessizce yanaştı, kar yağıyordu ve her şey hem karanlık hem yumuşaktı. Sabah olunca kardeşlerine söyledim, heyecanlandılar, okula gittiklerinde tanıdıkları herkese muhtemelen haber verdiler, ben anneanneni aradım, o da hemen trene atladı. O gelince ben Helsingborg hastanesine gittim. Ertesi güne sezaryen randevusu vermişlerdi, o gün aynı zamanda ablanın yaş günüydü, on yaşını dolduracaktı, büyük bir gündü ve ben ona telefon edip gele-meyeceğimizi, kutlamayı birkaç gün ertelememiz gerekeceğini söylemek zorundaydım. Ardından nöbetçi doktor geldi ve sezaryen işine akıl erdiremeyip doğumu başlattı, böylece sen o akşam dünyaya geldin. Ertesi gün erkenden eve gittim, yolda durdum, ablana onuncu yaş gününde alacağımıza dair yıllardır söz verdiğimiz iPhone’u satın aldım, onun yaş gününü kutlayıp hastaneye döndüm, sen tekerlekli bir cam kuvözde, küçük bir battaniyenin altında, üzerinde minik pijamalar ve başında minicik bir şapkayla yatmış uyuyordun.

Kardeşlerinin o sırada gösterdikleri coşku dinmek bilmedi; okuldan eve döndükleri her gün eve kalan metreleri koşarak geçiyor, çantalarını bir kenara atıyor, ayakkabılarını çıkartır çıkarmaz seni görmeye geliyorlardı. İşte bu coşkunun, bu sevincin ortasında büyüyorsun. Üstelik koşulsuz; hak etmek için var olmak dışında hiçbir şey yapmadın.

Bu akşamüzeri de eve gelir gelmez ilk yaptıkları iş seni görmeye koşmak oldu. Anneannelerinin gelmesine de sevinmişlerdi. Hemen mutfağa giren anneannen buzdolabından yemekleri çıkardı, tencerelerle tavaları ocağa koydu ve bütün evi gücüyle doldurdu. Ben seni banyoya götürdüm, bez

değiştirme masasına koydum, sen her zamanki gibi tepende dönen minik uçaklara bakarken giysilerini özenle çıkardım.

O gün klozetteki kan bir kez bile aklıma gelmemişti. şimdi düşünüyordum, sanki anısı benimle değil banyoyla ilişkiliydi.

Artık korkmuyordum, bir şeylerin düzgün çalışmıyor olması beni rahatsız ediyordu yalnızca. Her zaman bir şeyler çıkıp dengeleri altüst ediyordu.

Öne eğildim, dudaklarımı senin sıcak göbeğine dayayıp üfledim.

Gözlerin hayretle açıldı.

Bir kez daha yaptım ve kakhaha attın.

Sonra bezini değiştirdim, temiz pantolon ve minik bir kazak giydirip seni aynanın önüne götürdüm.

“Kimmiş bu güzellik böyle?” diye sordum.

İlgin çökmemişti, seni mutfağa götürdüm, radyoyu ve pencereyi açan anneannen sebze doğruyordu.

“Biraz buraya bırakabilir miyim?” diye sordum.

“Elbette,” dedi. “Kendine de biraz zaman ayırman gerek.”

Oturma odasından getirip yere koyduğum bebek salıncağına seni bağladım. Ardından su ısıtıcısını çalıştırdım ve dibindeki kızılımsı kahverengi hazır kahvenin üzerine kaynar su döktüğüm fincanı yanıma aldım.

Bahçe sabahleyin, güneş gökyüzünün öbür tarafında duruyorken göründüğünden farklıydı. Esen rüzgârın da etkisi vardı bunda.

Hâlen yapraksız armut ile arkasındaki erik ağacının altında büyüyen mavi çiçek örtüsüne baktım. Işıktaki parlıyorlardı, yeşil çimenlerin üzerinde renkleri keskin görünse de biçimleri yumuşaktı. şurada burada nergisler de vardı ve her yeri saran laleler henüz çiçeksiz ve yeşildi ama ne yeşil! Doygun, derin, yaşam müjdecisi.

Birkaç saat sonra alaca karanlık çöktüğünde ısıltısı sönecek olan mavi çiçekler, solan ışıkla birlikte mavimsi tonlarda hafifçe parlayacak ve bunca yeşil kaybolacaktı.

Ofise giden taş patika boyunca ilerledim. Gölgede hava keskin ve soğuktu, sık sık böyle olurdu ilkbaharda ışık ve hava birbirine ters düştüğünde. Yaz, derdi ışık; hava, derdi kış.

Kapıyı arkamdan kapatıp masaya oturdum.

Bu iyiydi.

Ne zaman fırsatını bulsam buraya gelirdim. Annen evdeyken veya anneannen bizde kalıyorken neredeyse tüm zamanımı burada geçirirdim. Kardeşlerini okula götürüp eve getiriyordum, fakat günün geri kalanını burada geçiriyordum.

Yalnızlığı seviyordum, bu kadar basitti, öyle değil mi?

Babam, senin büyükbaban, da severdi. Çocukluğumun geçtiği evde onun ayrı bir odası vardı, zamanının çoğunu orada geçirirdi.

Onun yaptığı bir şeyi yapmak hoşuma gitmiyordu, onun bize olduğundan daha farklı bir baba olmak istiyordum size. Fakat kapıyı arkamdan kapatır kapatmaz sen ve kardeşlerin âdeta ortadan kalkıyordunuz, sizi düşünmüyordum artık, kendi dünyama giriyordum.

Her zaman değil. En zor zamanlarımızda tek düşündüğüm sizdiniz. Henüz doğmamış olan sen ve kardeşlerin.

Onları okula bıraktıktan sonra burada durduğumu hatırlıyorum, büsbütün altüst olmuştum ve birdenbire ağlamaya başlamıştım. Etkilendiğimde ve gözlerim sulandığında olduğu gibi değil, ambulansın geldiği o yaz günü yanaklarıma göz yaşlarının süzülmesi gibi de değil; sert, güçlü, iki büklüm hâlde hıçkırarak.

Daha fazla dayanamıyorum, diye düşünmüştüm.

Birkaç dakika içinde geçmişti ve işe yaramıştı; aşılmaz olan bir kez daha aşılabılır görünmeye başlamıştı.

Ne sen ne de kardeşlerin beni ağlarken gördünüz. Beni güçlü olan diye görüyorsunuz, çocuklar anne babalarını hep böyle görür, öyledir de diye düşünüyorum, ergenlik çağında kendi gücünüzü hissetmeye ve benim zayıflıklarımı fark etmeye başladığınız noktaya dek böyle görmeyi sürdürmeniz hayati önem taşıyor. Ancak o zaman dayanabilecek kadar güçlü olacaksınız.

Sonra, kendi çocuklarınız olursa, bu döngü başa saracak.

Masanın üzerindeki pencereden dosdoğru mutfağa, aneannenin usulca ileri geri hareket eden ve arkasından içeri giren ışığı kesen silüetine baktım. Oradan geçtiklerinde çocukların kafalarını da görebiliyor ve hızları ile yönlerinden neyle uğraştıklarını tahmin edebiliyordum.

Bir sıkıntı atlatmışız gibi hissediyordum kendimi. Fakat duyguların neyle ilgili olduğunu, niye ve nasıl ortaya çıktığını asla tam bilemeyiz. Önceki yaz, içimde resmen bir yangın vardı, sanki önceki yıllarda düğümleneduran ne varsa alev almıştı. Kişi zor zamanlardan geçerken güçlükler halkalar hâlinde yayılır ve sınırlarda kalmış durumlarla ilişkilere bile sirayet eder. Birinin içine karanlık çökünce öbüründe yangın çıkar ve normalliklerin ortadan kalkmaması için kişinin, belki kendi bile farkına varmaksızın, çaba göstermesi gerekir. Çünkü bir yandan her şey eskisi gibidir ve hiçbir şeyin değişmemesi gerekir, öbür yandan her şey bir acil durumdur. Bu iki seviye arasındaki sürtünmeden çıkar yangın. Bazen çöplüklerde çıkan ve yıllarca sürebilen yangınlara benzer. Giderek küçülebilir, sönecek gibi olabilir, fakat derken yeni ve dramatik bir şey olur ve alevler yeniden canlanır.

Kimse onu göremez, bilemez ve anlayamaz, çünkü her şey eskisi gibi görünüyordur. Ne var ki yangında bütün ilişkiler yok olur. Dostluk, aile, komşuluk. Eskiden bağlantıyı korumaya özen gösterdiğim kişilerin e-postalarına yanıt vermem haftalar alıyordu ve biri telefon ettiğinde açmıyordum. Yalnızca bana bir şey verenlerle ilgileniyordum; kendilerine bir şey verdiğim kişilere sırtımı dönmüştüm. Böyle oluvermiş gibi görünüyordu, bilincimizin algısından uzak tutulan kötü eylemlerde durum hep öyledir. Bu kısmi körlük kendini kandırma biçimlerinden biridir. Aslında hiçbir zaman kendimden başkasını umursamamış olmam ve bunu sonuna dek yaşama fırsatını değerlendirmeyi seçmem, yani olanları, yaşama amaçlarım diye gördüğüm sizler ve yazı yazma dışında kalan ne varsa kurtulmak için bir gerekçe diye algılamış olmam da elbette mümkün. Çünkü bu yangının iyi bir yanı da vardı. Daha önce çalışmak için hiç bu kadar çok nedenim olmamıştı, yaşamak için hiç bu kadar çok nedenim olmamıştı daha önce.

Şimdi her şey yoluna girmeye başlamış görünüyordu ve o ilkbahar gününde, masamda oturmuş, bahçenin karşısındaki mutfağa bakarken bir şeylerin bittiği, bir şeyden kurtulduğumuz duygusu güçlüydü.

Bunu daha önce de düşünmüştüm, diye geçti aklımdan, fakat durmayıp devam etmişti.

Ayağa kalkıp içeri gittim. Sen salıncağında uykuya dalmıştın, ellerinden biri anneannenin örttüğü battaniyenin üzerinde kalmıştı.

“Yumurcak uyudu,” dedi.

“Yorucu bir gün geçirdi,” dedim ve masa hazırlanmış mı diye bakmak için yemek odasına gittim. Hazırlanmamıştı, dolaptan tabakları alıp yerleştirmeye başladım, tabaklardan

birinde kalmış kuru, pul pul yemek kalıntısını işaret parmağımın tırnağı ile kazırken pencereden dışarı baktım, büyük kestane ağacının dalları, uçlarında açık yeşil minik kozaları andıran yaprak tomurcuklarıyla, rüzgârda aşağı yukarı sallanıyordu.

Güneş batı ufkunda o gün hiç olmadığı kadar derin bir renge, kızılımsı tonlarda bir turuncuya dönünce ve rüzgâr büsbütün kesilince seni kucağıma alıp başını dizime yasladım ve üzerine minik tulumunu giydirip pusete koyarak kardeşlerine seslendim.

İkisi geldi ve ceketleriyle ayakkabılarını giymeye koyuldu.

“Kardeşinize göz kulak olabilir misiniz?” diye sordum ve büyük ablanı aramaya gittim. Yatakta yatmış bilgisayar oyunu oynuyordu. Kışneme seslerinden anladığım kadarıyla atlarla ilgili bir oyundu bu.

“Gelmiyor musun?” dedim.

“Sanmıyorum,” diyerek bakışlarını kaldırdı. “Zorunda mıyım?”

“Zorunda değilsin,” dedim. “Ama eğlenceli olur.”

“Ha ha. Senin eğlence anlayışınla benimki farklı.”

“Benimki nasıl?”

“Üzerinde örgü kazakla dağ başında bir ağaç evde oturmak.”

“Hiç yaptım mı böyle bir şey?”

“Tam olarak değil belki. Ama bunun hayalini kuruyorsun. Kabul et.”

“Ya sen, sen neyin hayalini kuruyorsun?”

“Duvarları eğik olmayan, her şeyiyle modern, yeni bir evde kendi odamda yaşamamın.”

“Peki,” dedim. “Yine de fikrini değiştirirsen aşağı gel.”

Yanıt vermedi, ekrandan gözlerini bile ayırmadı. Ötekilerin yanına indim, ceketimi ve eski spor ayakkabılarımı giydim, askının altındaki sepette kahverengi bir bere buldum.

“Siz de bere takın,” dedim. “Soğuk olacak.”

“Para aldın mı yanına, baba?” diye sordu ablan.

Başımı salladım, beremi taktım, bir elimle kapıyı açıp öteki elimle senin pusetini ittim.

Kardeşlerin çoktan kapıdan çıkmış ve arka bahçeye yönelmişti, orada gölgeler uzundu ve havada hiç kımıldamayan, puslu, bulanık bir şey asılıydı. Usulca onları izledik, sen gökyüzünü izlerken ben boya isteyen bahçe kapısına, yazlık evin köşe duvarı dibinde yer alan ve sadece birkaç hafta sonra oturup yemek yiyebileceğimiz döşeme taşlı alana, evin eski sahiplerinden bize kalan meşe mobilyalara bakıyordum, onları örten yapraklar bazı yerlerde öyle koyu ve ıslaktı ki neredeyse toprağa dönüşmüştü.

Bir ağaç ile komşunun bahçesine bakan çit arasına gerilmiş çamaşır iplerinin altından eğilerek geçtim, çitlerimizden yalnızca birisi büsbütün beyazdı ve bunun tek nedeni kendi çitlerini boyayan komşuların hazır işe girişmişken bizimkini de boyamayı teklif etmesiydi; taş duvarı geride bıraktık ve yılın yaz yarısında bazen iki atın kaldığı kırmızı taş ahırın önündeki bahçeye çıktık. Buradan gönüllülerin çalıştığı itfaiyeye baktım, binanın önünde ellerinde meşalelerle pek çok kişi toplanmıştı.

“Şuna bir bak,” dedim, senin üzerine eğilerek. “İyi misin?”

O komik gülümsemeni takınarak dosdoğru bana baktın.

Doğrudum ve itfaiyeye doğru yürümeyi sürdürdüm. Ablanla abin bize doğru geldi, ikisi de meşale istiyor, fakat kendileri almaya çekiniyordu.

Alıp onlara verdim. Tanıdığım komşuları başımla selamlayarak puseti biraz uzağa götürdüm, bu tavrımın doğal kar-

şılanmasını umuyordum çünkü hem onlarla ne konuşacağı-mı bilmiyordum hem de soğuk görünmek istemiyordum.

Abin bir varilin içinde yanan ateşe meşalesini dikkatle soktu, tutuşunca abartılı bir tavırla kendisinden uzakta tuttu ve öteki çocuklardan yana dimdik yürüdü. Ablan da aynısını yaptı.

Çocukların sınıf arkadaşlarının babalarından çoğu miğ-fer de dâhil tam teşkilatlı itfaiye üniforması giymişti. Beni de davet etmişlerdi, fakat ateşi ve alevleri çok sevsem de daveti geri çevirmiştim. Bazen onları itfaiye binasında bazen dışarı çıkarılan iki büyük itfaiye arabasının yanında otururken gö-rüyordum. Kendimi onların arasında, o dostluğun bir parçası olarak düşünemiyordum; istesem bile mümkün olmazdı bu.

Bu düşünceyle gülümsedim. İçsel yangın düşüncem ger-çek itfaiyecilerle karşı karşıya gelince tutunamamıştı.

Yangın oldukça büyük bir şeydi. Ben ise küçük bir şeydim.

Pusete eğilip yanağını okşadım, ısıtılı gülümsemelerin-den bir tane daha istiyordum. Fakat alamadım, başını yana çevirmekle yetindin ve tek bir hareketle bacaklarını yukarı kıvırdın.

Yolun ortasında üzerinde ses sistemi bulunan bir el ara-bası duruyordu. Onun yanındaki adamın elinde büyük bir İsveç bayrağı vardı. Yolun karşı yakasındaki evlerin üzerinde alçalan güneşin ışıkları artık yere ulaşamıyor, tepemizdeki ağaçlara düşüyor ve onları griye dönen toprağa karşı sapsarı parlatıyordu.

Meydanda bir “Marş marş!” emri yankılandı ve geçit alayı, el arabasını çeken adam ile bayrağı tutan adamın önderliğin-de usulca ana yola çıkıp hafif yokuşu inmeye koyuldu. Aşağı yürüyen yaklaşık otuz kişi arasında, çoğunu çocukların taşı-dığı, meşaleler yanıyordu. Arkamızda çalışmaya başlayan iki

itfaiye arabasının derin homurtuları duyuldu, birazdan köy boyunca geçit alayını usulca izleyeceklerdi.

İsveç'te baharın şarkılarla karşılandığı Aziz Valborg Gecesi'ydi. On iki yıl önce buraya taşınana dek bilmediğim bu geleneği her yıl aynı şaşkınlıkla karşılıyordum. Kendilerini dünyanın en modern insanları olarak gören, geçmişte kalmış hiçbir şeyi istemeyen, durağan her şeyi gericilik olarak değerlendiren, bedeni bile doğaya ait somut biyolojik bir gerçek olarak değil esaslarını üniversitelerde belirledikleri bir tür eser, kültürel bir yapı olarak düşünen İsveçlilerin yılda bir kez en arkaik şey denebilecek devasa şölen ateşlerinin çevresinde toplanıp baharı öven şarkılar söylemesi, yani yeninin de her zaman eski olması anlaşılır gibi değildi.

Fakat buna çok seviniyordum!

Köyün açıklarındaki geniş tarlalara çıkan yola doğru yokuştan inerken eski kavramlar ve simgesellik, onları oluşturan somut gerçekliğin kâh içinde kâh dışındaydı sanki. Bir an bayrağı gördüm, uygun adım yürüyüşü işittim, geçit alayındaki insanlara baktım, güneş batıdaki pus perdesinin arkasında kızılımsı bir top gibi süzülürken dört bir yana uzanan bu tarım arazisinde, kararan göğün altında, bunların hepsi bir bütün hâline geldi ve içimde bir şey kabardı; şimdi burada bulunduğumuz, bunun bizim zamanımız olduğu duygusuydu bu. Derken, bir an sonra, çirkin ses sistemiyle aptal el arabasını, eşofmanları, mevsimlik ceketleri, berelelerin içinde küçülmüş gibi duran kafaları, büyük burunları, küçük gözleri, tombul yanakları, katı ve hafiften aksayan adımlarla müziğe eşlik etmeye çalışan ihtiyaçları gördüm ve gübre kokusunu, yani bok kokusunu aldım; önümdeki kadın rüzgârla dağılıp yüzüne gelen saçlarını yerine yerleştiremedi, bir kez denedi ama yine dağıldı ve rahatsız olmuş bir

tavırla bir kez daha denedi, bu arada bir baba kızını azarlıyordu.

Sonra çevreme, alaca karanlıkta uzanan tarlalara, çiftlik dolaylarında ve dere boyunda büyüyen ağaçlara, her yerden yükselen geceye ve batı ufkundaki kızıl ışık dalgalarına baktım. Ardından sana baktım, hâlâ uyanıktın, pusette sırtüstü yatmış, tepende ileri geri sallanan plastik oyuncakı izliyordun.

Valborg Gecesi'ni burada kutladığımız ilk yıl, ablalarından biri, neredeyse yanıp bittiği ve alevler eline bu kadar yakıncan tutmak istemediği için meşalesini bana uzattı. Aldım. Birkaç yüz metre sonra yol küçük bir derenin üzerinden geçen bir köprüye gelince yanan meşaleyi suya atabileceğimi düşündüm. Korkuluğun yanında durduğumda sıcak elimi yakmaya başlamıştı, meşaleyi fırlattım. Amaçladığım gibi suya değil kenara düştü ve çimenleri tutuşturdu. Köprüyü koşarak geçtim, dik yamaçtan indim ve meşaleyi tekmeleyip suya attıktan sonra yanan çimenleri ezerek söndürdüm, bu sırada yukarıdan önce insanlar, ardından iki büyük itfaiye aracı geçiyordu. Çabalarım ve üzerime toplanan bakışlar yüzünden kızaran yüzümle geri tırmandım ve geçit alayını yakalamak için koşar adım yürüdüm.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da –başka zamanlar değil, yalnızca bugün– köprüyü geçerken bu olayı düşündüm. Bulduğumuz yerden beş dakika uzakta, derenin yanı başındaki alçak kayalıkların aşağısındaki bir tarlada, şölen ateşinin çevresinde toplandık. Yüksekliği üç metre vardı, eski usul saman yığınları gibi geniş ve yuvarlak. Çocuklar meşaleleri içine atınca alev aldı. Elliye yakın insan hafif yokuşa dizildi. İtfaiye araçları yukarımıza park etti, şölen ateşinin biraz ilerisindeki

düzlüğe bir büfe ve bir mangal kurulmuştu, köyün spor kulübü sosis ve meşrubat satıyordu.

Tepemizde gökyüzü hızla kararıyordu ve kızılara bürünmüş güneş batı ufkunun altına inerken doğuda ilk yıldızlar belirmeye başlamıştı. Şölen ateşi güçlenmişti, çıtırdayıp küttürdüyordu ve lacivert gökyüzüne doğru savrulan alevlerden dumanlar, döne döne uçuşan pul pul küller yükseliyordu. Çocuklar heyecan içinde soluk soluğa koşturup duruyor, bağılıyor, çığlık atıyor, gülüyorlardı; zira hafiflikle, ışıkla, alışılmadık duyguların seliyle dolup taşarak gelmişti bahar.

Sen daha uyumamıştın, üzerine eğilip yüzümü göbeğine sürdüm, fakat gülmedin, ben doğrulurken kocaman gözlerle baktın sadece.

“Baba, baba, bir şeyler alabilir miyiz?” dedi ablan, gri ışıpta hafiften parlayan beyaz ceket ve kıpkırmızı yanaklarla yanımızda duruyordu.

“Kendin alabilir misin?”

“Sen de gelersen.”

Puseti engibeli arazide iterek onun arkasından büfeye gittim. Şölen ateşinin sıcaklığının dışında ortalık soğuktu. Ablan sıraya girdi, istediği güvenlik duygusunu ona verebilmek için sıra ona geldiğinde ve sipariş verip parasını öderken yanında durdum.

Sosisi ağzına sokup şişeyi alarak sınıf arkadaşlarının yanına koştu. Ben bir elim cebimde, öbürü pusetin kolunda orada duruyordum. Yıldızların altında, şölen ateşinin oynaşan ışıklarında, ketçap ve hardal şişelerinin, kararmış sosislerin, piknik masasının ve dizi dizi meşrubatın uyumsuzluğu anlaşılır gibi değildi. Sıradan bir dünyada durup büyümlü bir dünyaya bakmak gibiydi, sanki iki koşut gerçeklik arasındaki sınırda yaşıyorduk.

Çok uzaklardan, ürkütücü bir güzellikten gelmiştik, zira gözlerini ilk kez açan bebekler bir yıldız, bir güneş gibidir, fakat bayağılık ve aptallık içinde, yanmış sosis ve sallantılı piknik masaları dünyasında yaşarız. Büyük ve ürkütücü güzellik bizi terk etmez, hep orada, her zaman aynı kalan şeylerde, güneşte ve yıldızlarda, şölen ateşinde ve karanlıkta, ağacın altındaki mavi çiçekli örtüdedir. Hiçbir işimize yaramaz, bizim için fazlasıyla büyüktür, fakat ona bakabilir, önünde eğilebiliriz.

Alaca karanlıkta dikilen, konuşup gülüşen insanlara, aralarda koşturan çocuklara ve şölen ateşinin karanlığa yayılan turuncu alevlerine bakarak uzun süre durdum orada. Yeniden üzerine eğildiğimde yanaklarımdan yaşlar süzülüyordu. Yüzümün yaklaştığını görünce gülümsedin, çünkü gözyaşlarının ne olduğunu da bilmiyordun.

SON SÖZ

Bugün 13 Nisan 2016, Çarşamba; saat on bire on iki var ve sana yazdığım bu kitabı şimdi bitirdim. Yani bir saat önce bitirdim ve abini almak için okula gittim, midesi bulanıyor-muş, ben gittiğimde koridordaki bankta yatıyordu. Şimdi evdeki kanepede yatmış televizyon izliyor. Sen kreştesin. İki yaşındasın, en önemli özelliğin, sabahları beşiğinde uyanıp seni kaldırsın diye annene seslendiğin andan, akşamları elinde biberonla hiç karşı çıkmadan yatmaya gidene kadar neşeli ve enerjik olman. Birkaç gün önce ben kalkarken uyandın, saat dördü birkaç dakika geçiyordu, ben yazmak üzere buraya gelecektim. Sen doğrulup pencerenin dışındaki karanlığa baktın.

“Baba, ay!” diye bağırdın, göstererek.

Durdum ve senin baktığın yeri görebilmek için eğildim.

Orada, karanlıkta parlıyordu ay.

Beni niye mutlu etti bilmiyorum, fakat senin dünyada yerini anlama biçiminle ve gök cisimlerini bile tanımaya başlama ile ilgiliydi. Kişisel olmasıyla, senin ayın olmasıyla... Bebeklerin konuşmaya başlaması çok ilginç, dışarı çıktığımızda ortalık karanlıksa birdenbire ya karanlık ya da yıldız demen veya hâlen neredeyse başka her şeyden çok sevdiğin şeyi

yapıp arabanın arkasına oturmuşsan ve bir kamyon görmüşsen KAMYON diye bağırman ve bir an sonra BABA KAMYON DURUYOR demen...

Fakat zamanının çoğunun annenle geçiriyorsun, bir şeyler olduğunda ona sesleniyorsun, sana huzur ve güven veren o. Yaklaşık üç yıl önce o yaz olanlar ve onların etkileri çoktan silinip gitti. Ertesi bahar annen son kez hastaneden taburcu oldu ve o zamandan beri burada, seninle ve bizimle. Bu süre içinde iki kitap yazdı, bir gün onları okuyacaksın. Kardeşlerin seninle her gün oynuyor, gözlerini kapatıp duvara sokulduğunda seni ararmış gibi yapıyorlar veya var gücünle koştuğunda ki bu senin dışında hiç kimse için çok hızlı sayılmaz, seni odadan odaya kovalıyorlar.

On beşe kadar sayabiliyorsun, fakat üçü hep atlıyorsun. Evdeki her bir eşyanın sahibini biliyorsun ve ayakkabı, ceket, oyuncak, kasket ayırmadan hepsinin sahibini söylemeyi seviyorsun. Her yere sürüklediğin bir pelüş oyuncağın, bir kutup ayın var. Buz Devri filmlerini izlemeyi seviyorsun ve anne dışında ilk söylediğin şey sağ oldu. Başın dönene kadar dönmeyi ve tanısan da tanımasan da herkese el sallamayı seviyorsun. Mavi elbisenin içinde güzel görüldüğüne inanıyorsun ve ellerinle göğsünü okşayıp, *güzel* diyorsun.

Anlayabiliyor musun?

Yaşamak bazen acıtır, fakat her zaman yaşamaya değer bir şey vardır.

Bunu hep hatırlamaya çalış olur mu?

İlkbahar'da bir babayı ve onun üç aylık kızını gündeğumundan gün batımına izliyoruz. *İlkbahar*'da yaşamlarımızı oluşturan küçük olaylar akıntısını ve yaşamlarımızı örten gökyüzünü ele alıyor Knausgaard. Yaşamın başlangıcı, ışık ve aynı zamanda karanlık üzerine bir anlatı roman *İlkbahar*.

İlkbahar bir babanın yakında doğacak bebeğine, yakın gerçeklik üzerine yazdığı dört ciltlik fantastik bir ansiklopedinin üçüncü kitabı.

Kışın karanlıkta yürüyorduk, uzakta ilk ışıklar ufukta soluk bir çizgi hâlinde belirebiliyordu ve gökyüzü bulutsuz ise sanki kendimizi evrende, yıldızlar ile gezegenler arasında bir yerde buluyorduk, öte yandan yazın ışık, buradakilerden, tarlalardan ve ağaçlardan, topraktan ve çimenlerden yükseliyor ve yaz ortası yaklaştıkça yoğunlaşıp zenginleşiyordu.

Şimdi her şeyde tutumlu bir yan vardır, manzara yaz ile gelen derin doygunluktan yoksundur, ağaçlar yeşile şöyle bir dokunur, zira nisan böyledir: Tomurcuklar, sürgünler, belirsizlik, çekince... Nisan büyük uyku ile büyük sıçrayış arasında yer alır. Nisan başka şeylerin henüz bilinmediği bir yerde bir değişiklik özlemidir.

KARL OVE KNAUSGAARD | İLKBAHAR

www.monoklkitap.com

ISBN: 978-605-5159-88-7

9 786055

monokled

@/monoklk

